

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Diplomová práce

Zhodnocení významu mezinárodního obchodu pro Chorvatsko

Magda Francová

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra obchodu a financí

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Magda Francová

Podnikání a administrativa

Název práce

Zhodnocení významu mezinárodního obchodu pro Chorvatsko

Název anglicky

Evaluation of the Importance of International Trade for Croatia

Cíle práce

Hlavním cílem práce je zhodnotit význam zahraničního obchodu a cestovního ruchu pro Chorvatskou ekonomiku. Dílčí cíle budou upřesněny v průběhu zpracování práce.

Metodika

Teoretická východiska budou vycházet ze sekundárních dat, která budou vyhodnocena na základě metod komparace a syntézy. V praktické části práce bude použita metoda analýzy, budou vyhodnoceny statistické údaje a vytvořeny příslušné grafy a tabulky.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

Mezinárodní obchod, Chorvatsko, dovoz, vývoz, cestovní ruch, saldo obchodní bilance, obchodní dohody, unie.

Doporučené zdroje informací

ISBN 80-247-0193-6

ISBN 80-247-0364-5

ISBN 80-247-0686-5

ISBN 978-80-247-2708-0

ISBN 978-80-247-3750-8

Mezinárodní cestovní ruch: analýza pozice turismu ve světové ekonomice, význam turismu

v mezinárodních ekonomických vztazích, evropská integrace a mezinárodní turismus / Monika Palatková. – 1. vyd. – Praha : Grada Publishing, 2011. – 221 s.: tabulky, grafy, schémata; 24 cm

Mezinárodní obchod a marketing: praktická výkladová encyklopedie / Hana Machková, Alexej Sato, Miroslava Zamykalová ...[a kol.]. – 1. vyd. – Praha : Grada Publishing, 2002. – 266 s.: 14 obr., 8 tab.; 23 cm. – (Expert)

Mezinárodní obchodní operace / Hana Machková, Eva Černošáková, Alexej Sato ...a kol. – 3., přeprac. vyd. – Praha : Grada Publishing, 2003. – 230 s.: tab., obr.; 23 cm

Světová ekonomika: regiony a integrace / Eva Cihelková ...[a kol.]. – 1. vyd. – Praha : Grada Publishing, 2002. – 244 s.: tab.; 23 cm

Zahraniční obchod: teorie a praxe / [Miroslav Svatoš a kol.]. – 1. vyd. – Praha : Grada Publishing, 2009. – 367 s.: tab., grafy, formuláře; 24 cm. – (Expert)

Předběžný termín obhajoby

2015/06 (červen)

Vedoucí práce

Ing. Olga Regnerová

Elektronicky schváleno dne 29. 9. 2014

Ing. Helena Čermáková, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 19. 03. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Zhodnocení významu mezinárodního obchodu pro Chorvatsko" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 24.3.2015

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Olze Regnerové za věnovaný čas při poskytování odborných rad a cenných připomínek, které napomáhaly k vypracování této diplomové práce.

Zhodnocení významu mezinárodního obchodu pro Chorvatsko

Evaluation of the Importance of International Trade for Croatia

Souhrn

Hlavním cílem této diplomové práce je zhodnocení významu mezinárodního obchodu pro Chorvatsko. První část je věnována analýze a syntéze relevantní literatury, která se týká mezinárodního obchodu a také je provedena celková charakteristika Chorvatska. Druhá část – praktická je rozdělena na tři části vyřčením tří hypotéz. První hypotéza se týká vlivu Evropské unie na zahraniční obchod, jestli je již nějaký účinek patrný. Druhá hypotéza se zaměřuje na vzájemnou spolupráci s Českou republikou a určení budoucích vzájemných vztahů. Třetí hypotéza slouží k určení vlivu a rozsahu negativních důsledků ruského embarga na mezinárodní obchod Chorvatska. Zvláštní důraz je kladen na cestovní ruch jakožto součást vývozu služeb. Na závěr je provedeno celkové vyhodnocení situace, ve kterém dojde k potvrzení nebo vyvrácení zkoumaných hypotéz, a tedy zhodnocení vlivu Evropské unie, ruského embarga a vyhodnocení vzájemných vztahů s Českou republikou. Poté jsou doporučena určitá opatření, která by mohla ekonomickou situaci v Chorvatsku zlepšit a je určena významnost mezinárodního obchodu pro Chorvatsko.

Klíčová slova: mezinárodní obchod, Chorvatsko, dovoz, vývoz, cestovní ruch, saldo obchodní bilance, obchodní dohody, EU

Summary

The main goal of this thesis is to evaluate the importance of international trade for Croatia. In the first part there is the analysis and synthesis of relevant literature, which relates to the international trade. In this part there is also total characteristic of Croatia. In the second part there are three hypotheses. The first one is related to the impact of European Union to the international trade, if there is some effect. The second one concentrates on mutual cooperation with Czech Republic and on determination of future mutual relationships. The third one relates to the designation of influence and expanse of the negative consequences of Russian embargo to the international trade of Croatia. Exceptional accent is on tourism as a part of service export. In the end there is the whole evaluation of the situation, in which there is confirmation or disproval of the exploring hypotheses. There is the evaluation of the impact of European Union, Russian embargo and the evaluation of mutual relationships with Czech Republic. Then there is recommended some arrangements for improving the economic situation in Croatia and then the importance of the international trade for Croatia is determined.

Keywords: International Trade, Croatia, Export, Import, Tourism, Balance of Trade, Trade Agreements, European Union

Obsah

1. Úvod	10
2. Cíl práce a metodika	12
2.1. Cíl práce	12
2.2. Metodika práce	12
3. Teoretická východiska	14
3.1. Definice mezinárodního obchodu	14
3.2. Teorie mezinárodního obchodu	14
3.3. Vývoj mezinárodního obchodu	18
3.4. Světová krize v mezinárodním obchodě	20
3.5. Teritoriální struktura MO	23
3.6. Komoditní struktura MO	24
3.6.1. Mezinárodní obchod se službami	24
3.7. Uskutečňování mezinárodních obchodních operací	27
3.8. Dodací podmínka	29
3.9. Platební podmínky	33
3.10. Charakteristika Chorvatska	35
3.10.1. Politický systém Chorvatska	39
3.10.2. Základní geografické informace o Chorvatsku	41
3.10.3. Zvyky a tradice	44
3.10.4. Chorvatská kuchyně	45
4. Praktická část	46
4.1. Mezinárodní obchod Chorvatska	46
4.1.1. Analýza chorvatského mezinárodního obchodu před a po vstupu do EU	49
4.1.1.1. Analýza chorvatského mezinárodního obchodu se zbožím	49
4.1.1.2. Analýza chorvatského mezinárodního obchodu se službami před a po vstupu do EU	50
4.1.1.3. Analýza turismu před a po vstupu do Evropské unie	51
4.1.1.4. Zhodnocení situace před a po vstupu do Evropské unie	54
4.1.2. Analýza mezinárodního obchodu mezi Českou republikou a Chorvatskem	55
4.1.2.1. Exportní příležitosti	56
4.1.2.2. Platební podmínky Chorvatska	58

4.1.2.3.	Zhodnocení situace mezi Chorvatskem a Českou republikou	58
4.1.3.	Zhodnocení vlivu ruského embarga na chorvatský mezinárodní obchod	60
4.1.3.1.	Popis příčin vzniku ruského embarga	60
4.1.3.2.	Sankce vůči Rusku (Krymu a Sevastopolu).....	61
4.1.3.3.	Ruská reakce – ruské embargo.....	62
4.1.3.4.	Důsledky pro Chorvatsko.....	66
5.	Vyhodnocení výsledků a návrh opatření	73
5.1.	Vyhodnocení výsledků	73
5.2.	Návrh opatření	76
6.	Závěr.....	79
	Seznam použitých zdrojů.....	82
	Seznam tabulek a obrázků	85
	Přílohy.....	86

1. Úvod

Chorvatsko je země s podobnou minulostí jako Česká republika. Zažilo války i komunistické režimy. Stopy válečných konfliktů, které byly ukončeny teprve před dvaceti lety, jsou však pořád patrné navenek i uvnitř. Chorvatsko má stále problémy s růstem své ekonomiky. Patří sice ke státům se střední hodnotou HDP, nepatří tedy k nejhorším, ale také ani k těm nejlepším. Stále má co dohánět oproti jiným státům Evropské unie, do které přistoupilo 1. července 2013. Má ale také určitý potenciál, dlouhodobě dochází k rozvoji, proto by se díky EU mohlo i více globalizovat. Je ale otázkou, jestli EU Chorvatsku spíše neublíží, jestli neohrozí jeho jedinečný charakter. Aktuální problematická situace s ruskými sankcemi ekonomickému rozvoji příliš nepřeje, proto je nynější snahou spíše mírnit negativní důsledky a nacházet alternativní cesty pro obchod.

Mezinárodní obchod vlivem ruského embarga velice trpí, má dalekosáhlé následky pro EU, ale i Rusko. V současné době jsou jedním z nejsilnějších politických nástrojů právě diplomatické postihy, tedy ne nápor zbraní, ale ekonomická omezení. Tyto metody měly primárně, na začátku nynějších vleklých sporů, odradit Rusko od invaze na Ukrajině. Ruská protireakce má zase vytvořit nátlak na zrušení protiruských sankcí. Otázkou tedy je, která strana vydrží déle neustoupit. Takováto omezení mají vždy negativní důsledky na fungování mezinárodního obchodu. Musí se opustit již zaběhnuté principy a veškerá pozornost je soustředěna na vymýšlení obranných strategií, ne na možnost rozvoje. Pro obě strany jsou sankce nevýhodné, pro bezproblémové fungování mezinárodního obchodu fatální, pro řešení sporů mezi zeměmi ovšem v současné době, kdy je dominantou vyvarovat se válečným konfliktům, je to varianta nezbytná.

Tato práce tedy svou pozornost zaměřuje na aktuální situaci kolem Ruska a aplikuje důsledky tohoto diplomatického konfliktu na Chorvatsko. Odpoví na otázky, jak se Chorvatsko bude vyvíjet v budoucnu, jaký vliv na obchodní bilanci má vstup do EU, jaké se očekávají vztahy s Českou republikou a v neposlední řadě, jak ruské embargo ovlivní chorvatský mezinárodní obchod. Toto všechno jsou důležité faktory, které ovlivňují jak obchodní konkurenceschopnost Chorvatska, tak jeho vztahy s obchodními partnery, ke kterým tradičně patří i Česká republika. Chorvatsko je oblíbenou destinací českých turistů, Chorvatsko tedy ČR zásobuje svou nabídkou služeb z hlediska exportu, v případě vzájemného obchodu se zbožím naopak dlouhodobě dominuje ČR.

Tato diplomová práce ale není psána z pohledu Češky, která Chorvatsko vnímá jen jako svou oblíbenou destinaci, ale očima studentky, která v Chorvatsku nějakou dobu žila, a proto poznala do určité míry tamější kulturu, názory i klasický život místních obyvatel.

Práce tedy hodnotí mezinárodní obchod z hlediska přínosu pro Chorvatsko. Ten je rozdělen na dvě základní části a to obchod se zbožím a se službami. Export služeb je pro Chorvatsko typický s důrazem na cestovní ruch, proto je pozornost v oblasti analýzy a doporučení v oblasti služeb věnována právě turismu. Chorvatsko v sobě ukrývá spoustu příležitostí a perspektiv pro rozvoj, ale záleží na okolních faktorech, kdy bude moci svůj potenciál naplno využít. Pro rozlousknutí nejdůležitějších vlivů a možností jejich důsledků a následných opatření, řešení a návrhů do budoucna je tu právě tato práce.

2. Cíl práce a metodika

2.1. Cíl práce

Hlavním cílem této práce je zhodnotit, jak významný je mezinárodní obchod pro Chorvatsko. Tato diplomová práce zahrnuje několik postupných kroků, které vedou k dosažení hlavního cíle. Dílčím krokem je sestavení přehledu literatury, která je relevantní pro dané téma. Následně je určen vliv vstupu Chorvatska do Evropské unie na export, import a celkovou obchodní bilanci, jestli je již ovlivnění patrné a v jakém významu. Zvláštní důraz je kladen na cestovní ruch jakožto součást služeb. Poté je přistoupeno k dalšímu kroku, kterým je zhodnocení mezinárodního obchodu mezi Českou republikou a Chorvatskem, což poslouží k určení exportních příležitostí a budoucích vzájemných vztahů. Dalším podstatným krokem je zhodnocení vlivu ruského embargu a celé situace s ním související na chorvatský mezinárodní obchod, neboť sankce jsou současným problémem celé Evropské unie. Po splnění těchto cílů je tedy proveden hlavní, nejdůležitější cíl práce, a to celkové zhodnocení významu mezinárodního obchodu pro Chorvatsko.

2.2. Metodika práce

Metodika práce se liší podle toho, v jaké části práce je realizována. Teoretická východiska vycházejí se sekundárních dat, kterými jsou relevantní tištěná literatura a internetové zdroje, nejčastěji statistické údaje a přehledy. Je využita metoda komparace jednotlivých názorů autorů a následně je provedena syntéza. Teoretická část je rozčleněna jednak na kapitoly, které se vztahují k obecné problematice mezinárodního obchodu a dále na základní charakteristiku Chorvatska. Kapitoly o mezinárodním obchodě pojednávají o tématech, jako jsou definice, vývoj, komoditní a teritoriální struktura, dodací a platební podmínky. Dále se teoretická část zabývá základní charakteristikou Chorvatska. Popisuje obecné, politické a geografické informace o teritoriu.

V praktické části už je využito jiných metod. Tato část je postavena na metodě analýzy. Jsou podrobně shromážděny veškeré informace a data, které se týkají dané problematiky. Data pocházejí z důvěryhodných, především mezinárodních a chorvatských statistických zdrojů. Jsou pečlivě vybrána podle významnosti a vztahu k řešeným hypotézám. Pro porovnání vlivu vstupu Chorvatska do Evropské unie jsou vybrána hlavně údaje z let 2013-

2014, neboť Chorvatsko vstoupilo do EU 1. Července 2013. Pro vyjádření vzájemných vztahů s Českou republikou jsou data shromážděna i z Českého statistického úřadu. Pro zhodnocení vlivu ruského embarga jsou podrobně sebrány a zanalyzovány veškeré články v Hospodářských novinách, ale i v zahraničních médiích, zejména je vycházeno z chorvatského tisku. Vychází se rovněž i ze statistických a oficiálních dat. Pro porozumění chorvatských článků je využito autorčiny mírně pokročilé znalosti chorvatštiny, doplněné překladovými slovníky. Po zanalyzování situace je pokročeno k vytvoření různých tabulek, porovnávání s tabulkami, a tedy celkovému zhodnocení dané problematiky. Je vyřčeno potvrzení nebo vyvrácení zkoumaných hypotéz a na tomto základě je rozhodnuto o významu mezinárodního obchodu pro Chorvatsko. Jsou formulovány závěry a doporučení.

3. Teoretická východiska

3.1. Definice mezinárodního obchodu

Pro definici mezinárodního obchodu je nejprve nutné vymezit význam zahraničního obchodu, který s mezinárodním souvisí v tom nejuzší smyslu. Zahraniční obchod je definován jako „obchod jedné národní ekonomiky se svým okolím, tj. s jednou či více jinými národními ekonomikami, příp. také jako obchod jednoho státu s jinými státy, shodují-li se jejich hranice s hranicemi ekonomik“. (Štěrbová a kol., 2013)

„Mezinárodní obchod lze definovat jako souhrn zahraničněobchodních aktivit dvou a více národnostních ekonomik, příp. států, shodují-li se jejich hranice s hranicemi ekonomik; je tedy součtem dvou a více zahraničních obchodů. Jedná se o druh mezinárodních vztahů, reálné ekonomické transakce se zahraničním prvkem mezi následujícími subjekty světové ekonomiky: (Štěrbová a kol., 2013)

- Soukromými ekonomickými subjekty působícími uvnitř národních ekonomik, tj. jednotlivci/domácnosti a malými, středními a velkými podniky,
- Nadnárodními ekonomickými subjekty hlavně multi- nebo transnacionálními podniky,
- Ekonomickými subjekty veřejného sektoru jednotlivých států, územních celků a integračních uskupení, mj. ministerstvy, municipalitami, organizacemi se zvláštním statutem, centrálními bankami (u nákupu/prodeje zlata) atd.,
- Příležitostně některými ekonomickými subjekty neziskového charakteru v rámci programů humanitární pomoci.“ (Štěrbová a kol., 2013)

3.2. Teorie mezinárodního obchodu

Existují tři hlavní otázky, na které by měly odpovědět teorie mezinárodního obchodu. Za prvé: Jaké budou přínosy, respektive zisky mezinárodního obchodu (MO) a zda vůbec nějaké budou? Za druhé: Jak by měla vypadat struktura MO? A za třetí: Jak moc volný by měl být MO mezi zeměmi? Tyto teorie procházely od minulosti do současnosti vývojem a to v souladu s vývojem obchodu. Vývoj se dělí na etapy: klasická, neoklasická a moderní. V případě klasického pojetí MO ekonomové především kritizují předcházející teorii merkantilismu. Jedním z nejvýznamnějších představitelů tohoto myšlení je Adam

Smith, který ve své kritice merkantilismu nesouhlasil hlavně s teorií, že MO je hra s nulovým součtem. Tvrdil, že z MO mohou mít prospěch všechny zúčastněné strany. Výhodou Smithova modelu byl především jeho jednoduchost. Dokazuje tak, že jednotlivé ekonomiky si nejlépe polepší, pokud se budou specializovat na výrobu výrobků, které dokážou vyrobit nejlépe a nejlevněji. S pomocí MO se tak více bude dařit nejen těmto jednotlivým ekonomikám, ale také i celému MO jako celku. (Štěrbová a kol, 2013)

Tím je definována první teorie, ze které klasičtí ekonomové vycházeli, a to teorie absolutních výhod, kdy se země má specializovat na produkci výrobků s nejnižšími náklady. Druhou teorii popsal David Ricardo a jedná se o teorii komparativních výhod. Jde o situaci, kdy určitá země nemá ani jednu absolutní výhodu, nemůže tedy ani jeden produkt vyrábět nejlevněji. Proto by musela všechny výrobky dovážet. Tato teorie ovšem tvrdí, že i v tomto případě je pro zemi zapojení do MO výhodné. „Hlavním účelem teorie komparativních výhod je ilustrovat výhody zapojení ekonomik do mezinárodního obchodu. Každá země profituje díky specializaci na tu výrobu, ve které je relativně efektivnější. Proto tato teorie poskytuje silný argument zastáncům volného obchodu – specializace a volná směna mezi ekonomikami přináší účastníkům vyšší příjmy.“ (Kalínská a kol, 2010)

John Stuart Mill se zabýval problematikou mezinárodního směnného poměru, který souvisí s teorií komparativních výhod. Vyjadřuje, jaké konkrétní určité rozložení výhod jednotlivé země získají ze zapojení se do MO. Vždy se nachází v rozpětí intervalu národních směnných poměrů. Přesné místo, kde přesně se nachází, analyzuje teorie reciproční poptávky. (Štěrbová a kol, 2013)

K hlavním zásadám klasického modelu tedy patří fakt, že země nepotřebuje nutně absolutní výhodu k prospěchu z MO, dostatečná je i komparativní výhoda. Podle toho se země také bude zaměřovat a orientovat. Zboží s komparativní výhodou jedné země bude vyměněno za zboží s komparativní výhodou výroby jiného státu. Dalším bodem je ustanovení jedné relativní ceny (mezinárodní směnný poměr), která se nalézá v intervalu národních relativních cen, jinak by MO byl pro jednu zemi nevýhodný. Všechny země z MO tedy získávají výhody. Významným nedostatkem tohoto modelu je ale úplná specializace jednotlivých ekonomik, což je v reálu nepředstavitelné. (Štěrbová a kol, 2013)

V další vývojové etapě se vyvinuly modely neoklasické, které klasický model opět o něco pozměňují, zejména pokud jde o některé jeho omezující předpoklady. Patří k nim hlavně Heckscherův-Ohlinův model. Podstatou tohoto modelu je to, že „země má komparativní výhodu při výrobě toho výrobku, jehož produkce je relativně náročná na ten výrobní faktor, kterým je daná ekonomika relativně lépe vybavena“. (Štěrbová a kol, 2013) Znamená to tedy, že komparativní výhodu má ta země, která má relativně nižší cenu výrobku, která závisí na relativní hojnosti výrobního faktoru. Tento výrobek s komparativní výhodou bude tedy exportován. (Kalinská a kol, 2010)

O doplnění této teorie se postaral Stolper-Samuelsonův teorém o změně světových cen. Zachycuje situaci, která nastane po změně mezinárodní tržní ceny výrobního faktoru nebo výrobku, který se s jeho pomocí vyrábí. Např. pokud dojde ke zvýšení ceny zboží, které je kapitálově náročné, budou se jeho výrobci snažit o nárůst výroby. To bude mít za následek zvýšenou poptávku po kapitálu, což povede ke zvýšení jeho ceny jakožto výrobního faktoru. Na druhé straně klesne poptávka po práci a následně tedy dojde k absolutnímu i relativnímu nárůstu příjmů vlastníků kapitálu. (Kalinská a kol, 2010)

Dalším modelem je Teorém o vyrovnávání cen výrobních faktorů. Ten předpokládá, že „faktor, který je v dané ekonomice před započítáním mezinárodního obchodu drahý, se stane levnějším a opačně cena levného faktoru se s mezinárodním obchodem zvýší“. (Štěrbová a kol, 2013)

Rybczynského efekt znázorňuje stav, kdy dojde k razantní změně ve vybavenosti země výrobními faktory. Tento jev může nastat v důsledku přírodní katastrofy nebo války. (Kalinská a kol, 2010)

V případě zkoumání a testování správnosti Heckscherova-Ohlinova modelu je nejznámějším tzv. Leontiefův paradox, neboť H-O model nepotvrdil. Byl zkoumán vývoz a dovoz USA se zaměřením na vyvážení kapitálově náročných produktů a dovážení pracovní náročných produktů, což tvrdí H-O model. Výsledek však potvrdil pravý opak, tedy vývoz pracovní náročnějších produktů a dovoz kapitálově náročnějších výrobků. Zdůvodněním tohoto výsledku může být tzv. pracovní kapitál (vyšší produktivita práce díky lepšímu vzdělání a zkušenostem), poměrně velké překážky obchodu a také nepřilíš spolehlivé statistické údaje. (Kalinská a kol, 2010)

Moderní teorie obchodu navazují na teorie neoklasické. Donald Keesing v určité míře pozměnil H-O teorém. Upozornil na fakt, že důraz by neměl být kladen jen na 2 výrobní faktory (práce a kapitál), ale také na kvalifikaci pracovníků. Díky tomu jeho výzkum nese název Teorie kvalifikace práce. Odlišuje také produkty náročné na pracovní sílu, což mohou být automobily, nebo naopak na pracovní sílu nepřilíš náročné – výroba oděvů. Zároveň se jedná i možné vysvětlení Leontiefova paradoxu. (Štěrbová a kol, 2013)

Do moderních teorií obchodu se dále také řadí Teorie životního cyklu výrobku. Jejím autorem je Raymond Vernon. Upozornil na případ, kdy se při produkci určitého výrobku může komparativní výhoda přesunovat z jedné země do druhé a to v závislosti na životním cyklu výrobku. Pak se tedy např. přesouvá výroba z rozvinuté země do země rozvíjející, neboť po uplynutí fáze dospívání klesá cena a výroba se tak přesunuje na tyto trhy, neboť mají k dispozici nižší náklady na produkci, mají tak komparativní výhodu. Určitými nedostatky této myšlenky je ovšem předpoklad, že většina výrobků se vyvíjí v rozvinutých zemích a také fakt, že situace vychází z ekonomiky šedesátých let 20. století, přičemž dnešní cykly již bývají mnohem kratší. (Štěrbová a kol, 2013)

S Teorií shodnosti preferencí přišel Švéd Staffan Burenstram Linder. Ve svých dílech se snažil poukázat na to, že klasické teorie a jejich verdikty lze aplikovat jen na nerostné suroviny. Pro zboží ostatní (hlavně průmyslové a spotřební) je třeba najít komparativní výhodu ne na straně nabídky, ale na straně poptávky. (Linder, S. (1961): An essay on trade and transformation. New York: John Wiley and Sons. 1961.) Dále předpokládá, že obchodovat spolu budou především ty ekonomiky, kde je na obdobné úrovni kvalita života, neboť obyvatelé těchto zemí si tak budou snáze uspokojovat své požadavky. Kvalitu života lze zčásti určit podle vybavenosti výrobními faktory. Ekonomiky, které jsou lépe vybaveny kapitálem, jsou obvykle bohatší než ty, které jsou lépe vybaveny prací. Když jsou země vybaveny výrobními faktory víceméně podobně, je pravděpodobnější, že tyto země mezi sebou budou obchodovat více než s jinými. Tato teorie je jedním z řešení problematiky vnitroodvětvového obchodu. Jedná se o směnu zboží a služeb v rámci jednoho definovaného odvětví. Tento typ výměny by se teoreticky neměl vyskytovat, vezme-li se v úvahu existence komparativní výhody, kterou předpokládaly klasické teorie. (Štěrbová, 2013)

Dalším možným vysvětlením vnitroodvětvového obchodu jsou vynechané dopravní náklady nebo rostoucí výnosy z rozsahu ve výrobním procesu a nedokonalá konkurence. Jedná se opět o inovaci oproti klasickým modelům, kde byly předpokládány konstantní výnosy z rozsahu. To způsobí, že s rostoucím množstvím inputů outputy porostou rychlejším tempem, a to buď v jedné firmě, nebo v rámci celého odvětví. Pokud je toto odvětví významné pro celkovou produkci země, bude ovlivněna celá produkční funkce celé ekonomiky – hranice výrobních možností, která je konvexní proti počátku na rozdíl od křivek klasických. V situaci, kdy se země zapojí do mezinárodního obchodu, bude její ekonomika lepší a země bude moci využívat kombinace statků tak, jak dříve nemohla. Také bude ale naprosto rozdílná její výrobní specializace v porovnání s ostatními modely. Výhodou MO tedy je fakt, že se daná země může specializovat pouze na produkty, u kterých dosahuje rostoucích výnosů z rozsahu, neboli kdy s množstvím výroby klesají průměrné náklady na výrobu. MO tedy podníká jak meziodvětvový obchod, který byl již popsán dříve klasickými teoriemi, tak obchod vnitroodvětvový. „Závěrem všech uvedených teorií lze konstatovat, že čím jsou si dané země po ekonomické stránce více podobné (výše HDP, struktura ekonomiky, životní standard, přírodní podmínky, vybavenosti nerostnými surovinami atp.), tím větší podíl obchodu bude mít charakter vnitroodvětvového. Naopak s rostoucími rozdíly mezi nimi poroste podíl meziodvětvového obchodu.“ (Štěrbová a kol., 2013)

3.3. Vývoj mezinárodního obchodu

„Tempo růstu mezinárodního obchodu (exportu) dlouhodobě převyšuje tempo růstu světové produkce. V letech 1870 – 1913 průměrné meziroční tempo růstu světového exportu převyšovalo tempo růstu světové produkce o 1,3%, v letech 1950 – 2005 pak tempo růstu exportu (v absolutním vyjádření) převýšilo tempo růstu produkce o přibližně 2,45%. Index růstu světového vývozu dosáhl hodnoty 152,7 bodů v roce 2007 (základ = 100), ve stejné době dosáhl u průmyslově vyspělých zemí necelých 139 a u rozvojových zemí téměř 173 bodů.“ (Svatoš a kol, 2009)

Hodnota bazického indexu rostla rychleji u rozvojových zemí (index 167,2) než u zemí průmyslově vyspělých (index 140). Země s vyspělými ekonomikami tvoří zhruba 75% hodnoty světové produkce, rozvojové země svůj podíl neustále zvyšují na úkor podílu vyspělých zemí. (Štěrbová a kol., 2013)

Tabulka č. 1: Vývoj světového obchodu (v mld USD)

	2004	2005	2006	2007
Export fob, z toho:	9 091,8	10 395,8	12 016,5	13 891,1
Průmyslově vyspělé země	5 384,8	6 486,7	6 572,3	7 478,4
Rozvojové země	3 707,0	4 549,1	5 444,3	6 412,7
Dovoz cif, z toho:	9 366,2	10 642,2	12 240,3	14 111,2
Průmyslově vyspělé země	5 886,2	6 542,7	7 380,5	8 290,0
Rozvojové země	3 480,0	4 099,5	4 859,8	5 821,2

(Zdroj: International Monetary Fund, zpracování vlastní)

Dle Tabulky č. 1: Vývoj světového obchodu (v mld USD) je patrné postupné zvyšování exportu i importu hlavně díky procesu globalizace a integrace. Export FOB značí export ve FOB cenách (FOB = Free on Board). Jedná se o ceny zboží na hranicích zemí před jeho samotným odesláním za hranice. Import CIF (pochází z anglické zkratky Cost, Insurance, Freight) zahrnuje ceny FOB, které jsou zvýšené o další přímé obchodní náklady, kterými jsou např. doprava a pojištění zboží. Ceny FOB a CIF spadají do dodacích pravidel INCOTERMS, které budou detailně vysvětleny v následujících kapitolách. (Štěrbová a kol., 2013)

Jednotlivé země se mohou specializovat na výrobu určitého typu zboží podle přístupu k výrobním faktorům, dochází také ke globální dělbě práce. Důsledkem je stoupající podíl obchodu na HDP nebo HNP. Tempo růstu světového HDP významně předstihuje tempo růstu světové populace. Roste i podíl produkce na jednoho obyvatele Země. V celém světě však pochopitelně existují velké rozdíly mezi jednotlivými zeměmi v závislosti na tom, jestli se jedná o země vyspělé nebo rozvojové, jak již bylo zmíněno výše. (Svatoš a kol., 2009)

Tabulka č. 2: Vývoj exportu a importu v letech 2008-2013

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Export FOB, z toho:	16 130,5	12 518,0	15 116,8	18 371,3	18 083,6	18 464,4
Průmyslově vyspělé země	9 141,8	7 059,1	9 250,0	10 721,9	10 503,0	10 646,3
Rozvojové země	6 988,7	5 458,9	5 917,9	7 720,7	7 651,7	7 893,4
Import CIF, z toho:	16 366,2	12 655,8	15 241,4	18 186,4	18 231,9	18 505,5
Průmyslově vyspělé země	10 113,7	7 652,8	9 811,7	11 474,8	11 269,9	11 265,8
Rozvojové země	6 252,5	5,003	5 490,1	6 789,7	7 046,6	7 330,4

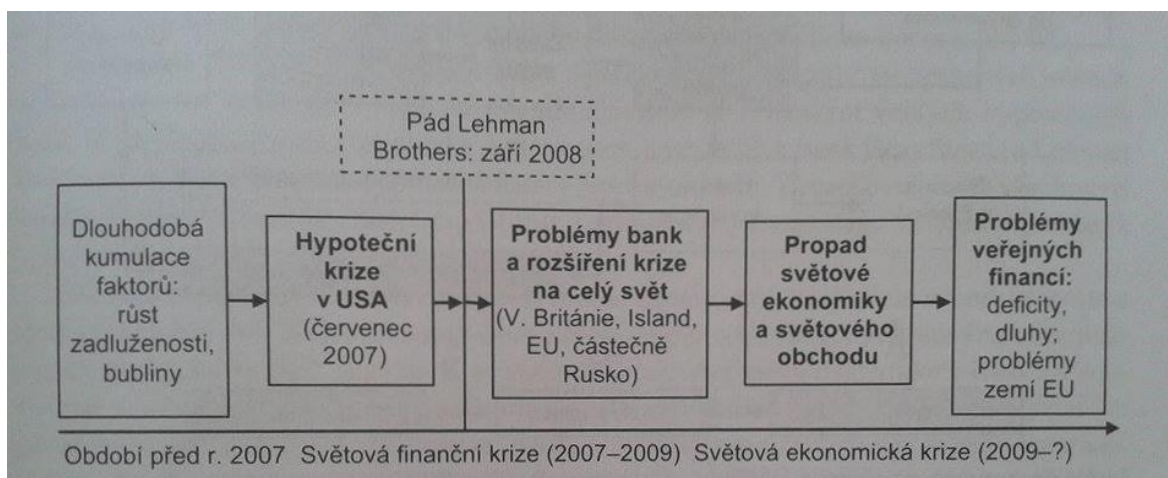
(Zdroj: UNCTADSTAT, zpracování vlastní)

U této aktualizované *Tabulky č. 2: Vývoj exportu a importu v letech 2008-2013* byla data převzata ze dvou zdrojů. Těmi jsou UNCTADSTAT a Mezinárodní měnový fond dostupný na webu. Data pocházejí z oficiálních zdrojů, ale i přesto se zde vyskytují drobné nuance způsobené zkreslením výsledků kvůli měnovému vývoji a také kvůli nepřesnosti a nedostatkem některých statistických údajů. Data o celkovém exportu a importu nicméně poukazují na pokračující nárůst v roce 2008 a dále v roce 2009 na prudký pokles v důsledku světové hospodářské krize. Následující rok už opět dochází k růstu, který pokračuje i v roce 2011 a od tohoto roku si zachovává přibližně stejnou hodnotu a roste jen minimálně, neboť se země stále potýkají s důsledky krize. (International Monetary Fund, 2014)

3.4. Světová krize v mezinárodním obchodě

„Světová krize je označení používané pro vývoj světové ekonomiky od září r. 2008, (někteří ekonomové však zahrnují do ní i americkou finanční krizi, 2007 – 2009). Světová krize se skládá ze čtyř vzájemně propojených problémů: 1. problémů soukromých financí, 2. recese světové ekonomiky, 3. veřejných dluhových problémů, hlavně v zemích EU a 4. pomalejšího růstu světové ekonomiky od r. 2011.“ (Štěrbová a kol., 2013)

Obrázek č. 1 Průběh světové krize

(Zdroj: Hospodářská krize a česká ekonomika, 2010)

Na *Obrázku č. 1 Průběh světové krize* je zachycen vývoj této krize. Světová krize značí velice závažně silný propad globální ekonomiky po druhé světové válce a je také přirovnávána k Velké hospodářské krizi na začátku 30. let 20. století. Hlavní příčiny lze rozdělit do třech hlavních skupin. V makroekonomické skupině se jedná hlavně o nedbalé poskytování hypotečních úvěrů domácnostem, které neměly odpovídající úvěruschopnost, dále podcenění zrodu nových finančních instrumentů, nadbytek úspor u asijských zemí a zemí, které produkují ropu, na druhé straně trojnásobný deficit USA. V mikroekonomické sféře jde o nepřiměřené odměňování manažerů – bonusy za krátkodobý úspěch a důraz hlavně na kapitalizaci firem, ne na jejich udržitelnost, nebo také poradci slibující bezrizikové investice. V oblasti hospodářské politiky bylo největším problémem podcenění systémového rizika a slabá koordinace Mezinárodního měnového fondu, Světové banky, G20 a EU a daňové ráje. (Štěrbová a kol., 2013)

Světová krize měla pochopitelně důsledky i na celý mezinárodní obchod. „ Základními kanály vlivu globální krize na světový export a import obecně jsou: (Kalínská a kol., 2010)

1. Pokles domácí poptávky. Snížení výdajů na spotřebu a investice v ekonomice vede ke snížení dovozů a současně vývozů jiných států. Jedná se tedy o nejdůležitější faktor, neboť existence poptávky je nezbytná.
2. Makroekonomická nestabilita. Nejistota ohledně budoucího vývoje může demotivovat ekonomické subjekty dovážet nebo vyvážet zboží a služby.

3. Zhoršení situace na finančních trzích: omezení přístupu k úvěrům nebo růst úrokových sazeb. Zejména se to týká exportérů a importérů, kteří financují svou činnost pomocí úvěrů.
4. Vývoj měnových kurzů a změna kurzového režimu. Znehodnocení měny zvyšuje cenovou konkurenceschopnost exportérů a omezuje import do země a naopak. Zpravidla se tyto změny projevují s určitým časovým zpožděním kvůli existenci již podepsaných kontraktů. Přejít na jiný kurzový režim potom může dokonce ztížit obchodování.
5. Růst protekcionismu kvůli snahám států podpořit domácí výrobce. V praxi se jedná o zavedení dočasných obchodních překážek u členských zemí Světové obchodní organizace a dovozních cel, množstevních a jiných omezení u nečlenských států.“ (Kalínská a kol., 2010)

Pro zmírnění důsledků krize byla zavedena národní a mezinárodní protikrizová opatření. Pro záchranu bank se jednalo o úvěry od věřitele poslední instance, znárodnění a restrukturalizace bank, nebo snížení úrokových sazeb. Tyto postupy byly aplikovány v USA, Japonsku, Jižní Koreji, zemích Evropského hospodářského prostoru a v několika dalších státech. Pro povzbuzení ekonomiky bylo dále využito nástrojů monetární politiky. Patří sem zásahy centrální banky do ekonomiky, snížení úrokových sazeb v drtivé většině zemí, znehodnocení domácí měny. Tyto zásahy použily vyspělé i rozvojové země. Nástroje fiskální politiky byly využity na podporu určitých odvětví – např. automobilový průmysl, stavebnictví, export, dále ke snižování daní a podporu malého a středního podnikání. Tato opatření zaváděla i Česká republika, Slovensko a další rozvinuté země. Zbylá opatření si kladla za cíl zachovat důvěru ekonomických subjektů, vyjednávání o reformách a určitých strukturálních změnách. Mezi tato opatření lze zařadit nabídnutí pomoci postiženým zemím eurooblasti, evropskou bankovní unii a také regulace fiskálních politik. V letech 2010 – 2011 byla většina těchto opatření odstraněna a došlo k celkovému zpomalení růstu světového obchodu i celé světové ekonomiky. (Štěrbová a kol., 2013)

3.5. Teritoriální struktura MO

Teritoriální struktura mezinárodního obchodu má velmi vysokou koncentraci. Přibližně 80% všech zemí zapojených do MO se podílí na celkové hodnotě exportu jen kolem 10%. Zbylých 20% zemí (jedná se hlavně o členské státy OECD) tak obstarává drtivou většinu celkového světového exportu. (Svatoš, 2009)

Podle *Tabulky č. 9: Teritoriální struktura MO podle makroregionů, v %* (viz Přílohy) je patrné, že hlavními regiony, které ovládají světový obchod, jsou Evropa, Asie a Severní Amerika. Dochází ale k růstu podílu Blízkého Východu, Afriky a Střední a Latinské Ameriky. (Svatoš, 2009)

Dle starších údajů z UNCTADSTAT lze říci, že Evropa a Asie v období po druhé světové válce zaznamenaly nejvýznamnější nárůst. Na základě údajů z aktualizované *Tabulky č. je* zřejmé, že podíl Asie roste na úkor podílu Evropy. Roste také podíl Blízkého Východu. Evropa a Severní Amerika spíše ztrácí. (Svatoš, 2009)

„Největšími světovými vývozci a dovozci v roce 2012 podle údajů WTO (WTO 2013) byly:

- U vývozu zboží: Čína (11,2 %), USA (8,4 %), Německo (7,7 %), Japonsko (4,4 %) a Nizozemsko (3,6 %)
- U vývozu služeb: USA (14,1 %), Spojené království (6,4 %), Německo (5,9 %), Francie (4,8 %) a Čína (4,4 %)
- U dovozu zboží: USA (12,6 %), Čína (9,8 %), Německo (6,3 %), Japonsko (4,8 %) a Spojené království (3,7 %)
- U dovozu služeb: USA (9,9 %), Německo (6,9 %), Čína (6,8 %), Spojené království (4,3 %) a Japonsko (4,2 %).“ (Štěrbová a kol., 2013)

Z další *Tabulky č. 10: Podíl center světové ekonomiky na světovém obratu obchodu se zbožím a službami, v %* (viz Přílohy) je zřejmé, že dlouhodobě klesá podíl EU, USA i Japonska ve světovém obchodě. Namísto nich se do popředí derou vyspělé země ze skupiny G20 (skupina největších ekonomik celého světa) a země rozvojové, zejména BRICS (Brazílie, Rusko, Indie, Čína, Jižní Amerika) a další např. Thajsko, Indonésie,

Malajsie a Filipíny. Podle WTO se v oblasti MO nejvíce vyvíjejí země Afriky, Čína a Indie. (Štěrbová a kol., 2013)

3.6. Komoditní struktura MO

Světový obchod lze podle jeho charakteru rozdělit na obchod se zbožím a obchod se službami. (Svatoš, 2009)

„Mezinárodní obchod se zbožím je možno členit následujícím způsobem:

1. Obchod s primární produkcí: a) obchod s produkty agrárního charakteru (včetně produktů potravinářského průmyslu), b) obchod s palivy a nerostnými surovinami.
2. Obchod se zpracovatelskými produkty: a) obchod se zpracovanými nerostnými surovinami, b) obchod s produkty chemického průmyslu, c) obchod s textilem a oděvy, d) obchod s průmyslovými produkty, stroji a dopravními prostředky, e) obchod s polotovary.“ (Svatoš, 2009)

Z Tabulky č. 11: Komoditní struktura mezinárodního obchodu, v % (viz Přílohy) vyplývá, že na světovém trhu se zbožím roste podíl primárních komodit na úkor průmyslových výrobků. Klesá zejména obchod s textiliemi, dopravními prostředky a stroji. V největší míře narůstá obchod s palivy, kovy a rudami. „Nejvíce obchodovanými komoditami v roce 2012 ve světě byly: surová ropa s 9,6 %, nečistá ropa s 5,5 %, osobní motorová vozidla s 3,5 %, katodové lampy a trubky s 2,9 %, telekomunikační zařízení s 2,8 %, součástky dopravních prostředků s 2,0 %, stroje na automatické zpracování dat s 2,0 %, zemní plyn se 1,9 %, léky se 1,8 % a nemonetární zlato se 1,5 %.“ (Štěrbová a kol., 2013)

3.6.1. Mezinárodní obchod se službami

Dle Kotlera je definice služby: „...jakákoliv činnost nebo prospěch, které jedna strana může nabídnout druhé a které jsou v podstatě nehmotné a nevytvářejí vlastnictví čehokoli. Její produkce se může nebo nemusí vázat k fyzickému produktu.“ (Horner, Swarbrooke, 2003)

Pro mezinárodní obchod jsou nejvíce zásadní služby, které přímo souvisejí s obchodními operacemi. Jedná se o mezinárodní dopravu, pojišťovnictví, mezinárodní skladování a bankovní operace. V případě mezinárodní dopravy dochází k největšímu nárůstu letecké

a automobilové dopravy, což z ekologického hlediska není příliš žádoucí. Měla by být upřednostňována doprava železniční, která je daleko více ekologická. Na rozdíl od dob minulých je doprava lépe logisticky řízena, jak optimálně dopravit zboží v požadovaném čase a kvalitě na stanovené místo. Současná tendence skladování je co nejvíce snížit náklady, a tedy značně zmenšit množství zboží ve skladech. Pojišťovnictví zažívá vývoj z hlediska rozsahu a je součástí každé vývozní operace. Mezi primární komerční služby patří bankovní operace, a to hlavně mezinárodní platební styk a úvěrové operace. Dalšími komerčními službami jsou patenty formou licenčních obchodů, k těm je k dispozici i know-how. Často využívanou službou je také leasing, který umožňuje podnikateli získat drahý stroj bez nutnosti vynaložení velkého množství kapitálu najednou. Dochází k pravidelným splátkám, které sice navýší celkovou cenu stroje, ale výhodné jsou rychlejší výnosy z kapitálu i daňové výhody. Oblíbený je také franchising, faktoring nebo forfaiting. (Svatoš a kol.,2009)

Problematika získávání pracovních sil (kvalifikovaných i nekvalifikovaných) sahá až do dávné historie, není to jen otázka 20. a 21. století. Jedná se o nedostatečné uplatnění na domácím trhu, tlak na finance států s ohledem na nezaměstnanost, nebo o ilegální zaměstnávání přistěhovalců spojené s šedou ekonomikou. V praxi obvykle při zaměstnávání zahraničních pracovníků dochází mnohdy k jevu, kdy zahraniční pracovníci v dané zemi vykonávají práce, které místní občané odmítají dělat (sezonní práce v rámci zemědělství – sběr ovoce, práce ve stavebnictví, domácnostech apod.) Poptávka po nekvalifikované práci je tedy plně vytížena. Opakovaně dochází k migracím pracovníků, kteří touží po lepších životních podmínkách a kteří nebyvají moc vítáni. Naopak je extra velký zájem o vzdělané mladé lidi, nadějně studenty, kteří představují pro danou zemi určitý potenciál. Problém v současné době souvisí také s integračními procesy v EU, kdy má docházet k volnému pohybu pracovních sil, ale mnohdy nejsou splněny požadované standardy. Např. Německo a Rakousko si svůj pracovní trh velmi dobře chrání a novým státům EU volný pohyb neumožňují. (Svatoš a kol.,2009)

Mezi jednu z nejdůležitějších služeb mezinárodního obchodu patří mezinárodní cestovní ruch. Světová organizace cestovního ruchu (UNWTO) definuje turismus jako „činnosti lidí, spočívající v cestování a pobytu v místech mimo místa jejich obvyklého pobytu po

dobu kratší jednoho uceleného roku za účelem využití volného času, obchodu a jinými účely“ (in Horner, 2003)

Mezinárodní cestovní ruch se velmi intenzivně rozvíjí a u některých zemí je významným odvětvím pro ekonomiku státu. „Po propadu exportu služeb turismu v roce 2009 následovalo oživení ve všech regionech. Rok 2009 představoval v mnoha směrech výjimečné období pro vývoj mezinárodního turismu. Nejen proto, že došlo k prvnímu skutečně hlubokému propadu v mezinárodních příjmech a příjezdech od roku 1950, ale i z důvodu vychýlení některých ukazatelů z trendů jejich dlouhodobého vývoje. Na druhou stranu, při srovnání propadu exportu služeb turismu s ostatními sektory komerčních služeb se jednalo v roce 2009 o průměrný propad ve výši -9% (podle World Trade Organisation), na rozdíl od nejhůře postižených sektorů dopravních služeb (-23%), finančních služeb (-15%) či stavebnictví. Nižší meziroční propad než export služeb turismu zaznamenal export počítačových a informačních služeb (-6%), pojišťovacích služeb (-6%) či licenční poplatky (-3%). Přibližně stejný propad jako turismus zaznamenaly ostatní obchodní služby a komunikační služby. Pokles exportu služeb turismu se v roce 2009 odrazil v ekonomikách ve vysoké míře závislých na exportu služeb turismu“ (Palatková, 2014)

V roce 2010 začalo opět docházet k pozitivnímu vývoji a turismus byl jedním ze sektorů, které rostly nejrychleji. K nejvýznamnějším exportérům služeb turismu patří USA, Velká Británie, Německo, Francie a Čína. Všechny zmíněné státy jsou rovněž hlavními exportéry služeb obecně. (Palatková, 2014)

Světový turismus ovlivňuje také HDP i zaměstnanost. Jeho vliv na tyto jevy se pohybuje v 9% míře v ekonomice cestovního ruchu. Pro pracovní místa v cestovním ruchu je typické, že je vykonávají převážně ženy a mladí lidé, pracovní doba je zkrácená a jedná se zejména o sezónní práce. „Vznik a vývoj světové ekonomiky v moderním pojetí od konce 19. století je těsně svázán s rozvojem mezinárodního cestovního ruchu. Vývoj mezinárodního cestovního ruchu kopíruje vývoj světové ekonomiky co do rychlosti vývoje, regionálního rozložení poptávky i dalších trendů včetně propojení s globálními problémy světa. Cestovní ruch se stal v poválečném období významným jevem s dopady do ekonomické oblasti, do socio-kulturního i fyzického prostředí. Na cestovní ruch můžeme nahlížet jako na fenomén světové ekonomiky, světové spotřeby i vzájemného soužití mezi národy.“ (Hamarneh, 2014)

Velkým nebezpečím pro mezinárodní turismus jsou přírodní katastrofy, ekologické problémy, epidemie, nenadálé výkyvy počasí, zločinnost a také terorismus, a to hlavně po roce 2001, kdy došlo k teroristickému útoku na „dvojčata“ v New Yorku. (Hamarneh, 2014)

3.7. Uskutečňování mezinárodních obchodních operací

Podněty, díky kterým se podniky rozhodnou pro obchodování se zahraničními partnery, mohou být různé. Nejčastějším důvodem je nedostatečná velikost domácího trhu, na kterém nemohou uplatnit svoji veškerou strategii. Zahraniční obchod je pro mnohé firmy zásadní, neboť firmám umožňuje větší prodejní a nákupní možnosti, zvyšuje stabilitu firem a snižuje jejich závislost na trhu domácím. Podniky si stanovují určité strategické cíle, na základě kterých se pak při pronikání na zahraniční trhy řídí. Tyto cíle bývají definovány konkrétně pro jednotlivé trhy a jsou v souladu s celkovými podnikatelskými záměry. Jedná se např. o: (Machková a spol., 2010)

- „Dosažení určitého objemu prodejů
- Zajištění plánovaného podílu na zvoleném trhu (v porovnání s konkurencí)
- Zajištění distribuční sítě pro výrobky vyvážené na určitý trh
- Vývoj, výroba a uvedení nových výrobků na trh (např. přizpůsobených specifickým potřebám určitého trhu) apod.“ (Machková a spol., 2010)

Klíčovým bodem pro správné zajištění fungování mezinárodních obchodních operací je výzkum trhů. Podnik díky němu získá informace o daném teritoriu – o jeho podnikatelském prostředí, makroekonomické a politické situaci, hospodářství i sociálně-kulturních zvláštностech. Obchodování je dále ovlivněno také obchodní politikou jednotlivých zemí. Dlouhodobým trendem je liberalizace pohybu zboží a služeb, i tak ovšem na některých trzích existují protekcionistické překážky. „Pro rozvoj zahraničních obchodních vztahů a vnějších ekonomických vztahů je důležitá politická stabilita. Faktory politické stability mohou být etnické problémy, sporné hranice, negramotnost, potlačování některého etnika a s tím související problémy rasismu, náboženské problémy a celá řada dalších jevů. Politickou situaci v jednotlivých zemích ovlivňuje mj. vzájemný vztah jednotlivých politických stran a rozložení jejich sil.“ (Janatka a spol., 2007)

Kupní smlouva je nejpoužívanějším smluvním ujednáním, která jsou využívána v oblasti mezinárodního obchodu. Její obsah je vymezen právními předpisy a ovlivňují jej i určitá specifika daného obchodu. „K podstatným částem kupní smlouvy podle Úmluvy o mezinárodní koupi zboží i obchodního zákoníku ČR patří: (Machková a spol., 2010)

- Určení stran kupní smlouvy – prodávajícího a kupujícího. Strany kupní smlouvy musí být určeny individuálně, uvedena jejich jména, adresy, právní forma firmy, eventuálně další identifikační údaje.
- Určení obchodovaného zboží – a sice buď jednotlivě, nebo podle druhu a množství zboží.
- Určení kupní ceny nebo způsobu, jak bude cena v budoucnu určena. Pouze v případech, jestliže strany kupní smlouvy projeví vůli uzavřít kupní smlouvu bez dohody o ceně, není cena považována za podstatnou část smlouvy.“ (Machková a spol., 2010)

Kromě těchto podstatných částí kupní smlouva dále obsahuje i některé další podmínky o právech a povinnostech prodávajícího a kupujícího. Mezi takové jsou řazeny zpravidla: dodací lhůta, platební podmínka, dodací podmínka (parita), způsob přepravy, sjednání záruk za dodané zboží (včetně záručních listů) a ostatní podmínky (ujednání o důsledcích nedodržení smlouvy, uplatňování reklamací, jak řešit případné spory apod.). Některé z těchto podmínek mohou být uvedeny také jako podstatné, jedná se např. o dodací lhůtu, nebo způsob placení. Dodací lhůtu kupující požadují co možno nejkratší, neboť se tím snižuje jejich riziko (zastarání výrobku, pohyb cen). Dvě z nejdůležitějších podmínek - dodací podmínka (parita) a platební podmínky budou podrobně popsány v následujících samostatných podkapitolách. (Machková, 2002)

Pro jednotlivé operace, které probíhají v mezinárodním obchodě, je zapotřebí poměrně velké množství dokumentů. Pro jedinou, jednoduchou transakci je nutno mít k dispozici cca čtyřicet originálních dokumentů. Tyto listiny lze rozdělit do několika základních skupin. Jsou to dokumenty obchodní, pro celní účely, přepravní a skladovací, platební a úvěrové, pojišťovací a další. Mezi obchodní patří poptávka, nabídka, objednávka, potvrzení objednávky, kontrakt, specifikace dodávky, obchodní faktura a balící list. Poptávku vypracovává kupující a následně ji zašle dodávajícímu, upřesňuje, o jaké zboží se konkrétně jedná a specifikuje podmínky smlouvy. Nabídku vypracovává prodávající

a obsahuje všechny potřebné údaje. (Machková a spol.,2010) Obchodní fakturu vyhotovuje prodávající, popisuje konkrétní osoby, které vystupují jako prodávající a kupující. Slouží k evidenčním účelům, proto bývají zhotoveny v několika originálech, které mají stejnou právní účinnost. Může být v podobě konzulární nebo celní. (Machková, 2002)

Celní dokumenty zahrnují podklady pro celní řízení a daňové účely v zemích dovozu, vývozu a tranzitu. Obsahují prokázání o původu, množství a hodnotě zboží, také zařazení podle celního sazebníku. (Machková a spol., 2010)

Přepravní dokumenty legitimují a osvědčují převzetí zboží do přepravy a dokládají uzavření přepravního kontraktu. Je zde uvedena detailní charakteristika převáženého zboží. Nejpoužívanějšími listinami jsou: železniční nákladní list (Rail Waybill), silniční nákladní list (CMR Waybill), letecký nákladní list (Air Waybill), poštovní podací lístek (Parcel Post Receipt) a konosament – náložný list (Ocean resp. Sea Bill of Lading) – nevšední typ přepravních dokladů. Konosament kromě legitimace zahrnuje i dispoziční funkci, neboť obsahuje vlastnické právo k přepravovanému zboží, díky čemuž se jedná o obchodovatelný cenný papír. (Machková, 2002)

Platební a úvěrové dokumenty těsně souvisí s placením a financováním obchodu, dále také se zajišťováním rizik ohledně provedeného obchodu. Lze je využít při komunikaci mezi bankami a jejich klienty při podání žádosti o otevření akreditivu, mezi obchodními partnery při vystavení směnky dodavatelem na odběratele, nebo je mohou vyhotovit banky v podobě bankovní záruky pro oprávněné osoby. (Machková, 2010)

Nejčastějším pojistným dokumentem je pojistka, která slouží jako důkaz o uzavření pojistné smlouvy. V některých státech je vedena jako převoditelný dokument, tedy je jedinou listinou, která osvědčuje o uzavření pojistného kontraktu. (Machková, 2002)

3.8. Dodací podmínka

Dodací podmínka neboli parita patří mezi důležité součásti kupní smlouvy. Popisuje závazky prodávajícího a nakupujícího, které se týkají dodávky a převzetí zboží. „Dodací podmínka určuje zejména: (Machková, 2010)

- Způsob, místo a okamžik předání zboží kupujícímu;
- Způsob, místo a okamžik přechodu výloha rizik z prodávajícího na kupujícího;

- Další povinnosti stran při zajišťování dopravy, nakládky a vykládky zboží, průvodních dokladů, kontroly, pojištění, celního odbavení apod.“ (Machková, 2010)

Dodací podmínka má výrazný vliv na výši ceny v rámci mezinárodního obchodu, neboť stanovuje, jakou část nákladů na dodávku uhradí prodávající. Čím delší je dodací podmínka, tedy čím větší část nákladů uhradí prodávající, tím může docílit vyšší ceny. (Machková, 2002)

„Dodací doložky vznikly v obchodní praxi na základě obchodních zvyklostí (uzancí), které byly často používány nejednotně podle místních podmínek, a staly se tak brzdou pro rozvoj mezinárodního obchodu. V současné době v celosvětovém měřítku jednoznačně převládá používání mezinárodních výkladových pravidel INCOTERMS (International Commercial Terms). Pouze při obchodování na americkém kontinentu se může výjimečně setkat s jinými pravidly, tzv. RAFTD (Revised American Foreign trade Definition). Tato Pravidla byla vydána v roce 1941, jsou tudíž značně zastaralá.“ (Machková, 2010)

Mezinárodní obchodní komora (ICC = International Chamber of Commerce) sídlící v Paříži poprvé zveřejnila INCOTERMS v roce 1936. K jejich celosvětovému přijetí došlo až po jejich novelizaci v roce 1953. „Z ekonomického hlediska zásadní význam dodacích doložek INCOTERMS spočívá v tom, že určují, jakým způsobem je rozděleno hrazení přepravného a přechod rizik mezi prodávajícím a kupujícím. INCOTERMS nejsou obecně závaznou právní normou a nejsou ani mezinárodní dohodou. Závazné se stávají až dohodou smluvních stran, které se shodnou na jejich používání a tuto skutečnost uvedou ve své obchodní smlouvě. INCOTERMS neřeší majetkoprávní vztahy smluvních stran ke zboží, resp. Problematikou přechodu vlastnických práv ke zboží. Neřeší ani dodací lhůty, problematiku kupních či prodejních cen, platebních podmínek apod. (Janatka, 2007)

INCOTERMS vycházejí ze stanovování minimálních povinností stran. „K základním povinnostem prodávajícího patří: (Machková, 2010)

- Dodat zboží v souladu s podmínkami uvedenými v kupní smlouvě;
- Dát zboží kupujícímu k dispozici v čase a místě stanoveném v kupní smlouvě nebo v místě, které je obvyklé pro odevzdání takového zboží;

- Má-li být zboží zabaleno, opatřit na vlastní náklady potřebné balení, které kupujícímu umožní zboží řádně převzít;
- Vyrozměť kupujícího v určité lhůtě o tom, kdy mu bude zboží dáno k dispozici;
- Nést náklady s kontrolními úkony, které jsou nutné k tomu, aby kupujícímu bylo zboží dáno k dispozici
- Nést všechny náklady spojené se zbožím, dokud nebylo dáno kupujícími k dispozici (Machková, 2010)

K základním povinnostem kupujícího patří: (Machková, 2010)

- Převzít zboží v čase a místě, který je stanoven v kupní smlouvě;
- Zaplatit kupní cenu;
- Jestliže si vyhradil dobu k převzetí zboží a/nebo volbu místa dodání a nedodal včas instrukce, pak musí nést výlohy a rizika tím vzniklá;
- Nést všechny náklady spojené se zbožím od okamžiku, kdy mu bylo dáno k dispozici.“ (Machková, 2010)

3.8.1. Doložky INCOTERMS 2010

1. ledna 2011 vstoupila v platnost nová inovovaná verze INCOTERMS, která zmodernizovala verzi z roku 2000 a je nyní nejpoužívanější verzí. Vstupem v platnost těchto nových pravidel neznámá, že končí platnost dosavadních vydání. (Svatoš a kol.) Tato úprava bere ohled na moderní vývoj mezinárodního podnikatelského prostředí (např. liberalizace MO, více zón volného obchodu, moderní komunikační technologie, přísnější bezpečnostní opatření z důvodu častějších teroristických útoků) a doložky zpřehledňuje a zjednodušuje. Tato nová pravidla zahrnují jedenáct doložek, které se dělí podle způsobu přepravy. Na rozdíl od předcházejících INCOTERMS 2000 se již nepoužívá členění do skupin podle písmen E, F, C a D. Byly odstraněny doložky DAF, DES, DEQ a DDU, které byly nahrazeny doložkami DAT a DAP. „Vzhledem ke stoupajícímu významu elektronického obchodování umožňují INCOTERMS 2010 používat elektronické doklady, pokud se na nich smluvní strany dohodnou anebo v případě, kdy je jejich použití obvyklé.“ (Machková, 2010)

Dle *Tabulky č. 12: Doložky INCOTERMS 2010* (viz Přílohy) je patrné rozdělení nových doložek, jejich zkratky, anglické označení a české označení. U doložky EXW (Ze závodu)

má prodávající jen jedinou povinnost – dát zboží k dispozici kupujícímu ve svém vlastním podniku, ostatní úkoly jsou již na kupujícím. Doložka FCA (Vyplaceně dopravci) prodávající dodá zboží přesně dle instrukcí kupujícího a neuhrazuje hlavní přepravné. „Prodávající splní své povinnosti dodáním zboží celně odbaveného pro vývoz dopravci, kterého jmenoval kupující, na sjednaném místě. Zvolené místo dodání je rozhodující pro určení odpovědnosti za nakládku zboží v ujednaném místě. Pokud dochází k dodávce v objektu prodávajícího, zodpovídá prodávající za nakládku. V případě, že k dodávce dochází v jakémkoliv jiném místě, prodávající není odpovědný za nakládku zboží. Pokud kupující jmenuje k převzetí zboží jinou osobu než dopravce, splní prodávající povinnosti dodáním zboží této osobě.“ (Machková, 2010)

CPT (Dopravné placeno do) funguje na principu, kdy prodávající vybere dopravce a uhrazuje veškeré výlohy, které souvisí se zbožím, až do místa určení. Přechod rizik nastává k okamžiku předání prvnímu dopravci. Využívá se při obchodování v rizikovějších oblastech. CIP (Dopravné a pojistné placeno do) je využíván pro modernější způsoby přepravy, jakou je např. kontejnerová nebo roll on/roll off. „Prodávající vybírá dopravce a hradí výlohy spojené se zbožím až do místa určení. Rizika však přecházejí dříve, už v okamžiku předání prvnímu dopravci. Prodávající je povinen obstarat a uhradit pojištění. Pokud není dohodnuto jinak, pojistí prodávající zboží v souladu s minimálním rozsahem pojistného krytí podle Institute Cargo Clauses © nebo c jinými podobnými podmínkami. Zboží má být pojištěno na 110% hodnoty a pojistka má být sjednána v měně kontraktu.“ (Machková, 2002)

Doložka DAT (S dodáním do terminálu) je používána pro všechny druhy přepravy. Terminálem se rozumí budova i volné prostranství (sklad, nábreží, nádraží, letiště apod.) Prodávající musí uhradit výlohy a nese rizika (včetně vykládky zboží) až do sjednaného přístavu nebo místa určení. Nejvíce se hodí pro kontejnerovou přepravu. DAP (S dodáním do určitého místa) je také vhodná pro všechny typy dopravy. „Výlohy a rizika přecházejí z prodávajícího na kupujícího ve sjednaném místě. Náklady spojené s vykládkou zboží nese kupující. Pokud však byly v přepravní smlouvě uzavřené prodávajícím zahrnuty i náklady spojené s vykládkou zboží v místě určení, není prodávající oprávněn požadovat úhradu těchto nákladů od kupujícího. (Machková, 2010)

U DDP (S dodáním clo placeno) se jedná o největší povinnost ze strany prodávajícího (opak doložky EXW). „Prodávající nese veškeré výlohy a rizika spojená s dodáním zboží až do ujednaného místa v zemi dovozu. Prodávající zajišťuje a hradí veškeré dovozní formalities, a pokud není určeno jinak, hradí i vykládku zboží.“ (Janatka, 2007)

U doložky FAS (Vyplaceně k boku lodi) prodávající dostojí svým povinnostem, jestliže dodá zboží k boku lodi ve sjednaném přístavu nakládky. Také zodpovídá za celní odbavení a vyřízení veškerých formalit, které souvisí s vývozem. Kupující určí loď a nese veškeré náklady a rizika od chvíle, kdy dodá zboží k boku lodi. „K menší změně došlo u doložky FOB (Vyplaceně loď), kde historicky přecházely výlohy a rizika z prodávajícího na kupujícího v okamžiku přechodu zboží přes zábradlí lodi v přístavu nakládky. Zábradlí již v nové verzi nefiguruje, prodávající splní povinnosti dodáním na palubu lodi určené kupujícím v přístavu nakládky. Obdobná změna (dodání na palubu lodi určené kupujícím v přístavu nakládky) byla přijata i pro přechod rizik u doložek CFR (Náklady a přepravné) a CIF (Náklady, pojištění, přepravné).“ (Machková, 2010)

3.9. Platební podmínky

Platební podmínky určují místo, dobu a způsob placení. Dobou placení se rozumí buď platba předem v plné výši, což ale v mezinárodním obchodě nebývá moc časté, týká se jen velice rizikových případů. Častější je placení jen části kupní ceny předem, tedy akontace, kdy kupující požaduje pro zajištění akontace bankovní záruku. Placení v momentě dodávky je používáno téměř u všech druhů zboží. Platba není fixována na předání zboží, ale na vydání dokumentů, čemuž je využito bankovního dokumentárního platebního nástroje. Nejčastější platební podmínkou je úhrada provedená s časovým odstupem po dodání zboží, tedy prodej na úvěr. (Machková, 2002)

Platební podmínky mají velký vliv na úspěch obchodních operací, protože jsou jedním z východisek pro kalkulaci kupní ceny. Pro uskutečnění mezinárodního platebního styku musí mít banky určité kontakty se zahraničím. „Tradiční přístup bank k mezinárodnímu zúčtování představuje navazování tzv. korespondenčních vztahů s místními bankami v zahraničí. Jde o dvoustranné mezibankovní vztahy, při kterých si banky vzájemně poskytují určité služby a vzájemně si vedou účty. Banka tak zřizuje u korespondentských bank v zahraničí své účty vedené v cizích měnách, tzv. účty nostro (=naše účty), na kterých

udržuje zůstatky v příslušných měnách. Umožňuje také korespondentským bankám, aby zřizovaly u ní své účty vedené zpravidla v měně domácí, a tyto účty označuje jako účty loro (jejich).“ (Machková, 2002)

Více efektivní pro mezibankovní styk jsou spíše zúčtovací centra. „Jedno z nejvýznamnějších mezinárodních clearingových center představuje platební systém TARGET (Transeuropean Automated Real-time Gross settlement Expert Transfer systém), uvedený do provozu v době zavedení eura. Jde o systém mezibankovního zúčtování velkých částek v eurech, který je provozován Evropskou centrální bankou a jehož účastníky jsou banky centrální i komerční.“ (Machková, 2010) Pro vlastní komunikaci mezi bankami je v posledních desetiletích používán systém SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication – Společnost pro celosvětovou mezibankovní finanční telekomunikaci). Jedná se o počítačově ovládaný systém, který je využit pro dálkový přenos dat mezi bankami. (Machková, 2010)

„Mezi nejčastější používané platební podmínky v mezinárodním obchodě patří:

- Částečné placení předem v kombinaci s dalšími platebními podmínkami (akontace) (advance payments)
- Dokumentární akreditivy (letters of credit – L/C, documentary credits)
- Dokumentární inkasa (documentary collections), a to: dokumenty proti placení (documents against payment – D/P) a dokumenty proti akceptaci směnky (documents against acceptance – D/A)
- Dodávky na otevřený účet (open account trade)
- Ostatní úvěry (credits).“ (Machková, 2010)

3.10. Charakteristika Chorvatska

Chorvatsko (oficiálním názvem Chorvatská republika, v chorvatštině Republika Hrvatska) je přímořským státem, který na západním pobřeží obklopuje Jaderské moře. Na severu také proniká poměrně hluboko do vnitrozemí. Sousedí se Slovinskem, Maďarskem, Srbskem, Bosnou a Hercegovinou a Černou Horou. Jeho celková rozloha činí 87 661 km², což představuje jak pevninskou tak mořskou plochu. Chorvatsku náleží 1185 ostrovů, z toho trvale obydlených je 47. Nejvyšší horou je Dinara, která leží ve střední části Dinárského pohorí. (Business Info, 2014)

Dle výsledků sčítání lidu z roku 2012 žije v Chorvatsku 4 284 889 obyvatel, což dokazuje, že se zdejší populace stále zmenšuje a stárne, navíc se stává národnostně více homogenní a také se redukuje počet katolíků. Podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva se rovná přibližně 52%, v Evropské unii patří k jednomu z nejnižších. Přirozený přírůstek obyvatel je záporný. Drtivou většinu obyvatelstva (90,42 %) tvoří Chorvaté, nejpočetnější národnostní menšinou jsou Srbové (4,36 %), dále Bosňané, Italové, Albánci, Romové, Maďaři, Slovinci a také Češi. Kvůli válečnému konfliktu během let 1991 – 1995 opustilo území Chorvatska přes 200 000 chorvatských Srbů. V současné době jich stále kolem 70 000 žije v sousedních zemích a to zejména v Srbsku. Také je ještě zaznamenáno přibližně 1700 pohřešovaných osob z válečných let. (Business Info, 2014)

Náboženství obecně zaznamenalo mírný odliv, naopak stoupá počet deklarovaných nevěřících a agnostiků. Při klesajícím počtu katolíků také mírně narůstá počet muslimů, pravoslavných i protestantů. Náboženské složení obyvatelstva je následující: (Državni zavod za statistiku, 2014)

86,28 % - katolíci

4,44 % - pravoslavní

1,47 % - muslimové

3,81 % - bez vyznání a ateisté

pod 1 % - ostatní (Državni zavod za statistiku, 2014)

Úředním jazykem je chorvatština, kterou mluví 95,6 % obyvatelstva. Ostatními jazyky národnostních menšin jsou srbština (1,23%), italština (0,43%), albánština (0,40%), bosenština (0,39%), romština (0,34%), maďarština (0,24%), slovinština (0,22%), srbochorvatština (0,25%), čeština (0,15%). Dalšími deklarovanými mateřskými jazyky při sčítání lidu byly rusínský jazyk, rumunština, polština, černohorština, bulharština, hebrejština a vlaština. (Državni zavod za statistiku, 2014)

Celé území je administrativně rozčleněno na dvacet žup a hlavní město Záhřeb (Zagreb), dále na nižší správní celky – opštiny, kterých je v celé zemi 430. 21 měst (včetně hlavního) má zvláštní statut. V Záhřebu žije 790 000 obyvatel. Mezi města se zvláštním statutem patří Split, Rijeka, Osijek, Zadar, Velika Gorica, Slavonski Brod, Pula, Karlovac, Sisak, Dubrovnik, Vukovar, Varaždin, Šibenik, Vinkovci, Koprivnica, Požega, Knin a další. (Državni zavod za statistiku, 2014)

Národní měnou je kuna, která je používána od 30. května 1994, kdy je Den chorvatské státnosti. 1 HRK (chorvatská kuna) = 100 lipa. Dalším oblíbeným a častým platidlem je € (Euro). (Business Info, 2014)

Aktuální střední devizový kurs Chorvatské banky (ke 2.9.2014) je

EUR/HRK = 7,599809

USD/HRK = 5,607284 (Hrvatska narodna banka, 2014)

Aktuální devizový kurs České národní banky:

1 HRK = 3,643 CZK (Česká národní banka 2014)

Státní svátky jsou v Chorvatsku podobné jako v České republice.

1. leden - Nový rok

6. leden - Tři králové

březen - duben - Velikonoce (pohyblivé)

1. květen - Svátek práce

červen - Boží Tělo (pohyblivé)

22. červen - Den protifašistického boje

25. červen - Den státnosti

5. srpen - Den vítězství a děkuvzdání vlasti a Den válečných veteránů

15. srpen - Nanebevzetí Panny Marie - Velika Gospa

8. říjen - Den nezávislosti

1. listopad - Svátek všech svatých

25. prosinec - Vánoční svátek

26. prosinec - Sv. Štěpán (Business Info, 2014)

Pracovní doba je pondělí až pátek obvykle 8:00 až 16:00. Prodejní doba je 9:00 až 21.00, o víkendu 9:00 až 18.00, v neděli je často v menších prodejnách úplně zavřeno. (Business Info, 2014)

Dříve platily ohledně vycestování do Chorvatska následující podmínky: (Ikar, 2007)

„Občan ČR nepotřebuje ke vstupu na území Chorvatska vízum ani pobytové povolení (platí čl. 18 Smlouvy o založení Evropského společenství, podle něhož má každý občan EU právo svobodně se pohybovat na území členských států). Pokud občan hodlá pobývat na území Chorvatska déle než 3 měsíce, má povinnost přihlásit se k pobytu na krajském (župním) policejním ředitelství nebo na policejní stanici nejpozději do 8 dnů po uplynutí 3 měsíců jeho pobytu. Policie na základě toho vydá potvrzení o přechodném pobytu.“ (Ikar, 2007)

„Pro výkon práce či zaměstnání v Chorvatsku není pro občany ČR potřeba pracovní povolení. Při výkonu práce či zaměstnání přesahujícím 3 měsíce je třeba si na základě přihlášení na policii obstarat potvrzení o přechodném pobytu za účelem zaměstnání.“ (Ikar, 2007)

„V Chorvatské republice platí přihlašovací povinnost pro cizince, a to do 48 hodin po překročení státní hranice. Při ubytování v hotelu, kempu nebo soukromí, zajišťuje přihlášení turistů ubytovatel do 24 hodin. V ostatních případech se musí každý turista přihlásit individuálně na oddělení pro cizince policie Chorvatské republiky. Tato oddělení jsou v každé větší obci. Doklad o přihlášení je nutno pečlivě uschovat do doby opuštění území Chorvatska, neboť je velice často vyžadováno chorvatskými orgány při odjezdu ze

země. Chybějící doklad o přihlášení je zdejší policií posuzován jako přestupek, který řeší Přestupkový soud.“ (Sabo, A., 2006)

„Od 1. července 2013, kdy Chorvatsko vstoupilo do EU, jsou pravidla pro pobyt a přihlašování státních příslušníků ostatních členských zemí harmonizována s praxí v ostatních zemích EU.“ (Business Info, 2014)

Se vstupem Chorvatska do Evropské unie došlo také ke zrušení celních kontrol na státních hranicích se sousedními státy EU – což je Slovinsko a Maďarsko. Se sousedícími státy, které nejsou v EU, se naopak kontroly zpřísnují (v případě Srbska, Bosny a Hercegoviny a Černé Hory). Vždy je ovšem nutné nahlásit převoz peněžních prostředků v hodnotě 10 000 € a víc. (Sabo, A., 2006)

Ze zboží, které je dovezeno ze zemí EU, není potřeba platit clo. Zboží, na které se vztahuje spotřební daň, se od ní osvobozuje jen tehdy, kdy jejich celkové množství nepřesáhne limit stanovený EU. V případě zboží dovezeného ze třetích zemí (na hranicích s Černou Horou, Bosnou a Hercegovinou a Srbskem) u výrobků, kterých se týká spotřební daň, může fyzická osoba, které je více než 17 let, dovézt bez zaplacení cla, SPD a DPH následující množství: 200 ks cigaret, 100 ks doutníků do 3 gramů, 50 ks doutníků nad 3 gramy, nebo 250 g tabáku ke kouření, 1 litr alkoholu a alkoholických nápojů o obsahu vyšším než 22 % obj. nebo nedenaturovaného lihu o obsahu nejméně 80 % obj., nebo 2 litry alkoholu a alkoholických nápojů o obsahu alkoholu nejvýše 22 % obj. (šumivá vína, jemné likéry), 4 litry vína a 16 litrů piva. (Evropská unie, 2014)

Dovoz drog i jiných omamných látek je v Chorvatsku zakázán, i když jde pro osobní spotřebu. Dovezené léky musí odpovídat osobní spotřebě člověka a to po dobu maximálně jednoho měsíce. (Business Info, 2014)

Vývoz předmětů, které mohou mít kulturní či historický význam, podléhá zvláštní kontrole. Jedná se hlavně o subjekty, které se skrývají na dně moře, které by mohly mít určitou historickou cenu (vraky lodí a předměty v nich), což je samo o sobě zakázané. (Business Info, 2014)

Při řízení motorového vozidla je sice dovoleno mít v krvi 0,5‰ obsahu alkoholu, ale když se stane dopravní nehoda, je právě alkohol přitěžující okolností. Je také zakázáno používat

v době jízdy mobilní telefon, kromě funkce hands-free. V době letního času není nutné mít při jízdě zapnuta tlumená světla, ale je to doporučeno. Každý řidič musí mít platný řidičský průkaz, technický průkaz i zelenou kartu. (Sabo, A., 2006)

Nejvyšší povolené rychlosti jsou stejné jako v České republice, na dálnici 130 km/hod, na silnici pro motorová vozidla 110 km/hod, mimo obce 90 km/hod a v obci 50 km/hod, pokud není platná určitá místní úprava. (Sabo, A., 2006)

Na dálnici se vždy za určitý úsek vybírá mýto, jejich organizace ale není jednotná, neboť za ně zodpovídá více subjektů. (Hrvatske autoceste, 2014)

Oblasti, které představují pro cizince zvýšené riziko z politických důvodů, se v Chorvatsku vůbec nenacházejí. Nicméně by si turisté měli dávat pozor při vstupu na území, které bylo postiženo válkou v 1. polovině 90. let 20. století. Některá místa mohou být ještě zaminována, a proto by se v každém případě měl respektovat zákaz vstupu na tyto lokality a nechodit mimo značené cesty. (Business Info, 2014)

3.10.1. Politický systém Chorvatska

Chorvatsko je parlamentní republikou, hlavou státu je prezident, který je volen v přímých volbách na pětileté volební období. (Business Info, 2014)

V prosinci 2011 vyhrála v parlamentních volbách tzv. Kukuriku koalice. Jedná se o koalici 4 stran: Sociálně demokratická strana (SDP), Chorvatská národní strana (HNS), Istrijský demokratický sněm (IDS) a Chorvatská strana důchodců (HSU). Do Chorvatského parlamentu (Saboru) se dále dostala i Chorvatské demokratické společenství (HDZ), Chorvatští laburisti – strana práce (HL-SR), Chorvatská demokratická strana Slavonie a Baranje (HDSSB), nezávislá kandidátka I. Grubišiće, Chorvatská agrární strana (HSS) a strana Hrvatska stranka prava dr. Ante Starčević (HSP-AS). (Business Info, 2014)

Strana SDP vznikla z odnože Svazu komunistů, přirovnává se k „levému středu“ a zastupuje zájmy dělníků a střední třídu. Je nejvlivnější politickou stranou. Její předsedou je Zoran Milanović. (Ikar, 2007)

Chorvatská národní strana (HNS) je strana liberální, proevropsky orientovaná. Jedná se o druhou nejsilnější stranu Kukuriku koalice. (Ikar, 2007)

Istrijský demokratický sněm (IDS) je strana regionální, její pole působnosti je pouze na Istrijském poloostrově. Usiluje o autonomii Istrie a o mezinárodní regionální spolupráci. Jejím předsedou je Ivan Jakovčić, který je také v čele Istrijské župy. (Ikar, 2007)

Chorvatská strana důchodců (HSU) je nejmenší stranou koalice. Je to levicová strana, jejímž jediným programem je hájit a zastupovat zájmy důchodců, vylepšování jejich postavení ve společnosti. Předseda strany je Silvano Hrelja. (Ikar, 2007)

K opozičním parlamentním politickým stranám patří HDZ. Patří ke stranám pravicového středu. Po korupčních skandálech strana výrazně oslabila a odešla do opozice. I tak se ale jedná o nejmasovější stranu v celé zemi. Předsedou strany je Tomislav Karamarko. (Ikar, 2007)

HDSSB je opět regionální stranou, která se angažuje ve Východní Slavonii. Jedná se o pravicovou konzervativní stranu. Usiluje o daňové zvýhodnění pro nejvíce zaostalé regiony, aby jim umožnila odpovídající rozvoj. Jejím programem je návrat k existenci jen 5 regionů namísto existujících žup a decentralizace státní správy. Předsedou je Vladimir Šišljagić. (Ikar, 2007)

HL-SR je relativně novou, výrazně levicovou stranou, která se snaží o sociální spravedlnost, omezování rozdílů ve společnosti, progresivní daně. (Ikar, 2007)

HSP-AS je výrazně pravicovou, konzervativní, protiunijní stranou. (Ikar, 2007)

Chorvatský sněm (Sabor) neboli Parlament je po zrušení horní komory jen jednokomorový. Počet poslanců se ustálil na počet 151. „V souladu s Ústavou má Sabor tyto základní pravomoci: rozhoduje o přijímání a změnách Ústavy, přijímá zákony, přijímá státní rozpočet, rozhoduje o válce a míru, přijímá Strategii národní bezpečnosti a obrany, realizuje občanskou kontrolu nad ozbrojenými silami a bezpečnostními službami, rozhoduje o změnách hranic, rozepisuje referendum, kontroluje práci vlády a dalších činitelů odpovědných parlamentu, uděluje amnestii za trestné činy.“ (Business Info, 2014)

Volební účast je v Chorvatsku v průměru kolem 61,2%. Státní moc se v Chorvatsku dělí stejně jako v České republice na zákonodárnou výkonnou a soudní. Vláda zastává moc výkonnou. Jejími předměty zájmu jsou předkládání zákonů a dalších aktů parlamentu, předkládání státního rozpočtu a závěrečného účtu parlamentu, provádění zákonů a dalších

rozhodnutí parlamentu, přijímání rozhodnutí a směrnic k provádění zákonů, vykonávání vnitřní a zahraniční politiky, regulování a kontrola práce státní správy, starost o hospodářský rozvoj země, rozvoj veřejných služeb a další. (Business Info, 2014)

Hlavou státu je prezident Ivo Josipović, který je třetím prezidentem od roku 1991, kdy byla vyhlášena nezávislost. Prezident nesmí být členem ani jedné politické strany. Pravomoci prezidenta jsou následující: „zastupuje Chorvatsko doma i v zahraničí, stará se o řádné fungování státu a o stabilitu vládní moci, odpovídá za obranu nezávislosti a územní celistvosti státu, je vrchním velitelem ozbrojených sil, vypisuje volby do Chorvatského parlamentu, a svolává jeho první zasedání, jmenuje mandátáře vlády, který má důvěru většiny poslanců Sněmu, může na návrh vlády rozpustit parlament, spolurozhoduje s premiérem o jmenování představitelů zpravodajských služeb, spolupracuje s vládou při formování a realizaci zahraniční politiky státu, uděluje milosti, vypisuje referendum, může navrhnout vládě, aby uskutečnila své zasedání a posoudila určité otázky, může se účastnit zasedání vlády a podílet se na diskusi.“ (Business Info, 2014)

3.10.2. Základní geografické informace o Chorvatsku

Chorvatsko se dělí na oblasti Istrie a Kvarner, Dalmácie, Střední Chorvatsko a hlavní město Záhřeb, Slavonie a Baranja, Severní Chorvatsko. (Ikar, 2007)

Istrie je poloostrov, který svým tvarem připomíná trojúhelník. Skládá se ze tří oblastí – bílá, šedá a červená Istrie. Bílá Istrie se vyznačuje krasovou plošinou s borovicovými a dubovými porosty. V šedé Istrii se nachází vápenec a velice úrodná půda, na které se daří olivovníkům a vinné révě. Na červené Istrii se zase pěstuje obilí a zelenina. K nejoblíbenějším místům patří Poreč, Pula, Rovinj nebo také Národní park Brijuni. Kvarner je oblast zálivu, ve kterém se nachází známý přístav Rijeka, jihovýchodním směrem je Národní park Plitvická jezera. K tomuto území spadají i ostrovy Krk, Cres, Lošinj a Rab. (Ikar, 2007)

Pula je největší město Istrie a je známá svými památkami z římské éry a je také důležitým přístavem Chorvatska. Zároveň je také univerzitním městem. Žije zde přibližně 60 000 obyvatel. Nejznámější památkou je Amfiteátr neboli Arena. Původně sloužil pro gladiátorské zápasy, nyní je využíván jako prostor pro nejrůznější kulturní akce – koncerty,

nebo filmové festivaly. Dalšími dochovanými pozůstalostmi po římské době je Sergiův oblouk, Chrám Augusta a Romy nebo Katedrála. (Sabo, A., 2006)

Národní park Brijuni je tvořen 14 ostrovy, pro turisty je ovšem přístupný jen Veli a Mali Brijun. Bývalý prezident Tito na ostrovy nechal vypustit různé druhy exotických zvířat, které jsou z většiny darem od prezidentů a panovníků, kteří zemi navštívili. Safari je zachováno dodnes, k vidění jsou například zebry a sloni, také zde žije velké množství původních zvířat – daňci, mufloni, pávi, ptactvo. Vykopávky také odhalily pozůstatky z vily z doby římské. (Ikar, 2007)

Národní park Plitvická jezera patří od roku 1979 na seznam UNESCO. V parku se nachází 16 jezer, věhlas získal hlavně díky vodopádům. (Ikar, 2007)

Dalmácie patří k nejoblíbenějším oblastem celého Chorvatska. Dělí se na severní, střední a jižní. Centrem severní Dalmácie je Zadar, u kterého se nachází také souostroví Národní park Kornati. Centrem střední části je Split a Trogir. Úplně na jihu se nachází snad nejoblíbenější turistické město Dubrovník, které je zapsáno do seznamu UNESCO. (Sabo, A., 2006)

Město Zadar je přístav a významné středisko pro obchodování se dřevem a vínem. Při poslední válce utrpěl velké škody. Zadar se může chlubit velice oblíbenou turistickou atrakcí, kterou jsou Mořské varhany od architekta Nikoly Bašiče. Jedná se o mramorové schody, které se svažují k moři a pod kterými je rozmístěn složitý mechanismus píšťal. Při sebemenší vlnce se píšťaly rozezvučí a vydávají libozvuké tóny. Stejný architekt vytvořil i Pozdrav slunci, což je soustava 300 skleněných tabulek vydávajících zajímavé efekty světla. (Sabo, A., 2006)

Split je přístavem, ale i přesto si jeho historické jádro zachovává někdejší kouzlo. Centrem historické části je Diokleciánský palác, který je jedním z nejzachovalejších v římském světě. Kromě něj město disponuje velkým počtem galerií a muzeí, kde si turisté mohou prohlédnout dochované artefakty. (Sabo, A., 2006)

Proslulou perlou celé Dalmácie je Dubrovník. Je světoznámý svými velkolepými hradbami, které jsou pro návštěvníky přístupné a ze kterých je krásný výhled. Hlavní branou do historického centra je Brána Pile. Pevnost sv. Jana je věž, která v horní části

působí jako Námořní muzeum, ve spodní části jako akvárium. Na celé město i hradby je nejlepší výhled z terasy vzdálené asi 2 km od města. (Ikar, 2007)

Střední Chorvatsko bývá často návštěvníky opomíjeno, i když nabízí krásnou přírodu a výbornou kvalitní kuchyni. Střetávají se zde tři rozdílné typy krajin – nížiny u Záhřebu, kopcovitá oblast s výrobou vína a pás u hranic, kde se střídají vinice a kopce hustě porostlé lesy. Za návštěvu stojí hrady, zámky, kostely, pevnosti i muzea. Část z památek stále čeká na svoji renovaci po válce. Ideální je výlet po venkovských sídlech jižně od Záhřebu. Ve Středním Chorvatsku se nachází hlavní město celého Chorvatska – Záhřeb (Zagreb). Je to centrum veškerého dění v zemi. Leží mezi horou Medvednica a řekou Sávou. Je rozdělen na dvě části – historické jádro neboli Gornji Grad a moderní část města Dolnji Grad. Gornji Grad je tvořen čtvrtí Kaptol a Gradec. Obě městské části se spojují na velkém náměstí, které se jmenuje Trg bana Jelačića. Moderní část je uspořádána do soustavy parků do tvaru podkovy, proto se jí také říká „zelená podkova“. V Záhřebu také sídlí škola animovaného filmu, kde vznikla spousta zajímavých děl od mladých umělců. (Ikar, 2007)

Oblast Slavonie a Baranja je nejvýchodnější částí Chorvatska. Říká se jí „obilnice“ Chorvatska a toto přívlastek je opodstatněné, neboť se jedná o nejúrodnější oblast celé Evropy. Daří se zde kukuřici, pšenici, vinné révě, krajina je pokryta lesy. Centrem je Osijek, město s opevněným historickým jádrem. Na jihu území dochází často na jaře k místním záplavám, vznikají tak mokřady, které jsou tak součástí Národního parku Kopački rit. Park je útočištěm pro ptactvo i divokou zvěř. Osijek je správním střediskem ležícím uprostřed fertilní nížiny. Je spíše průmyslovým městem, nachází se zde také univerzita. Skládá se ze tří částí – Pevnost (Tvrđa), Dolní město (Dolnji Grad) a Horní město (Hornji Grad), což jsou navzájem propojené široké třídy. Centrum městského společenského života je na hlavním náměstí – Trg Ante Starčevića – Horního města. Nachází se zde velké množství restaurací, barů i obchodů. Pevnost nyní slouží jako radnice, fakulty univerzity a také jako Muzeum Slavonie. Dochovaná část hradeb je k nalezení u řeky. (Ikar, 2007)

Poslední částí, která ještě nebyla popsána, je Severní Chorvatsko. Krajina je v této části velice různorodá. Nachází se zde kopcovitý terén Zagorje s jeho léčivými prameny s termálními lázněmi, dále kraj Medimurje, který je věhlasný svým vínem, okolo starých hradů je k nalezení Varaždín a Čakovec (města, která dříve byla součástí chorvatského

sněmu saboru), vinice v Koprivnici a v neposlední řadě Križevci a Bjelovar s majestátními paláci. Jedná se o území, kde zůstaly zachovány staré lidové zvyky a tradice. Hlebine je oblíbeným místem malířů. Kromě kukuřice se v této oblasti daří také tabáku a slunečnicím. Vznikají zde vynikající kvalitní bílá vína. I tato oblast je často turisty přehlížena. Část obyvatel je maďarského původu a dodržují zde své rodinné tradice. Středisky jsou Varaždín a Čakovec. Město Varaždín se může chlubit krásným zámekem, ve kterém se nachází také Městské muzeum. Jsou zde sbírky nábytku, porcelánu i zbraní. Na náměstí krále Tomislava je k vidění radnice – jedna z nejstarších budov ve Varaždínu. V Čakovci se také nachází zámek, který má dvě části: renesanční „Starý zámek“ a barokní „Nový zámek“. Městské muzeum Međimurje obsahuje mnoho římských exponátů i nálezů z pravěku. Oblast mezi Varaždínem a Záhřebem je střediskem termálních lázní. Nachází se v krajině kopcovité s lesy a vinicemi. Jsou oblíbené nejen u Chorvatů, ale také u německých a rakouských turistů. Svou oblíbenost získaly díky vhodnému a malebnému prostředí, dobré vybavenosti lázní a také díky blízkosti okolních městeček. Dalším lákadlem jsou výlety po okolí po hradech, zámcích a muzeích, což jim umožňuje celkovou relaxaci. Nejznámější jsou Krapinske Toplice, Sutinske Toplice, Tuheljske Toplice nebo Terme Jezerčica. (Sabo, A., 2006)

Celkově jsou více navštěvovány oblasti u pobřeží moře než ve vnitrozemí, i když také mohou nabídnout zajímavá lákadla. (Ikar, 2007)

3.10.3. *Zvyky a tradice*

Chorvaté si zachovávají různé druhy tradičních slavností. Jedná se o svátky, obřady a hry, které připomínají historické, náboženské a vojenské události. Některé se týkají křesťanství a pohanských rituálů, jiné církevního kalendáře. Dalšími tradicemi jsou obřady, které souvisejí s různými obdobími zemědělského roku – sklizeň, přesun stád z hor do nížin, kácení stromů. Jednou z největších událostí je svátek sv. Blažeje (patron Dubrovníku), kdy se lidé shromáždí v lidových krojích a na počest tohoto světce nesou korouhve. Oblíbené jsou také Olympijské hry starých sportů v Brođanci. Mladí lidé jdou v průvodu, oblečení do zlatých krojů, za hrající hudby, o kterou se starají různé hudební skupiny. Mezi další akce patří Bumbari ve Vodnjanu (závod oslů) a slavnosti Moreška a Kumpanija na Korčule (připomenutí bitvy proti Turkům). (Ikar, 2007)

3.10.4. *Chorvatská kuchyně*

Chorvatská kuchyně má svá specifika, která se v jednotlivých částech různí. Pokrmy dalmatské kuchyně se připravují na olivovém oleji, ochucují se místním kořením a vinným octem. Slavnostním jídlem je tradičně jehněčí pečeně s bramborami a zeleninou. Tradiční součástí dalmatského jídelníčku jsou polévky (silná jehněčí nebo rybí). Místní delikatesou je pršut, neboli vepřová šunka sušená vzduchem. Mezi hlavní pokrmy dalmatské kuchyně patří především ryby. V oblasti centrální a severní Istrie servírují delikátní těstoviny nebo jehněčí kotlety s lanýži. Objevují se zde některá jídla převzatá z balkánské kuchyně, kterými jsou čevabčiči, pljeskavica a ražniči. Sladkosti a dezerty byly ovlivněny rakouskou kuchyní a to zejména v oblasti Kvarneru. Zde jsou tradiční pokrmy z listového těsta a palačinky. (Chorvatsko – Pobřeží Jadranu) Obecně platí, že v pobřežních oblastech jsou tradiční lehčí rybí pokrmy dělané na olivovém oleji, zatímco ve vnitrozemí jsou jídla tučnější a převládají masové pokrmy na másle. (Ikar, 2007)

4. Praktická část

4.1. Mezinárodní obchod Chorvatska

Chorvatské obchodní zvyklosti se výrazně neliší od tradičních jihoevropských obchodních zvyklostí. Podobně jako také v jiných jihoevropských zemích má významnou roli vnější dojem (vzhled, oblečení, drahé hodinky, automobil atd.), neformální prostředí pro schůzky může být užitečnější (restaurace) a zpoždění není tabu (toleruje se cca 10 min zpoždění). Lze říci, že čím více na jihu Chorvatska se obchodní jednání uskutečňuje, tím výraznější jsou výše zmíněné aspekty.

Chorvatské hospodářství i v roce 2013 mělo problémy s důsledky hospodářské krize, která ho postihla roku 2009, a nezaznamenalo žádné výraznější známky oživení. Potýká se s vysokou mírou nezaměstnanosti, strukturálními problémy, nízkou konkurenceschopností. Dosud se nepodařilo žádoucím tempem pokročit v realizaci jednotlivých bodů vládního hospodářského programu, které zahrnují podporu vstupu zahraničních investorů, restrukturalizaci průmyslových odvětví a s ní spojenou podporu investic do výrobních odvětví. Překážkou je stále vysoké daňové zatížení a nedokončená privatizace velkých státních společností a turistického sektoru.

Sabor (parlament) schválil návrh rozpočtu na rok 2014, který předpokládá (po úpravě) příjmy ve výši 117,1 mld. HRK a výdaje 130,5 mld. HRK, což představuje deficit ve výši 17,5 mld. HRK, tedy schodek 5 % HDP. Ministr financí na zasedání vlády prezentoval návrh plánu ekonomického rozvoje a fiskální politiky HR na období 2014–2016. Platební bilance HR se nevyvíjí nijak příznivě a ministr upozornil, že v roce 2014 lze očekávat „explozi deficitu“ až na 5,5 % HDP, s tím, že navrhovaná opatření vlády se pozitivně projeví až po roce 2015.

V období 2009 až 2013 ztratilo Chorvatsko 1/10 svého národního bohatství. Za toto období se dramaticky ztížily podmínky reálného života, které se přenesly na celkem 164 tisíc pracujících lidí, kteří přišli v tomto období o zaměstnání.

Chorvatský režim pro obchodování byl postupně liberalizován od vstupu do WTO na konci roku 2000. Chorvatsko má podepsány bilaterální dohody o volném obchodu s celou řadou zemí. S těmito zeměmi využívá celní sazby ve vzájemné výměně zboží. Tyto smlouvy podepsalo s Makedonií, Bosnou a Hercegovinou, zeměmi EFTA, Švýcarskem,

Lichtenštejnskem, Norskem, Islandem, Tureckem, Srbskem, Černou Horou, Albánií a Moldavskem. Po vstupu do EU 1. července 2013 se Chorvatsko stalo součástí celní unie zemí EU. Tím došlo ke zrušení cel na hranicích mezi členskými státy EU a byl zřízen jednotný systém dovozních poplatků

Platí zde Zákon o kontrole kvality určitých výrobků při jejich dovozu a vývozu (NN č21/95). Ten stanovuje postup při stanovování a kontrole kvality výrobků (odpovídající chorvatským normám), deklaraci a potřebné označení výrobků, stanovený popis, označení výrobků dokládající atesty a certifikaci výrobků. Chorvatské Ministerstvo hospodářství zajišťuje inspekce, tedy kontrolu kvality pomocí obchodních inspektorů. V případě že kvalita neodpovídá normám, je dovozce povinen zboží odvézt nejpozději do 8 dnů zpátky za hranice.

Některé druhy zboží, které jsou stanoveny Ministerstvem hospodářství, je možno dovážet jen na základě licencí – zvláštního povolení. Jedná se o radioaktivní a chemické látky, zbraně a pyrotechnické materiály, umělecká díla a starožitnosti, drahé kovy, cenné papíry, léčiva, drogy, papír, některé zemědělské stroje a další.

Pro ochranu domácího trhu bylo přijato rozhodnutí vlády o určení výrobků, které budou podléhat kontrole kvality při dovozu na celním úřadě. Toto zboží musí odpovídat veškerým chorvatským platným normám, být řádně zabaleno, označené, musí obsahovat potřebné dokumenty a certifikáty jakosti. Do této skupiny spadají převážně potraviny, zemědělské výrobky auta, nábytek, textilie a jiné. U výrobků, u kterých dochází ke kontrolám jakosti, musí být řádně vyznačen název výrobku, plná adresa výrobce nebo dovozce, čistá váha, objem, informace o složení, použití výrobku, skladování a další. Označení na originálním balení výrobků musí být v chorvatštině.

Na chorvatský mezinárodní obchod lze nahlížet z několika hledisek. Nejčastěji je rozdělován, stejně jako u ostatních států, podle teritoriální a komoditní struktury. Komoditní struktura se dále člení na obchod se zbožím a se službami, přičemž nejvýznamnější službou je cestovní ruch, jak bude popsáno později. Při pohledu na *Tabulku č. 3: Teritoriální struktura exportu a importu Chorvatska v roce 2013* je zřejmé, že Chorvatsko nejvíce exportuje do Evropské unie a z té také v největším množství importuje. Import významně převyšuje export a tímto pak dochází k zápornému saldu

obchodní bilance. Z této tabulky je také dále patrné, že při obchodování s Českou republikou je saldo obchodní bilance také negativní, tedy i Česká republika více exportuje do Chorvatska než naopak.

Tabulka č. 3: Teritoriální struktura exportu a importu Chorvatska v roce 2013

Rok 2013	Export (mil. EUR)	Import (mil.EUR)
Země EU 27	5 317	11 490
ČR	103	366
EFTA	158	254
CEFTA	1 885	983
Země OPEC	188	148
Ostatní země	1 432	2 927
Celkem	9 083	16 168

(Zdroj: Business Info, zpracování vlastní)

Tabulka č. 4: Komoditní struktura exportu a importu v roce 2013 vypovídá o komoditní struktuře chorvatského mezinárodního obchodu. Nejvýznamnější složkou jsou minerální paliva, stroje, chemické a průmyslové výrobky a potraviny. Opět je vidět, že dochází k zápornému saldu obchodní bilance, což je velkým chorvatským problémem společně se značným zahraničním zadlužením, které v roce 2012 činilo 5,1 mil. EUR. Dalším z chorvatských problémů je nízký objem přímých zahraničních investic FDI. Ty v roce 2012 dosáhly objemu 1.066 mil. EUR.

Tabulka č. 4: Komoditní struktura exportu a importu v roce 2013

Název skupiny	Export (tis.HRK)	Import (tis.HRK)
Potraviny	4 937 981	10 904 930
Nápoje a tabák	1 388 012	1 245 483
Suroviny nepoživatelné bez paliv	1 226 750	2 443 445
Minerální paliva, maziva	7 577 580	9 932 027
Chemické výrobky	4 406 075	4 556 789
Stroje a dopravní zařízení	5 168 189	8 818 647
Různé průmyslové výrobky	4 631 828	3 931 929
Nespecifikováno	411 239	2. 052 314
Celkem	38 633 155	43 885 565

(Zdroj: Business Info, zpracování vlastní)

Na začátek zkoumání jsou vysloveny hypotézy, na kterých bude celá praktická část této práce dále stavět. Tyto hypotézy jsou sestaveny na základě veškerých dostupných prostudovaných materiálů zabývajících se tímto tématem a jsou tedy datově podloženy.

První hypotéza: Chorvatsko vstupem do EU získá větší stabilitu, nové příležitosti a ekonomický rozvoj.

Druhá hypotéza: Chorvatsko vstupem do EU nabízí nové možnosti i pro Českou republiku a naopak.

Třetí hypotéza: Pozitivní vliv vstupu Chorvatska do EU bude utlumen působením ruského embarga.

Tyto tři hypotézy jsou tedy klíčové pro celou práci a prostřednictvím následujících kapitol bude vyhodnocen prováděný výzkum, který dané hypotézy buď potvrdí, nebo vyvrátí a přinese příslušné závěry.

4.1.1. Analýza chorvatského mezinárodního obchodu před a po vstupu do EU

4.1.1.1. Analýza chorvatského mezinárodního obchodu se zbožím

Pro zhodnocení vlivu, který na mezinárodní obchod Chorvatska měl jeho vstup do EU, byly prostudovány webové stránky chorvatského statistického úřadu www.dzs.hr. Na těchto stránkách jsou k dispozici veškeré informace o exportu a importu, o obchodu se zbožím, službami i turismu. Pro porovnání rozdílů před vstupem do EU a po vstupu byly využity *Tabulka č. 13: Chorvatský zahraniční obchod se zbožím za rok 2013* (viz Přílohy) a *Tabulka č. 14: Chorvatský zahraniční obchod se zbožím za rok 2014 (data do listopadu - viz Přílohy)*.

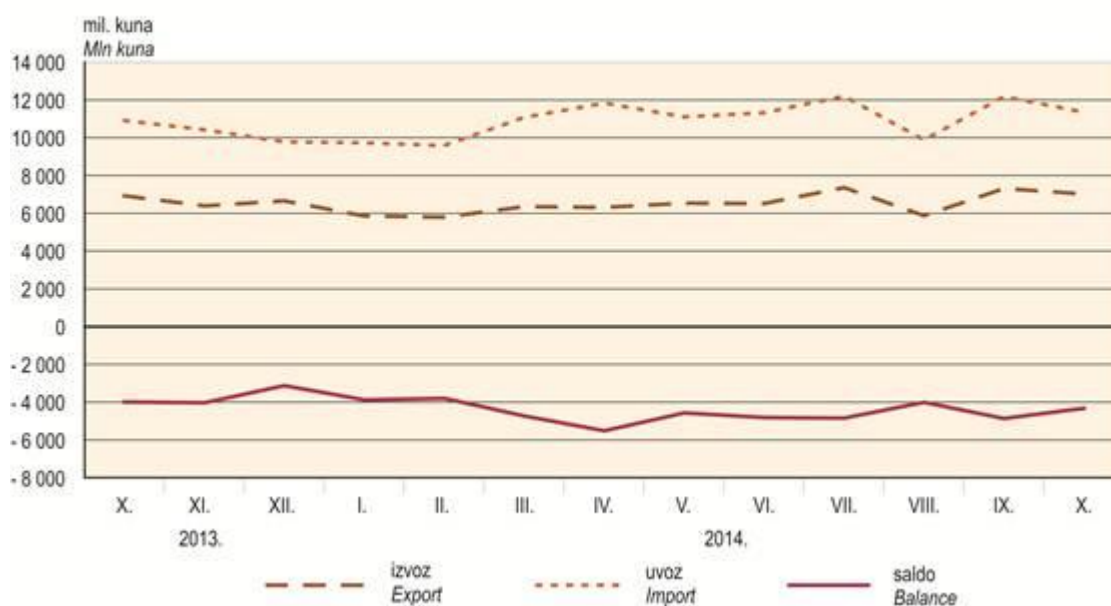
Údaje z těchto tabulek jsou tedy z oficiálních zdrojů, jen byly přeloženy do češtiny a náležitě upraveny. Data jsou rozdělena do jednotlivých měsíců za celý rok 2013 a za prvních 10 měsíců roku 2014. Z těchto dvou uvedených tabulek tedy vyplývá, že se celkově zvýšil import i export, záporné saldo obchodní bilance se ale spíše ještě více prohloubilo. Projevil se tedy nárůst příležitostí jak pro export, tak pro import, problémem však stále zůstává saldo obchodní bilance, neboť nové příležitosti zatím byly využity zejména v oblasti importu. Je samozřejmě ještě brzy na závěry a na velké změny,

Chorvatsko je v EU zatím krátkou dobu a její vliv se projeví později. Po prostudování ostatních grafů a tabulek z dřívějších let vyplynulo, že postupně za posledních 5 let dochází k nárůstu objemu exportu i importu, ale saldo obchodní bilance kolísá a výraznějším způsobem se neobrací k lepšímu, spíše naopak (viz Přílohy *Tabulka č. 15: Obchodní bilance Chorvatska 2009-2013*)

Na *Obrázku č. 2: Zahraniční obchod se zbožím, říjen 2013 – říjen 2014* je vyobrazen vývoj exportu, importu i salda od konce října roku 2013 do října roku 2014. Je patrné, že největší propad je zaznamenán v srpnu 2014, kde propad importu byl větší než u exportu, a proto zde došlo ke zvýšení salda. Hladiny se s drobnými výkyvy vrací na přibližně stejnou úroveň.

Obrázek č. 2: Zahraniční obchod se zbožím, říjen 2013 – říjen 2014

G-1. ROBNJA RAZMJENA S INOZEMSTVOM OD LISTOPADA 2013. DO LISTOPADA 2014.
FOREIGN TRADE IN GOODS, OCTOBER 2013 – OCTOBER 2014

(Zdroj: Državni zavod za statistiku , zpracování vlastní)

4.1.1.2. *Analýza chorvatského mezinárodního obchodu se službami před a po vstupu do EU*

V *Tabulce č. 16: Indexy obratu v zahraničním obchodě se službami (čtvrtletí 2013 a 2014, Ø 2010. = 100)*, *Tabulce č. 17: Vysvětlivky zkratek v Tabulce č. 16 a také v Tabulce č. 18: Indexy obratu v zahraničním obchodě se službami (čtvrtletí 2012 a 2013, Ø 2010. = 100 – viz Přílohy)* jsou vyobrazeny indexy obratu, které označují změnu stavu obratu

v porovnání s rokem 2010, který tvoří základ a vyjadřuje tedy průměrnou hodnotu 100. Podle toho, jestli index obsahuje hodnotu do 100 nebo nad 100 je viditelné, jestli došlo k úbytku nebo přírůstku objemu obratu. Ve všech sledovaných obdobích lze spatřit silné sezónní výkyvy, kdy sezona od července do září představuje nejvyšší hodnoty indexů. Služby v této části roku jsou nejvíce rozvíjeny. Nejdůležitější službou mezinárodního obchodu je turismus a s ním spojené služby ubytovací, stravovací a pohostinské. Sezonnost patří také k velkým problémům Chorvatska, neboť svoji nejdůležitější službu nemohou provozovat po celý rok, kvůli nepřízní počasí. Cestovní ruch patří k největší chorvatské výhodě a je v jejich zájmu snažit se udržet zájem o turismus pokud možno po celý rok. Kvůli sezonnosti cestovního ruchu také obyvatelé mají jen sezónní práce. Přes zimu někteří vůbec nepracují a musí se proto naučit hospodařit se svými prostředky tak, aby jim pokryly veškeré výdaje v době, kdy nemohou pracovat.

Celkově lze vidět největší objem služeb v období od července do září (v hlavní turistické sezoně), na druhém místě je období od dubna do června (předsezona), na třetím místě je posezona v době od října do prosince a nejhorším obdobím je zima od ledna do března. Je to logické, protože v zimě lidé k moři do Chorvatska nejezdí, neboť i zde, zvláště na severu, panují zimy i s občasným sněžením. Úkolem pro Chorvatsko tedy je najít příležitost i pro jiný než tradiční cestovní ruch, více vyzdvihnout např. ozdravné pobyty v lázních, návštěvy měst, horskou turistiku apod.

Při zhodnocení vlivu vstupu Chorvatska do EU je možné konstatovat, že došlo k mírnému nárůstu obratu v oblasti stravování, ubytování a pohostinství, u dopravy a k mírnému poklesu ostatních odvětví. V konečném důsledku zatím služby výrazný rozvoj nezaznamenaly, drží se na stejné hranici jako před vstupem do EU, spíše je znát mírný pokles objemu obratu ze zahraničního obchodu se službami. Chorvatsko se s novým režimem v rámci EU musí nejdříve sžít a výsledky tohoto připojení budou více zřejmé až po několika letech v EU.

4.1.1.3. Analýza turismu před a po vstupu do Evropské unie

Cestovní ruch je jedním z nejvýznamnějších odvětví chorvatského hospodářství. Tvoří nejdůležitější součást exportu služeb a tím má pozitivní vliv na platební bilanci Chorvatska. Turismus také nabízí četná pracovní místa pro obyvatele, i když se ve většině

případů jedná jen o sezonní práce. Jedná se o chorvatskou dominantu, jejíž vliv na výši HDP se neustále meziročně zvyšuje. Celkové devizové příjmy z cestovního ruchu dosáhly v roce 2013 7,2 mld. EUR, což značí nárůst o 10,2 % v porovnání s rokem 2012.

Po vstupu Chorvatska do EU byly otevřeny hranice pro všechny členské státy EU. Tím se zjednodušily podmínky pro vstup na území a Chorvatsko by mohlo očekávat zvýšený počet turistů. Při pohledu na *Obrázek č. 5: Turistické příjezdy a počet přenocování podle typu turistického resortu v období 2009 – 2013* (viz Přílohy) je již patrné, jestli opravdu došlo k nárůstu počtu turistů významněji než v předchozích letech. Chorvatsko je v EU teprve krátce, proto vliv této změny ještě nemusí být plně rozvinut, nicméně v níže vytvořené *Tabulce č. 5: Rozdíly absolutní a relativní mezi jednotlivými roky v počtu příjezdů turistů do Chorvatska* jsou vidět rozdíly v počtech turistů v uplynulých letech. Podle této tabulky lze tedy uznat, že po větším propadu po roce 2009, kdy Chorvatsko zažívalo krizi, nastal větší nárůst, který poté mírně pokračuje až do roku 2013, kde se opět rozdíl mezi jednotlivými roky zvětšil více. Protože však Chorvatsko vstoupilo do EU až v červenci 2013, jedná se pouze o vliv působení během 2. poloviny tohoto roku. V této době je ovšem vrchol turistické sezony, tudíž by se již změna mohla projevit. Vývoj tedy nyní naznačuje, že počet turistů bude nadále stoupat, což může být i pozitivním důsledkem vstupu do EU. Stoupající trend počtu turistů byl ale evidován již dříve, proto je otázkou, do jaké míry má na tuto skutečnost vliv EU.

Tabulka č. 5: Rozdíly absolutní a relativní mezi jednotlivými roky v počtu příjezdů turistů do Chorvatska

2010-2009	2011-2010	2012-2011	2013-2012
-330 (tis)	851 (tis)	381 (tis)	605 (tis)
2010/2009	2011/2010	2012/2011	2013/2012
0,97	1,08	1,03	1,05

(Zdroj: vlastní zpracování)

V *Obrázku č. 5: Turistické příjezdy a počet přenocování podle typu turistického resortu v období 2009 - 2013* (viz Přílohy) lze také vidět, na jaká místa v rámci celé Chorvatské republiky turisté nejčastěji a nejraději jezdí. Není překvapením, že nejnavštěvovanějšími místy jsou resorty u moře, dále s velkým rozdílem hlavní město Záhřeb, lázeňská letoviska

a horské resorty. Mezi další navštěvovaná místa patří i jiná historická města než je Záhřeb – např. Pula, Dubrovnik.

Obrázek č. 6: Turistické příjezdy a počet přenocování, podle země původu turistů v letech 2009 – 2013 (viz Přílohy) vypovídá o celkovém počtu turistů za jednotlivé roky a informuje o tom, jakou část z tohoto celkového počtu tvoří domácí turisté a jakou tvoří zahraniční. V roce 2013 při celkovém počtu 12 441 turistů bylo 1 486 domácích a 10 995 zahraničních. Podle této tabulky je také možné určit, z jakých zemí turisté nejčastěji přijíždějí. Chorvatsko nejvíce navštěvují Němci, Slovinci, Italové, Rakušané, Češi a Poláci. Počet a podíl těchto nejdůležitějších turistů je zaznamenán v Tabulce č. 6: Počet zahraničních turistů za rok 2013 v tisících

Tabulka č. 6: Počet zahraničních turistů za rok 2013 v tisících

Země	Příjezdy	Index příjezdy (2012/13)	Podíl z celku
Německo	1 933	98,1	17,5 %
Slovinsko	1 067	119,9	9,7 %
Itálie	1 017	108,2	9,3 %
Rakousko	968	108,5	8,8 %
Česká republika	652	113,0	6,0 %
Polsko	636	125,5	5,8 %

(Zdroj: vlastní zpracování)

Podle vedených statistik o příjezdech turistů z jednotlivých zemí a následného rozdělení podle typů ubytovacích zařízení a oblíbených míst jednotlivých zemí, pak mohou Chorvaté snáze upravit turistickou nabídku pro jednotlivé země. V současné době narůstá také počet ruských turistů a dalších turistů z bývalého SSSR. Nově také svou turistickou nabídku zaměřují i na východní Asii, jejíž obyvatelé tvoří zatím jen nevýznamnou část z celkových počtů turistů, ovšem nárůst je evidentní.

Cestovní ruch Chorvatska se tedy po vstupu do EU začíná teprve rozvíjet a ukáže až čas, jestli tento vstup ovlivní turismus pozitivně nebo negativně. Na jednu stranu se Chorvatsku otevřely brány do celé EU, turisté sem mohou volně přijíždět, což by značilo možný budoucí nárůst. Na druhé straně ovšem tímto vstupem Chorvatsko ztratí na originalitě a svém jedinečném duchu. Neboť principy Evropské unie stanoví určité standardy, které

musí dodržet každý členský stát a tím Chorvatsko může přijít o některé své přednosti. Sami Chorvaté ze vstupu do EU nepociťují velké nadšení, i když byl vstup s těsným rozdílem odhlasován v referendu. Chorvatsko se teď může stát jen dalším stejným státem EU, se stejnými normovanými potravinami, řetězci apod. Tento důsledek se projeví až průběhu několika dalších let a poté už bude zřejmé, jestli rozhodnutí o vstupu do EU bylo šťastné.

4.1.1.4. Zhodnocení situace před a po vstupu do Evropské unie

Při hodnocení vlivu, který na Chorvatsko má EU, byly prostudovány veškeré dostupné materiály zabývající se touto tematikou, byly důkladně zanalyzovány a podpořeny autorčinným názorem na uvedené téma. Situace se nijak dramaticky nezměnila, zajisté došlo ke zvýšení exportu i importu, ale tato skutečnost nemá zatím výrazný vliv na saldo obchodní bilance, které je stále záporné. Pokud ovšem bude stávající trend pokračovat a počty turistů se budou stále více navyšovat, je možné že se saldo začne pomalu dorovnávat. Pro tuto variantu je ale nutné přepracovat strategii ohledně cestovního ruchu a pokusit se více vyvarovat sezonních výkyvů. Chorvatsko potřebuje turisty motivovat k jejich návštěvám i během roku, mělo tedy upozornit i na jiné atraktivity, kromě moře, které jsou v současné době značně upozaděné. Mohlo by využít dotací od EU na rozvoj venkova a nalákat tak turisty např. do oblasti Slavonie a dalších oblastí středního Chorvatska, které nyní nejsou příliš turisticky vyhledávané.

Jak již bylo řečeno dříve, EU může mít na Chorvatsko i negativní dopad v podobě stírání rozdílů mezi jednotlivými zeměmi, kdy ztratí svůj punc jedinečnosti. V případě, že Chorvaté na tuto situaci nezareagují a nepřijdou s novými nápady, novými typy dovolených, hotelů s důrazem na trvale udržitelný rozvoj, který je v současné době populární, mohou na tomto spojení i ztratit. Ale již nyní probíhá řada nových projektů – např. Hotel Lone (unikátní hotel, který má design v souladu s přírodou, splňuje veškeré prvky eko-hotelu). I na univerzitách jsou vyučovány předměty o trvale udržitelném turismu, a pokud Chorvatsko bude tento trend následovat a dokáže ho náležitě představit jako hlavní výhodu, pak může turismus ve spojení s EU Chorvatsko pozvednout. Tato země ještě nemá svá pobřeží poničená jako např. Španělsko. Mají obrovské bohatství v podobě přístupu k vodním zdrojům. Pokud budou v příštím století války ne o ropu ale o vodu, k čemuž je nyní již nakročeno, pak bude Chorvatsko na jedné z vedoucích pozic.

4.1.2. Analýza mezinárodního obchodu mezi Českou republikou a Chorvatskem

Chorvatsko je jednou z 26 zájmových zemí České republiky v rámci exportní strategie 2012-2020, která byla schválena 14. března 2012. Pro Českou republiku je Chorvatsko partnerem středního významu v rámci mezinárodního obchodu.

Co se týče vzájemného obchodu se zbožím, saldo jejich obchodní bilance trvale přetrvává ve prospěch ČR. Chorvatské dovozy představují přibližně čtyřnásobek chorvatských vývozů. Podle dostupných statistik obrat jejich výměny zahraničního obchodu nabyt v roce 2013 hodnoty 456,9 mil. EUR, což představuje pokles o 5,3 % oproti roku 2012. Obrat za první čtvrtletí roku 2014 byl stanoven na 108,7 mil. EUR, což oproti předchozímu roku 2013 opět značí pokles, a to o 3 %. Export z Chorvatska v roce 2013 činil 117,2 mil. EUR a snížil se tak o 8,2 % v porovnání s předchozím rokem jak lze vidět v *Tabulce č. 19: Vzájemná obchodní výměna Chorvatska a ČR* (viz Přílohy).

Údaje ze statistik za první čtvrtletí roku 2014 napovídají, že došlo k poklesu exportu o 13,9 % oproti minulému roku.

Stálá nerovnováha ve vzájemném obchodě se zbožím je alespoň částečně kompenzována obchodem se službami. Podle *Tabulky č. 20: Vývoj chorvatského salda služeb 2009-2013* (viz Přílohy) je patrné, že saldo v oblasti služeb je pro Chorvatsko trvale kladné a stále narůstá. Je to především díky turismu, který je v Chorvatsku také u Čechů velice oblíben. Chorvatsko také nabízí lepší podmínky pro využití služeb cestovního ruchu.

Pro porovnání podílu chorvatsko-českého exportu, importu, obratu a salda na celkových objemech byla vytvořena následující *Tabulka č. 7: Procentuální podíl vzájemného obchodu s ČR na celkovém obchodu Chorvatska se zbožím*. Je patrné, že tyto procentuelní podíly nejsou příliš vysoké, pro Chorvatsko jsou mnohem významnější jiní obchodní partneři, jak bude uvedeno v následující kapitole. Průměrný podíl na celkovém dovozu se pohybuje v průměru kolem 2%, na celkovém vývozu kolem 1%, na celkovém obratu se hodnota pohybuje v rozpětí 1,7% až 1,9% a na saldu má podíl přibližně 3,5%. Významnějším obchodním partnerem je Chorvatsko pro Českou republiku v rámci vzájemného obchodu se službami, kde hraje Chorvatsko jednu z klíčových rolí v oblasti cestovního ruchu.

Tabulka č. 7: Procentuální podíl vzájemného obchodu s ČR na celkovém obchodu Chorvatska se zbožím

Rok	% z celkového dovozu	% z celkového vývozu	% z celkového obrátu	% z celkového salda
2009	2,08	1,02	1,73	3,12
2010	2,23	0,97	1,77	4,03
2011	2,28	1,38	1,95	3,57
2012	2,20	1,32	1,87	3,48
2013	2,15	1,30	1,84	3,26

(Zdroj: vlastní zpracování)

V oblasti komoditní struktury v rámci dovozu do Chorvatska, tvoří největší část osobní automobily, elektrická energie, mýdla a zařízení pro zpracování dat, jak lze vidět v *Tabulce č. 21: Komoditní struktura chorvatského dovozu* (viz Přílohy). Dalšími importovanými věcmi jsou voňavky, zvířata, mléčné výrobky a elektrické přístroje.

Tabulka č. 22: Komoditní struktura chorvatského vývozu vypovídá o nejčastěji a nejvíce vyvážených komoditách z Chorvatska do ČR. Jedná se zejména o elektrickou energii, elektrické stroje, hliník, výrobky z kovů, léčiva, cukr a tabák.

Z těchto tabulek tedy vyplývá, že obě země zároveň dovážejí a vyvázejí elektrickou energii. Pro Chorvatsko je ale nejvýznamnější import osobních automobilů z ČR, neboť jsou u nich poměrně oblíbené.

4.1.2.1. Exportní příležitosti

Chorvatsko nabízí České republice různé další možnosti a příležitosti pro export. Jedná se hlavně o oblast dopravní infrastruktury (zejména železniční), ekologie a čištění odpadních vod, výroby elektrické energie prostřednictvím alternativních a obnovitelných zdrojů. Nadějná je také spolupráce v potravinářském průmyslu a turistice.

Chorvatská vláda (s využitím instituce Hrvatske vode) společně se Světovou bankou rozvíjí projekt, který se týká ekologické ochrany Jaderského moře. Podstatou tohoto projektu je výstavba čističek odpadních vod a systému kanálů na 47 místech Jadranu. Mezi místa, která spadají pod tento projekt, se řadí např. Zadar, Opatija, Rab, Korčula a další oblíbené turistické destinace. Po vstupu do EU jsou další atraktivní možnosti na financování projektů fondy EU. Rozběhnutí tohoto systému je možné očekávat nejdříve v období 2014/2015.

Příležitost pro české firmy je tedy především ve výstavbě čističek odpadních vod, neboť v ČR je značné množství firem, které se tímto oborem zabývají.

Další možností pro export je chorvatský plán na výstavbu železničních koridorů. Ten má být spolufinancován z fondů EU a zahájen v nejbližších třech letech. Tento plán má modernizovat stávající osobní vlaky, lokomotivy, vagony pro nákladní i osobní přepravu a případně zajistit nové, rozvinout železniční koleje a začít postupně privatizovat.

V poslední době se také v Chorvatsku rozvíjí poptávka po různých obnovitelných zdrojích. Těmi jsou zejména vodní elektrárny, solární energie, nebo větrné energie. V ČR je velká koncentrace výroby těchto zařízení, proto ČR může usilovat o možnost exportu prostřednictvím vypsání tendru.

České podniky mohou své příležitosti najít i v cestovním ruchu a hoteliérství. Čím více se rozrůstá chorvatský turismus, tím více stoupá zájem Čechů o nákup nemovitostí a různých pozemků na území Chorvatska. Tento trend se ale stále zaměřuje zejména na malé objekty a penziony u pobřeží.

Chorvatsko by tedy mělo začít spolupracovat a svou poptávku vyvěšovat na příslušné servery a organizace. Poté budou mít k dispozici více nabídek a budou moci ocenit ty nejlepší. Vstupem do EU se Chorvatsku otevřely větší možnosti spolupráce s ostatními státy EU. Získalo také přístup k unijním fondům, ze kterých mohou čerpat pro své nové projekty. Při vypsání nových tendrů na tyto projekty by se tedy mohla angažovat i Česká republika, protože má Chorvatsku co nabídnout. I Chorvatsko může být významným partnerem pro ČR. Až dojde k překonání krize, se kterou se stále Chorvatsko potýká, může se stát zemí se silným potenciálem. Překonání krize je možné již snad podle odhadů v tomto nebo příštím roce. Spolupráce by mohla probíhat i na úrovni investic do chorvatských podniků, formou joint venture. Společný podnik (joint ventures) znamená běžně založení nového podnikatelského subjektu, u jehož základu stojí dva či více podnikatelských subjektů. Společný podnik má za cíl fungovat jako prostředek k dosažení jejich společných podnikatelských cílů. Mezi jeho tvůrci (zakladateli) musí dojít k dohodě o společném předmětu podnikání, vlastnických poměrech ve společném podniku (popř. formách vkladů), způsobu řízení, kontroly nad společným podnikem apod. Příkladem investic do chorvatských podniků je česká J&T banka, která kapitálově vstoupila do

Varaždinské banky a přejala kontrolní balík akcií. V budoucnu lze očekávat investice i dalších podniků do podniků v Chorvatsku.

4.1.2.2. Platební podmínky Chorvatska

Chorvatská legislativa stanovuje podmínky pro platební styk se zahraničím. Tento styk se realizuje buď v domácí měně (tedy chorvatská kuna HRK) nebo v devizách. Pro vyrovnávání pohledávek a závazků se využívají domácí bankovní ústavy, které mají mezinárodní oprávnění. Pro placení se používají obvyklé platební podmínky, kterými jsou dokumentární akreditiv, dokumentární inkaso, poukázání peněz, obchodně úvěrový dopis, bankovní šek, směnka a bankovní garance.

Stále větším problémem je platební neschopnost Chorvatska, kvůli faktu, že úvěry jsou drahé a kapitálu je nedostatek. Platební neschopnost je způsobena velkou vnitřní zadlužeností a nelikvidností chorvatských subjektů. Kvůli těmto skutečnostem je doporučováno uzavírání nových kontraktů s Chorvatskem na základě akreditivu. Jako nejvhodnější se jeví spolupráce s Chorvatskou hospodářskou komorou, dále také s místní bankou obchodního partnera. Není neobvyklé, že chorvatští dovozci ve svých platebních podmínkách vyžadují odklad plateb ve standardní lhůtě 30-90 dní. Tyto všechny okolnosti je třeba mít vždy na paměti při obchodování s Chorvatskem. Pro podporu rozvoje Chorvatska je mezinárodní obchod klíčový, proto bude v jejich snaze dostát svým zahraničním závazkům, aby nedošlo ke snížení důvěryschopnosti chorvatských obchodníků. I přes to je nutné důkladně prověřovat potenciální obchodní partnery, aby zbytečně nedocházelo k nereseriovému chování při uzavírání smluv nebo ke špatné platební morálce. Tyto případy se však mohou vyskytnout na obou stranách, proto je v zájmu obou eventuelních obchodních partnerů, aby co nejlépe vystihli situaci na daném trhu a co nejlépe a nejdůkladněji prověřili jeden druhého.

4.1.2.3. Zhodnocení situace mezi Chorvatskem a Českou republikou

Vztahy mezi Českou republikou a Chorvatskem jsou obecně na velmi dobré úrovni. Probíhá spolupráce mezi několika městy v rámci obou států. Mezi zmíněnými zeměmi panují přátelské vztahy, které nejsou narušeny kontroverzními a otevřenými otázkami. Jsou spojeny podobnými zkušenostmi v minulosti a také geografickou blízkostí. U Čechů je chorvatská destinace obecně jedna z nejoblíbenějších, vstřícnost panuje i na úrovni

dipomatických vztahů. Češi patří mezi 5 nejvýznamnějších turistických skupin pro Chorvaty, proto si jich také náležitě považují. Harmonické vztahy by se v budoucnosti mohly více projevit v investicích České republiky do podniků v Chorvatsku, což je oblast, ve které Chorvatsko nyní značně pokulhává. Nedostatek přímých zahraničních investic je zásadním problémem Chorvatska. Po jeho vstupu do EU a částečné stabilizace jeho ekonomiky by se mohl očekávat příliv zahraničních investic do tohoto teritoria, což by Chorvatsko pozvedlo a zvýšila by se celková atraktivita obchodních partnerů.

Česká republika se také podílí o své zkušenosti s transformací při a po vstupu do EU, dále se prohlubují vzájemné vztahy v jednotlivých resortech. V současnosti a budoucnu je spolupráce zaměřena na ekonomický rozvoj v podobě investic, budování dopravní infrastruktury, ochraně životního prostředí a právě na kooperaci v rámci EU.

4.1.3. Zhodnocení vlivu ruského embarga na chorvatský mezinárodní obchod

V současné době je v Evropě vyhrocená situace ohledně mezinárodního obchodu, která ovlivňuje celou řadu zemí. Na začátek tedy bude shrnut stručný přehled dění, které k této situaci vedlo.

4.1.3.1. Popis příčin vzniku ruského embarga

Počátky těchto nepříjemností spadají do listopadu 2013, kdy tehdejší ukrajinská vláda 21. listopadu oznámila, že ukončuje přípravy na podpis asociační dohody s EU. Po tomto prohlášení vyrazily do ulic desetitisíce protestujících, kteří byli výrazně proevropsky naladěni. Následně 29. listopadu tehdejší ukrajinský prezident Viktor Janukovyč na summitu odmítl podepsat stanovenou asociační dohodu, čímž vyvolal dalekosáhlejší protesty proti jemu samotnému i celému režimu. 17. prosince se ukrajinský prezident v Moskvě sešel s ruským prezidentem Vladimírem Putinem. Při tomto setkání bylo Ukrajině přislíbeno 15 mld. Dolarů a snížení ceny zemního plynu o třetinu. To byl pro Kyjev poslední impuls k odklonění původně naplánovaného připojení k Evropské unii. Už v lednu 2014 se demonstrace přiosměřily a Ukrajina počala mířit k politickým změnám. V únoru byli proti demonstrantům poprvé použiti ostřelovači, čímž celá situace nabrala krvavý rozměr. V této době začala krize na Krymu, který se později anektoval k Rusku. Ukrajina toto hlasování neuznala, ovšem Rusko Krym okamžitě připojilo do jeho federace. V dubnu byly vyhlášeny Doněcké a Luhanské lidové republiky, Kyjev chtěl okamžitě separatisty zneškodnit. Začal se také více stupňovat spor Ruska a Ukrajiny o cenách a dodávkách zemního plynu. V květnu byl zvolen nový ukrajinský prezident Petro Porošenko, Volby proběhly i přes odpor proruských separatistů na východě Ukrajiny a nátlak Moskvy. Vyvrcholení sporů o zemní plyn vyústilo v polovině června k zastavení jeho dodávek. Nový prezident zahájil příměří, které ale netrvalo dlouho. V červenci došlo k tragédii nad východní Ukrajinou, kdy separatisté omylem sestřelili malajsijské civilní letadlo, ve kterém zemřely zhruba tři stovky lidí. Tato událost vzbudila zájem u široké veřejnosti a Západ začal přitvrzovat svůj postoj k Rusku. Jako reakce začaly v srpnu platit přísné evropské sankce proti Rusku. To vzápětí odvetně zareagovalo a svalilo embargo na dovoz potravin ze Západu. Také Ukrajina schválila zákon o sankcích vůči Rusku. Boje na východě Ukrajiny stále pokračovaly a nepomáhala ani mírová jednání. Rusko do této

oblasti vyslalo humanitární pomoc, což je ale podle Západu i Kyjeva jen způsob, jak podpořit separatisty.

V září byl opět učiněn pokus o příměří mezi ukrajinskou vládou a separatisty, ale již brzy bylo znovu narušeno. Severoatlantická aliance na summitu přislíbila Ukrajině finanční pomoc. Byla také schválena asociační dohoda mezi Ukrajinou a Evropským parlamentem. Stálé spory o zemní plyn ustavičně nevedly ke shodě. Tvrdé boje pokračovaly i v říjnu, kdy už bylo zřejmé, že příměří na východě Ukrajiny rozhodně neplatí. Byly uskutečněny předčasné parlamentní volby, ve kterých vyhrály proevropské strany. Na konci října konečně došlo ke shodě mezi Ruskem a Ukrajinou ohledně dodávek zemního plynu. V současné době boje stále probíhají a příměří je stále v nedohlednu. Obě strany mobilizují a připravují se na boj.

4.1.3.2. Sankce vůči Rusku (Krymu a Sevastopolu)

Právě kvůli roli Ruska v celé záležitosti s Ukrajinou, přijala Evropská unie a některé další země (Norsko, Švýcarsko, Japonsko, Austrálie, Kanada a USA) omezující opatření vůči Ruské federaci. Na základě těchto omezení došlo k zákazu vstupu na území EU u určitých fyzických osob a jako další stupeň sankcí vůči Rusku bylo rozhodnuto o omezení obchodu v určitých vybraných odvětvích. Omezení platí také pro obchod a investice na Krymu a v Sevastopolu.

Rozhodnutí o sankcích vůči Rusku pochází z 31. července 2014. Součástí těchto opatření je zákaz obchodování s ruskými akciemi a dluhopisy se splatností větší než 90 dnů a které jsou vydané významnými bankovními institucemi. Dalším bodem sankcí je vyhlášení embarga na export a import zbraní a příbuzného materiálu z Ruska nebo do něj. Embargo se vztahuje také na export technologií a zboží dvojího užití pro použití v Rusku nebo ruské vojenské uživatele. Posledním bodem restriktivních opatření je export určitých zařízení, která souvisí s energetikou, do Ruska, pokud jsou určeny pro těžbu ropy, arktický průzkum a podobné projekty. Tato omezující opatření jsou zatím vydána na jeden rok.

Co se týče oblasti Krymu a Sevastopolu, zákaz je určen pro nové investice v oblastech dopravní infrastruktury, telekomunikace, energetiky, využití ropy a zemního plynu a minerálů. Jedná se jak o export zboží, které se těchto sektorů týkají, tak i o související služby, jako je pojišťovnictví a finančnictví.

4.1.3.3. Ruská reakce – ruské embargo

Jako protireakce na sankce ze strany EU Rusko zavedlo embargo nebo omezení na dovoz některých zemědělských výrobků ze zemí, které se připojily k sankcím vůči Rusku. Stalo se tak 7. srpna 2014 a dekret má být v platnosti jeden rok. Seznam výrobků, u kterých je dovoz zakázán, je následující:

- maso velkého rohatého skotu čerstvé, chlazené nebo mražené
- vepřové maso čerstvé, chlazené nebo mražené
- maso a masné produkty z domácí drůbeže, čerstvé, chlazené nebo mražené
- maso solené, v nálevu, sušené nebo uzené
- ryby a raci, měkkýši a další vodní bezobratlí
- mléko a mléčná produkce
- zelenina, jedlé okopaniny a hlízovité plody
- ovoce a ořechy
- salámy a podobné produkty z masa, masných výrobků nebo krve, hotové potraviny vyrobené na jejich základě
- mléčné produkty a potraviny vyrobené na základě rostlinných tuků

Později (11. srpna 2014) ruská vláda vydala další zařízení, které vymezuje zákaz nákupu zahraničního spotřebního zboží, který se týká státních zakazníků. Jedná se zejména o textil a oděvy, kožesiny, obuv nejrůznější suroviny k výrobě tohoto zboží.

Od 21. října Rusko rozšířilo zákaz dovozu z EU na výrobky z hovězího masa, odřezky a masokostní moučku. K zakazu došlo údajně kvůli nedostatečné kvalitě těchto výrobků, u kterých měla být zjištěna přítomnost zakázaných látek. Rusko také začalo prověřovat a uzavírat četné pobočky franchisy McDonald's, což odůvodňuje nedostatečnou hygienou a odmítá spojitost s protireakcí na sankce Západu vůči Rusku. V dubnu 2014 McDonald's uzavřel všechny své pobočky na Krymském poloostrově jako vyjádření nesouhlasu s jeho připojením k Rusku. Vzápětí ruští politici vyzvali k uzavření všech poboček McDonald's v Rusku.

V rámci ruského embarga je pro evropské státy největším problémem zákaz vývozu ovoce a zeleniny. Zákaz exportu masa není pro EU nijak zásadní, neboť z EU se do Ruska vyveze zhruba jen 3 % objemu výroby vepřového masa a v rámci hovězího masa je toto procento ještě nižší.

Jednotlivé státy postupně začínaly vymýšlet alternativní cesty, jak své výrobky do Ruska dostat oklikou, aby nedošlo k přetlaku na evropských trzích a na následky tohoto by došlo k propadu farmářských cen. V Norsku, kde vývoz ryb a rybích výrobků představuje kolem 11 % jejich celkové produkce ryb, přišli na způsob, jak své ryby dostat na ruský trh. Tento zákaz se totiž vztahuje jen na čerstvé ryby, proto Norové nechávají své ryby zpracovávat v sousedních zemích Ruska – Bělorusku a Kazachstánu, které tvoří s Ruskem Celní unii. Díky tomuto mechanismu jsou tedy zakázané produkty v těchto zemích zpracovány a následně přeposlány do Ruska v této formě.

Možnost dopravit své zboží přes státy, kterých se embargo netýká, využívají i ostatní státy. Nejvíce nabídek dostávají z Hongkongu, kde je možné volně obchodovat v cizích měnách, novou firmu lze založit během několika dní za cca třicet tisíc. Možnost reexportu vítá i Chorvatsko a Slovinsko, ti se spoléhají na Srbsko, které má s Ruskem velmi dobré vztahy. Cesta reexportu ale není legální, proto je nemožné o něm nahlas mluvit. Srbsko navenek prohlašuje, že se žádného reexportu účastnit nebude, zároveň se ale proslýchá u relevantních zdrojů, že již přeposílá jablka z Polska. Původ potravinářských výrobků je velmi složité dokázat, proto tento systém funguje poměrně dobře. Pro Srbsko tedy ruské embargo znamená šanci najít si nové zákazníky, když ve hře nebude konkurence ze strany EU. Neznamená to, že by Srbsko mohlo export zboží z EU nahradit, ale mohou své postavení zlepšit. Nejnovější statistické údaje také poukazují na fakt, že Srbsko opravdu v roce 2014 vyvezlo do Ruska o 68 % více potravin než roce předtím.

Na ruském embargu by také měli vydělat rozsáhlí námořní dopravci, např. dánská firma A. P. Moller-Maersk. Jejich lodě se pravidelně plaví mezi Jižní Amerikou a Ruskem a také mezi asijskými zeměmi a ruským přístavem. Se zvýšením exportů také mohou počítat producenti z Jižní Ameriky, které Moskva vybrala jako své alternativní dodavatele potravin. Ochotu vyvážet potvrdila Brazílie i Argentina.

Evropa stále vymýšlí, jak co nejvíce zamezit negativním vlivům embarga. V Bruselu se konají schůze, kde ministři zemědělství předkládají své návrhy na opatření a zlepšení situace. Určitým heslem se stalo, že by všichni měli jíst denně jedno jablko a situace bude vyřešena. EU v reakci na tato setkání přislíbila všem poškozeným zemím finanční kompenzace, které jsou ale nedostatečné. Nejhorší je situace v Pobaltí nebo Polsku. Většina „přebytečného“ ovoce, zeleniny a mléčných výrobků by se mohla uplatnit v rámci programu na dotování těchto potravin do škol.

Konkrétními návrhy dle Zemědělského expertního výboru, který se sešel 22. 8. 2014 v Bruselu, jsou dva následující. Tím prvním jsou podpůrná opatření, která se vztahují na producenty některých druhů ovoce a zeleniny. Evropská komise vyčlenila 82 mil. EUR pro jablka a hrušky a 43 mil EUR na ostatní druhy ovoce a zeleniny (zelí, papriky, květák, okurky, houby). Tato pomoc bude vyplácena do konce listopadu 2014 nebo do vyčerpání prostředků. Druhým nápravným opatřením je mimořádná podpora pro producenty nektarinek a broskví.

Ruské embargo má tedy vliv na situaci v Evropě, v celém světě, ale má vliv i na poměry v Rusku samotném a jeho ekonomiku. Došlo k pádu ruského rublu a to především kvůli klesajícím cenám ropy a důsledcích sankcí, ruské firmy nemají možnost si půjčit na Západě. Od začátku roku ruský rubl ztrácel kolem 40 % své původní hodnoty a v prosinci došlo k těžkému propadu. Rusko od začátku sankcí evropských států a USA nezískalo od mezinárodních trhů (ani od čínských bank) žádnou významnou částku. Všichni mají strach z reakce USA. Rusko se tedy nyní potýká s nedostatkem likvidity a k žádné změně nedojde, dokud USA sankce nezruší. Sankce ale budou zrušeny jen v případě, že by se Rusko přestalo vojensky angažovat na Ukrajině. Finanční sankce tedy potvrzují svůj velký vliv na dění ve světové ekonomice. Podle nejnovějších informací se situace kolem rublu zmírnila díky zásahu Centrální banky, Rusko se z propadu ale stále vzpamatovává. V současné době již Čína nabídla svou pomoc Rusku. Tvrdí, že Rusko má předpoklady a know-how, aby se se současnou situací vyrovnalo, ale pokud bude potřebovat nezbytnou pomoc, rádi jim podají pomocnou ruku. Chystají se na zintenzivnění vzájemného obchodu v čínské měně, která je na vzestupu. Čína se snaží z této situace profitovat, neboť se snaží oslabit postavení dominantního amerického dolaru na mezinárodních trzích.

Dle údajů průzkumných agentur v roce 2014 klesla hodnota ruského HDP o přibližně 5,5 % a v letošním roce se očekává propad o další 3 %. Byl také zhoršen rating a úvěrová spolehlivost Ruska. Ruské firmy mají problém se splácením svých závazků právě kvůli oslabenému rublu.

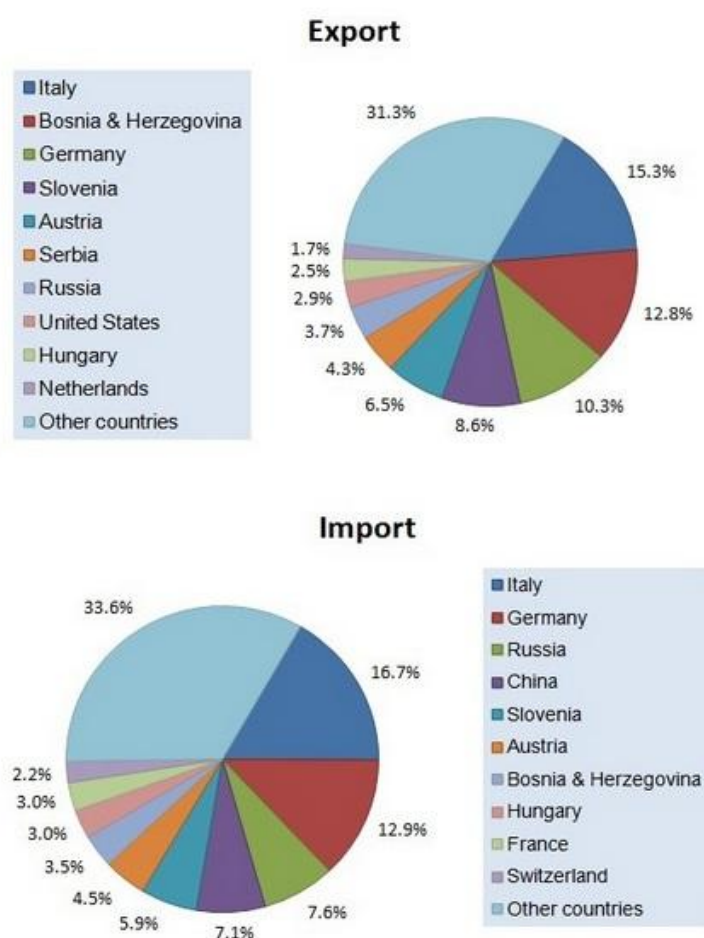
Popularita Vladimira Putina by tak konečně mohla začít polevovat. Po anexi Krymu k Ruské federaci jeho obliba značně stoupla, všeobecně se vyhrcoující ekonomická situace však postupně může přispět k tomu, že Rusové prohlédnou a přestanou slepě svému prezidentu věřit. Ten v současné době stále neztrácí na oblibě, ruští občané mu bezmezně věří, ale je jen otázkou času, jak dlouho tento stav bude trvat. Ekonomické problémy

postupně vyúsťují ke zvyšování cen v Rusku a efekt z připojení Krymu už pomalu ztrácí na významu, v současné době je jen na okraji pozornosti. Víra v Putina je v Rusku uměle udržována propagandou, jsou rušena nezávislá média, ale z tak rozsáhlých ekonomických problémů se snadno nedostanou, proto Putin nemůže ovládat veřejnost věčně. Režim nepřipouští žádné alternativy ohledně vlády, proto ruské obyvatele ani nenapadne věřit někomu jinému než svému prezidentovi. Rusko tedy začíná pomalu doplácet na své chování a rozhodnutí, za své současné problémy je samo zodpovědné. Doplácí na to, že kdy vstoupilo na území Ukrajiny a postavilo se Západu. Jen čas ukáže, do jaké míry bude Rusko schopné se ze současné krize samo dostat, nebo jestli bude muset opravdu upustit od svých plánů s Ukrajinou. Jisté však je, že Vladimir Putin již nebude mít svoji pozici tak jistou, jako do současné chvíle, naopak je možné, že o svou uměle vytvořenou a udržovanou popularitu přijde.

4.1.3.4. Důsledky pro Chorvatsko

Sankce, které uvalilo Rusko, mají po 1. červenci 2013, kdy Chorvatsko vstoupilo do EU, vliv i na něj. Chorvatsko se kvůli své účasti v EU stalo jedním z postižených států ruskou protireakcí. Pro Chorvatsko by však tento vliv neměl být alarmující, neboť Rusko nepatří k chorvatským největším odběratelům. Nebude tedy ohrožovat exportní situaci celkově, ale jednotlivé menší firmy tím rozhodně trpí a budou trpět.

Obrázek č. 3: Nejvýznamnější obchodní partneři Chorvatska

(Zdroj: Državni zavod za statistiku, zpracování vlastní)

Na Obrázku č. 3: *Nejvýznamnější obchodní partneři Chorvatska* je vidět, že Rusko je pro Chorvatsko až 7. partnerem z hlediska exportu. Podíl exportu do Ruska činí přibližně 3,7%. Mezi významnější obchodníky v této sféře se řadí především Itálie, Bosna a Hercegovina, Německo, Slovinsko, Rakousko a Srbsko. Je tedy důkazem, že Chorvatsko

na exportu do Ruska není přímo závislé. Pokud se jedná o import, je Rusko již na třetím místě, hned po Itálii a Německu. Podíl importu z Ruska na celkovém dovozu je zhruba 7,6%. Tento obrázek zachycuje hodnoty z roku 2012, pro aktuální hodnoty je k dispozici *Obrázek č. 7: Export a import do jednotlivých zemí Evropy + OPEC* (viz Přílohy). Zde je zachyceno, jak se konkrétně projevily ruské sankce na chorvatském vývozu. K dispozici jsou údaje za období leden až říjen v letech 2013 a 2014. Měl by zde tedy být zachycen vliv po srpnu, kdy mělo Chorvatsko největší úrodu, a tedy vliv by již měl být patrný. Z průzkumu této tabulky ale vyplývá, že objem exportu do Ruska se ve sledovaném období v roce 2014 dokonce mírně zvýšil, tedy nedošlo k žádnému dramatickému propadu. Hodnota z roku 2013 činí 203 617 tis. EUR, v roce 2014 je objem exportu 208 719 tis. EUR. Období zahrnuje i dobu před sankcemi, proto je možné, že zvýšení objemu exportu do Ruska v první polovině roku 2014 tlumí efekty ze zavedení sankcí. Rozhodně je tedy patrné, že chorvatskou ekonomiku pravděpodobně zásadně neohrozí.

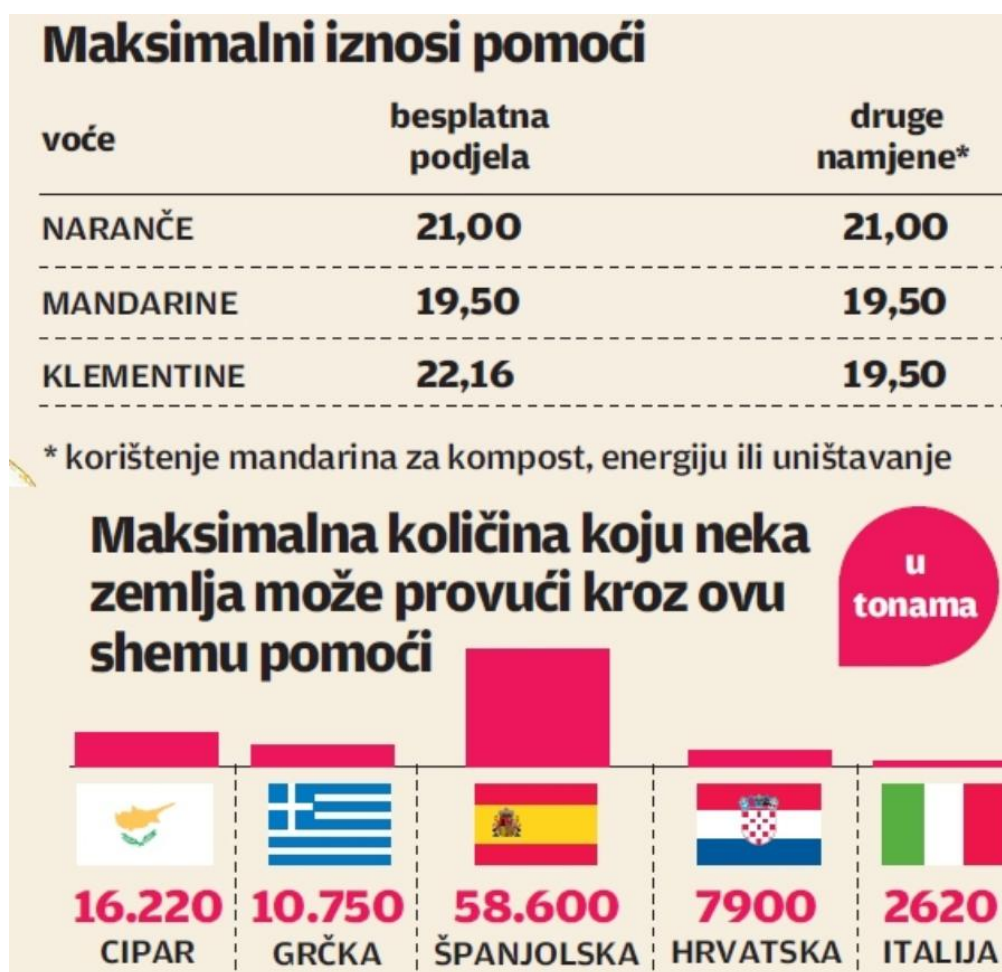
Během prvních měsíců loňského roku Chorvatsko do Ruska nejvíce vyváželo především jablka, hrušky a kdoule, vývary, sladové výtažky, chléb, pečivo a maso. Obecně tedy nejvíce ovoce a rybí maso. Podle Evropské komory bude po ruských sankcích ohroženo kolem 1,5% z celkových chorvatských vývozů zemědělských a potravinářských výrobků v hodnotě přibližně 20 – 25 mil. USD. Přesto mohou způsobit problémy na lokální úrovni, a to zejména u firem, u kterých tvoří vývoz do Ruska podstatnou část jejich produkce. Mezi chorvatské firmy, které dovážely do Ruska svou produkci, se řadí především Cromaris, který se zabývá chovem, zpracováním a prodejem ryb a měkkýšů, Ostrea (zpracování a konzervování ryb, korýšů a měkkýšů), Sardina (zabývající se lovem, zpracováním a konzervováním ryb, také chovem mořské aquakultury) a velké potravinářské společnosti jako jsou Podravka, PIK Vrbovec, Vindija a Belje.

Vláda Ruské federace vydala dne 20. srpna 2014 rozhodnutí týkající se osvobození některých produktů ze seznamu zemědělských a potravinářských produktů, které bylo zakázáno dovážet do Ruské federace. Jedná se o mléko bez laktózy, losos potěr, sadbové brambory, cibuli, hybridní cukrovou kukuřici a potravinové doplňky.

Jak již bylo řečeno, největší postižení bylo očekáváno v exportu ovoce, což se projevilo v září 2014, kdy do Ruska nemohlo být vyvezeno velké množství mandarinek, za což Evropská komise slíbila Chorvatsku finanční kompenzace. Konkrétně se jedná o odškodné

za maximálně 7900 tun mandarinek, které nemohly být vyvezeny do Ruska a na které je EU ochotna vydat nejvíce 19,5 EUR za sto kilogramů. Pokud jde o vývoz ovoce, nejvíce jsou dle Ministerstva zemědělství vyváženy především mandarinky, jablka a třešně. Vývoz mandarinek činí přes 50% celkové hodnoty vývozu. Největším odběratelem mandarinek je Srbsko, Bosna a Hercegovina a na třetím místě právě Rusko. Proto také Chorvatsko dostalo finanční kompenzace za mandarinky, které byly sankcemi nejvíce postiženy.

Obrázek č. 4: Maximální výše finanční podpory od EU

(Zdroj: Večernji list, zpracování vlastní)

Na Obrázku č. 4: Maximální výše finanční podpory od EU je zřejmé, jaká je výše podpory na určitý druh ovoce. Současně je výše podpory stanovena také na kompost, energie a zničení mandarinek. Je na něm také vyobrazen přehled několika zemí, které tuto podporu budou čerpat i v rámci pomerančů a klementinek. Je tedy patrné, že největší škody utrpělo

Španělsko, také Kypr a Řecko. Chorvatsko nepatří k zemím, které jsou nejvíce zasažené, nicméně i zde mohou očekávat kompenzace za svůj vývoz mandarinek, který ztráty utrpěl.

Sekundárním problémem, který přinese ruské embargo, je přetlak ovoce na evropských trzích. Když producenti ovoce ze zemí EU nebudou moci své produkty vyvážet do Ruska, dojde k jeho nahromadění v Evropě a v důsledku toho se výrazně sníží jeho cena. Přetlak ovoce v evropských zemích bude mít za následek ohrožení produkce místních farmářů u jednotlivých států a tím pádem i v Chorvatsku. Tento rok je v Chorvatsku přibližně o 20 – 30% nižší úroda jablek z důvodu postižení těchto ovocných stromů chorobami a mrazem. Podle dostupných informací ale v ostatních státech – Itálii, Německu a Rakousku mají objem produkce vyšší než v předchozím roce, proto přebytky jejich produkce směřují i na chorvatský trh. Polsko je tradičně významným pěstitelem jablek, jehož přebytky také putují na trh Chorvatska. Po importu přebytečného ovoce z ostatních států EU do Chorvatska budou k dostání v obchodech např. polská jablka za tak nízké ceny, kterých místní pěstitelé nikdy nemohou docílit. Těžko předpokládat, že lidé, kteří budou mít na výběr mezi výrazně levnými polskými jablky a regionálními chorvatskými jablky, budou upřednostňovat ta dražší – národní. Také pro zmírnění těchto nepříjemností byly zavedeny finanční dotace ze strany EU. Výše těchto dotací však podle Chorvatů není dostatečná a s určitostí lze říct, že nepokryje všechny náklady. Chorvatsko by mělo počítat se ztrátami kolem 7 mil. EUR.

Nápravná opatření ale mohou probíhat i na lokální úrovni. Zvažovány jsou návrhy o dotování jablek do škol, kdy chce vláda podpořit větší spotřebu přebytečného ovoce. Jsou podporováni mladí zemědělci a stejně tak se vládní podpora týká i sdružování výrobců pro zvýšení konkurenceschopnosti. Nelze však očekávat, že jen tato opatření na místní úrovni povedou k výrazným výsledkům a zlepšením. Nelze se domnívat, že by se spotřeba ovoce výrazně zvýšila, aby napomohla k opravdovému zlepšení situace. Řešení je třeba hledat i jinde. Šancí pro Chorvatsko je začít orientovat svůj export do jiných zemí. V případě, že Chorvatsko nemůže exportovat do Ruska a již i evropský trh je přehlcen, alternativou mohou být trhy třetích zemí. Najít nové trhy ale bude ještě nějaký čas trvat a chorvatští producenti proto usilují alespoň o vývozní subvence, které by se týkalo ovoce, které nyní nemohou vyvážet do Ruska.

Přes některé třetí země lze také neoficiálně využít reexportu. Neoficiálně tak probíhá reexport do Ruska přes Srbsko. Srbsko sice navenek prohlašuje, že v žádném případě nebude podporovat převážení ovoce ze zakázaných zemí do Ruska. Nicméně neoficiálně dle agenturních informací tento reexport poměrně funguje. Srbsko je důležitý partner Chorvatska a má také dobré vztahy s Ruskem, proto je pro Chorvatsko ideální volbou. Dalším vhodným partnerem pro reexport může být i Bosna a Hercegovina. Ovoce je v těchto reexportních zemích přebaleno do nových obalů a následně expedováno s novými nálepkami do Ruska. Reexport je sice oficiálně zakázán, ale Chorvatsko potřebuje nějakým způsobem své ovoce vyvézt, aby nedošlo k mnohým zánikům malých farmářů. Přitom tyto druhy ovoce patří k těm nejkvalitnějším a byla by opravdu škoda, aby tito farmáři v důsledku konfliktů Ruska a EU přišli o své živobytí.

Také podle ruského velvyslance v Chorvatsku Roberta Markarjana sankce na vzájemný obchodní vztah mezi Ruskem a Chorvatskem nebudou mít velký vliv. V roce 2014 byl realizován obrat ve výši zhruba 1 mld a 500 000 USD. To není velké číslo, ale není tak špatné. Rusko je pro Chorvatsko přibližně 5. nebo 6. obchodním partnerem. Obecně má Chorvatsko s Ruskem vztahy na velmi dobré úrovni. Zvláště dobře rozvinuté jsou vztahy v kulturní rovině. Na podzim roku 2013 se Rusko poprvé podílelo na festivalu Varaždinske barokne večeri (neboli Varaždinské barokní večery). Obě země mají k sobě blízko, i co se týče jazyka. Spolupráce by se měla ještě více rozvinout po otevření Rusko-chorvatského kulturního centra v Záhřebu. Anti-ruská nálada je v Chorvatsku vyvolávána předně medií, která přejímají články ze Západu. Jinak byly vztahy mezi těmito dvěma zeměmi na přátelské úrovni. V případě ruských investic do Chorvatska se nedá předpokládat, že by se situace nějak výrazně zlepšila. Nejsou v plánu žádné společné projekty a také hospodářská situace není dobrá. Nadále bude alespoň pokračovat spolupráce se Sberbank a Lukojlem.

Pro rok 2015 se také neočekává zvýšení počtu ruských turistů. Ti mají spoustu možností, kam mohou jezdit bez víz, neboť Rusko podepsalo řadu bezvízových styků s mnoha zeměmi. Chorvatsko se samozřejmě snaží situaci s vízy ulehčit a urychlit, ale zatím to ještě k navýšení ruského turismu příliš nevedlo. Pravidla EU bohužel nedovolují zrušit víza, proto je v této záležitosti nejvíce kladen důraz na zlepšení a zjednodušení vydávání víz mezi Chorvatskem a Ruskem.

Jistou příležitostí je zdravotní turistika. Chorvatsko má zdravotnictví na velmi dobré úrovni a za opravdu nízké ceny, ale Rusové si tohoto ještě nejsou příliš vědomi. V Rusku jsou sice k dispozici moderní, vyspělá medicínská centra a vyškolení doktoři, ale jsou zde dlouhé čekací lhůty (kolem půl roku) a mnoho Rusů nechce, nebo ani nemůže, tak dlouho čekat. Proto se poté rozhodnou pro Chorvatsko, i když informovanost Rusů o této možnosti není moc velká. Rusové většinou Chorvatsko vnímají jen jako turistickou destinaci s mořem, neznají věhlas chorvatských stomatologů a lázeňských center. Na tom by tedy Chorvatsko ještě mohlo více zapracovat, aby více využilo svého potenciálu, využít lobbování a získat partnery v Rusku. Předešlý rok 2014 byl dle ruského velvyslance pro rusko-chorvatskou spolupráci velice příznivý, politické se vztahy se vyvíjí nezávisle na aktuální situaci se sankcemi, obzvláště kulturní vztahy jsou na dobré úrovni. Chorvaté také ani nezaznamenali žádné negativní reakce nebo komentáře ze strany ruských turistů.

V návaznosti na současné dění komise PACE (Parlamentního shromáždění Rady Evropy) 28. ledna podpořila iniciativu na odnětí hlasovacích práv ruské delegace. Tento pozměňovací návrh byl přijat poměrem 35: 34, tedy o jeden hlas. Podle zástupce vedoucího ruské delegace Leonida Slutskeho toto rozhodnutí narušuje celou strukturu rezoluce. Iniciativa vznikla ze strany poslanců Nizozemska. Hlasovací práva by mohla být Rusku navrácena v červnu roku 2015. Rusko vyzvalo EU, aby zrušila své sankce vůči jemu samotnému. Na oplátku Rusko poté také zruší sankce, které uvalilo pro EU. Podle Ruska je na čase, aby byla zrušena „spirála“ sankcí a mělo by se zapřemýšlet o jejich odstranění.

V PACE poté také proběhlo hlasování o zrušení ruských sankcí. Země, které hlasovaly proti sankcím vůči Rusku, jsou: Kypr, Srbsko, Ázerbájdžán, Arménie, někteří zástupci Rakouska, Švýcarska, Německa, Španělska, Nizozemska, Turecka i Chorvatska. Výsledek hlasování byl 42 hlasů proti sankcím a 160 pro. Rusko na to vzápětí reagovalo slovy, že toto rozhodnutí způsobí značné škody celé Evropě a že PACE je radikální organizace, která jedná podle principů americké politiky v Evropě. Pro Rusko je toto rozhodnutí zklamáním. Situace mezi EU a Ruskem se tedy stále vyhrocuje a nevypadá to, že by v dohledné době mělo dojít ke shodě. Rok 2015 bude tedy alespoň prozatím ve znamení sankcí a důsledky budou nadále ovlivňovat ekonomiky států Evropské unie, tedy i Chorvatska. To by ale rozhodně nemělo utrpět tolik, jako celá EU.

Chorvatsko tedy zatím ze vstupu do EU mnoho pozitiv nečerpá, neboť celá EU na tom v současné době není moc dobře. Bude záležet na vývoji na Ukrajině, jestli Rusko ustoupí a vzdá se konfliktu na Ukrajině a sankce budou zrušeny, nebo bude situace pro EU již tak moc neúnosná, že sankce nakonec zruší sama, aniž by dosáhla stažení Ruska z Ukrajiny. Rusko zatím nevypadá, že by se chtělo vzdát, ale jeho zhoršující se ekonomická situace nakonec přece jenom možná bude důležitým hybným faktorem. Chorvatsko jako takové si chce zachovat dobré vztahy s Ruskem a zároveň i s EU, proto je nyní ve složitější situaci. Chorvatsko nemůže jít proti stanovám EU, i když s Ruskem má tradičně dobré vztahy, které ale nenapovídají pro investiční vztahy do budoucna. Chorvatsko se tedy nyní musí soustředit na překonání vlastní ekonomické ztížené situace a hledání alternativních cest jak zlepšit celkovou bilanci svého zahraničního obchodu.

Vše tedy nasvědčuje tomu, že sankce Chorvatsko sice postihnou, ale ne ve významné míře. Chorvatsko si nadále rozvíjí své vztahy s Ruskem, na 17. února je s podporou Ministerstva hospodářství, zahraničních věcí a evropských vztahů naplánováno rusko-chorvatské ekonomické fórum v Moskvě. Zde bude projednáno zlepšení vzájemných bilaterálních vztahů a spolupráce do budoucna. Fóra se bude účastnit asi šedesát zástupců největších chorvatských společností, což představuje celé spektrum různých hospodářských odvětví, jako jsou zemědělství, stavebnictví, energetika, doprava, cestovní ruch, farmaceutický průmysl a jiné. Vedoucí chorvatské delegace bude ministr hospodářství Ivan Vrdoljak. Chorvatsko tedy bude nadále s Ruskem spolupracovat a bude se snažit minimalizovat důsledky sankcí. Chorvatsko se bude orientovat i na jiné, alternativní trhy třetích zemí a bude se snažit o rozvoj turismu, a to zejména medicínského.

Sankce tedy pravděpodobně Chorvatsko celkově příliš nepoznamenají, ztráty utrpěli a utrpí spíše jen malí farmáři, kteří tak doplatí na spory v rámci Evropy a Ruska. Pro Chorvatsko tedy sankce nejsou velkou překážkou pro fungování v rámci EU, ale než se se situací vyrovná a najde alternativní možnosti exportu, ještě to nějaký čas zabere. Proto se proces aklimatizace v rámci EU a nacházení nových příležitostí pro rozvoj svého hospodářství o nějakou dobu prodlouží.

Pozn. autorky: V současné době (polovina února) probíhají nová mírová jednání ohledně situace na Ukrajině, jestli k zachování míru skutečně dojde, ukáže až čas. Není to však příliš pravděpodobné.

5. Vyhodnocení výsledků a návrh opatření

5.1. Vyhodnocení výsledků

Mezinárodní obchod patří k nejvýznamnějším odvětvím celého světa. Nejinak je tomu také v případě Chorvatska. Ke zhodnocení jeho významu pro Chorvatsko je nutné znát jeho podíl na hrubém domácím produktu čili HDP. *Tabulka č. 8: Podíl exportu a importu na HDP Chorvatska* tento fakt zachycuje.

Tabulka č. 8: Podíl exportu a importu na HDP Chorvatska

	2008	2009	2010	2011	2012
HDP v běžných cenách (v miliardách EUR)	47,5	44,8	44,4	44,4	43,9
HDP, reálný růst (%)	2,1	-6,9	-2,3	0,0	-2,0
HDP na obyvatele (EUR)	10 722	10 111	10 060	10 377	10 295
Export zboží a služeb (% z HDP)	41,7	36,4	39,9	42,3	43,5
Import zboží a služeb (% z HDP)	49,7	39,8	39,8	42,2	42,6
Export zboží (% z HDP)	20,2	16,8	20,0	21,6	21,9
Import zboží (% z HDP)	43,8	34,0	34,1	36,7	36,8

(Zdroj: Državni zavod za statistiku, zpracování vlastní)

Je patrné, že export zboží se drží kolem hranice 20 % a import je v posledních letech na hodnotě 40 %. Obchodní bilance je tedy záporná, jak již bylo řečeno v předchozích částech práce. Tento fakt negativně ovlivňuje celkovou ekonomickou situaci v Chorvatsku, a to významně, neboť mezinárodní obchod tvoří podstatnou část HDP.

Záporná obchodní bilance, nedostatek přímých zahraničních investic, strukturální problémy a nízká konkurenceschopnost jsou základními nedostatky chorvatské ekonomiky. Tyto problémy trvají dlouhodobě a mají negativní vliv na rozvoj a navázání ekonomické spolupráce s novými partnery. Celkově se ale Chorvatsko řadí ke středně vyspělým státům s velkým potenciálem pro zlepšení situace, který bude rozvinut po překonání omezujících nepříznivých faktorů.

Na začátku byly definovány tři hypotézy, na které byla práce zaměřena. První z nich je: Chorvatsko vstupem do EU získá větší stabilitu, nové příležitosti a ekonomický rozvoj. Tato hypotéza nemůže být stoprocentně potvrzena, neboť vliv EU na Chorvatsko je sice v první řadě pozitivní, může však přinést i negativní následky. Na jednu stranu se

Chorvatsku otevřel přístup do celé EU, turisté ze členských zemí sem mohou volně příjíždět, což by značilo možný budoucí nárůst. Na druhé straně ovšem tímto aktem Chorvatsko ztratí na originalitě a jedinečnosti. V případě, že Chorvaté na tuto situaci nezareagují a nepřijdou s novými nápady, novými atraktivními typy dovolených, mohou na tomto spojení i ztratit. Celkově se situace po vstupu do EU zatím nijak dramaticky nezměnila, zajisté došlo ke zvýšení exportu i importu, ale tato skutečnost nemá zatím výrazný vliv na saldo obchodní bilance, které je stále záporné. Pokud ovšem bude stávající trend pokračovat a počty turistů se budou nadále navyšovat, je možné že se saldo začne pomalu dorovnávat.

Druhou zkoumanou hypotézou je tvrzení, že Chorvatsko vstupem do EU nabízí nové možnosti i pro Českou republiku a naopak. Tuto hypotézu lze přijmout, neboť po zanalyzování situace mezi Chorvatskem a Českou republikou a prozkoumání teoretických možností bylo zjištěno, že by se mohl očekávat příliv českých investic do tohoto teritoria, což by Chorvatsku pomohlo k pozvednutí a následnému zvýšení celkové atraktivity chorvatských obchodních partnerů. Česká republika se také podílí o své zkušenosti s transformací při a po vstupu do EU, dále se prohlubují vzájemné vztahy v jednotlivých resortech. V současnosti a budoucnu je jejich vzájemná spolupráce zaměřena na ekonomický rozvoj v podobě investic, budování dopravní infrastruktury, ochraně životního prostředí a právě na kooperaci v rámci EU. Obecně jsou vztahy mezi Českou republikou a Chorvatskem velmi dobré. Tyto země jsou spojeny podobnými zkušenostmi v minulosti a také geografickou blízkostí. U Čechů je chorvatská destinace jedna z nejoblíbenějších, diplomatické vztahy jsou také na velmi dobré úrovni. Češi patří mezi pět nejvýznamnějších turistických skupin pro Chorvatsko, proto si jich také náležitě považují.

Poslední zkoumanou hypotézou je, že pozitivní vliv vstupu Chorvatska do EU bude utlumen působením ruského embarga. Tato hypotéza bude definitivně prokázána až v průběhu času, situace se po dobu vyhotovování této práce stále mění. Ale již nyní lze říct, že ruské embargo Chorvatsko nijak významně nepostihne. Celkově ekonomicky Chorvatsko netrpí velké ztráty jako některé jiné státy Evropské unie, které na tom jsou podstatně hůř jako Pobaltské státy, Španělsko, Polsko nebo i např. Německo. Ztráty ale budou a jsou znát u malých producentů, kteří tento negativní vliv pocítí a je možné, že u mnohých dojde i k jejich zániku. Přebytky ovoce, které nemohlo být vyvezeno do Ruska,

totiž působí přetlak na trhu EU a např. polská jablka budou prodávána velmi levně, což vytlačí z trhu malé chorvatské producenty, kteří si tak nízké ceny nemohou dovolit. Chorvatsko si nadále snaží vytvářet příznivé vztahy s Ruskem, které byly vždy na přátelské úrovni, a navzdory sankcím probíhá snaha o vzájemnou spolupráci. Pro Chorvatsko tedy sankce nejsou velkou překážkou pro fungování v rámci EU, ale než se se situací vyrovná a najde alternativní možnosti exportu, ještě to nějaký čas zabere. Proto se proces aklimatizace v rámci EU a nacházení nových příležitostí pro rozvoj svého hospodářství o nějakou dobu prodlouží.

Chorvatsko tedy zatím ze vstupu do Evropské unie mnoho pozitiv nečerpá, neboť celá EU na tom v současné době není moc dobře. Bude záležet na vývoji na Ukrajině, jestli Rusko ustoupí a vzdá se konfliktu na Ukrajině a sankce budou zrušeny, nebo bude situace pro EU již tak moc neúnosná, že sankce nakonec zruší sama, aniž by dosáhla stažení Ruska z Ukrajiny. Rusko zatím nevypadá, že by se chtělo vzdát, ale jeho zhoršující se ekonomická situace nakonec přece jenom možná bude důležitým hybným faktorem. Chorvatsko jako takové si chce zachovat dobré vztahy s Ruskem a zároveň i s EU, proto je nyní ve složitější situaci. Chorvatsko nemůže jít proti stanovám EU, i když s Ruskem má tradičně dobré vztahy, které ale nenapovídají pro investiční vztahy do budoucna. Chorvatsko se tedy nyní musí soustředit na překonání vlastní ekonomické ztížené situace a hledání alternativních cest jak zlepšit celkovou bilanci svého zahraničního obchodu.

Pozn. autorky: V současné době (polovina února) probíhají nová mírová jednání ohledně situace na Ukrajině, jestli k zachování míru skutečně dojde, ukáže až čas. Část separatistů mír dodržuje, po pár dnech klidu ovšem opět dochází k výstřelům. Proto konečné stanovisko ukáže čas, je však pravděpodobné, že celé vyřešení situace ještě přinese mnohé oběti.

Celkově je po zanalyzování a zhodnocení situace zahraniční obchod pro Chorvatsko velice významným odvětvím a musí zapracovat na zlepšení obchodní bilance pro zlepšení celkové životní úrovně.

5.2.Návrh opatření

Pro Chorvatsko je jednou z nejdůležitějších služeb a odvětvím pro růst turismus. Aby se mohlo dále rozvíjet a zlepšit svoji ekonomickou situaci i bilanci zahraničního obchodu, která je dlouhou dobu záporná, cestovní ruch je klíčovým faktorem úspěchu. Velkým problémem, který turismu vládne, je sezonnost. Chorvaté svoji nejdůležitější službu nemohou provozovat celý rok. Je to přítěž, kterou potvrdí každý Chorvat a každý, kdo zde žije, by si přál prodloužení turistické sezony, neboť je příliš krátká. Turismus je také hlavním zdrojem obživy místních obyvatel a ti musí při svých výdajích počítat s tím, že nemají příjem po celý rok (někteří jsou např. 2-4 měsíce bez práce) a udržovat si tak finanční zásoby. Proto by Chorvatsko mělo usilovat o to, aby motivovalo turisty k návštěvám i během roku, kdy není klasická turistická sezona. Největším lákadlem je moře, které opravdu není přitažlivé v zimě. Musí tedy svoji pozornost zaměřit i na jiná lákadla. Chorvatsko v sobě ukrývá mnoho krásných míst, která jsou skryta před zraky typických turistů. Celkově se v současné době zvětšuje atraktivita venkovského turismu, proto by se Chorvatsko mohlo zaměřit i na propagaci této atraktivity. Mohlo by využít dotací od EU na rozvoj venkova a následně přitáhnout pozornost turistů do oblasti Slavonie a dalších částí, které jsou ve středním Chorvatsku a turisté o nich vůbec nevědí. Konkrétně vhodně zvolená reklama na malebnou krajinu a hory v této části, na jejich tradiční slavonské pokrmy, by mohla nabízet zcela jiný a atraktivní pohled na Chorvatsko. Další příležitostí pro rozvinutí zájmu o tuto destinaci je využití zdravotního turismu. Jejich zdravotnictví je na velmi dobré úrovni a je finančně dobře přístupné. Zvláště lákavá by mohla být lázeňská centra, do kterých turisté mohou jezdit po celý rok. Chorvatsko by mělo využít větší propagace, lobbování a budování partnerských vztahů s ostatními zeměmi pro využití veškerého svého potenciálu. Propagace by měla probíhat především prostřednictvím elektronických médií. Mohly by být intenzivněji využívány sociální sítě a vyvinuty nejrůznější aplikace pro mobilní telefony.

Turismus je opravdu stále jednou z nejvýznamnějších možností, jak zvýšit svůj věhlas, atraktivitu, ekonomickou situaci i důvěryhodnost pro mezinárodní obchodování.

Evropská unie negativně působí na jedinečnost a znaky typické jen pro Chorvatsko. Mohou zmizet tradiční pekárny a prodejny vín, které nebudou vyhovovat normám EU. Chorvatsko se musí snažit jít s novými ekologickými trendy, aby stále turisty dokázalo

zaujmout v konkurenci ostatních přímořských států. Na rozdíl od Španělska ale stále mají výhodu nezničeného pobřeží, a proto mohou lépe následovat ekologické trendy. Již nyní je udržitelný rozvoj tématem číslo jedna a probíhají projekty na stavbu ekologických hotelů, což právě turisté začínají upřednostňovat. Celkově má Chorvatsko velkou výhodu v podobě přístupu k vodním zdrojům a lze s jistou nadsázkou tvrdit, že v příštím století, kdy budou války možná spíše o vodu než o ropu, bude Chorvatsko jedním z nejbohatších států. Také by se měli zaměřit na zlepšení kvality ubytování a doprovodných služeb, aby se návštěvníci cítili v jejich turistických zařízeních dobře.

Velkým problémem Chorvatska je také nedostatek přímých investic. Tato země ale nabízí různé možnosti spolupráce pro své obchodní partnery, kterým je i Česká republika. Rozvíjí se zde projekty v oblasti dopravní infrastruktury, potravinářském průmyslu, turistice, nebo v rámci ekologické ochrany Jaderského moře. Příležitost pro české firmy je tedy hlavně ve výstavbě čističek odpadních vod, neboť v ČR je značné množství firem, které se tímto oborem zabývají. Poptávka je také po různých obnovitelných zdrojích, konkrétně vodní a větrné elektrárny, solární energie a jiné. Právě v ČR se tato zařízení vyrábí ve velkém, proto by mohla Chorvatsko zásobovat. Při vypracování atraktivních projektů, které okolní státy zaujmou (zvláště s důrazem na ekologii), pak mohou očekávat i příliv zahraničních investic a vybudování společných projektů. Po překonání krize, se kterou se Chorvatsko stále potýká, se může stát zemí se silným potenciálem a dobrým obchodním partnerem. Překonání krize by mělo přijít v tomto nebo následujícím roce.

Celkově by Chorvatsko mělo pracovat na zlepšení ovlivnitelných věcí, které jsou zmíněny v předchozích odstavcích, tedy zapracovat na zlepšení a zatraktivnění dosud netušených možností turismu a zahraničních projektů a zároveň se co nejvíce pokusit o minimalizování dopadu věcí neovlivnitelných, do čehož spadá negativní vliv ruského embarga. Chorvatsko jako součást Evropské unie se dostane do sporů, které s ním přímo nesouvisejí, ale jakožto součást EU musí dodržovat její principy a opatření. Takto se tedy dostalo do zhoršené ekonomické situace kvůli vlivu ruského embarga, které pro Chorvatsko sice není fatální, ale nejedná se rozhodně ani o vliv pozitivní. Východiskem z této situace je tedy pokus o zvýšení spotřeby ovoce, které nejspíše významný účinek mít nebude, neboť měnit rychle zvyky obyvatel není lehké. Chorvatsko tedy musí hledat jiné obchodní partnery pro vývoz, nebo využívat reexportu do Ruska přes Srbsko a Bosnu a Hercegovinu, než se celá situace

s Ruskem uklidní. Najít nové trhy ale zabere nějaký čas, který Chorvaté mohli věnovat spíše svému vlastnímu rozvoji, než jen zmírňování následků vyhrocené situace. Chorvatsko má ještě světu co nabídnout a lze říct, že při využití příležitostí a možností, které jsou aktuálně k dispozici, může být atraktivnějším státem, než kdy dříve.

6. Závěr

Chorvatsko není jen zemí odpočinku, kam všichni jezdí trávit své dovolené. Má svůj stoupající význam při výběru obchodního partnera pro společný obchod. Orientuje se zejména na vývoz potravin, minerálních paliv a strojů. V exportu potravin je největší podíl mandarinek, jablek a ryb. Dovoz zboží dlouhodobě značně převyšuje vývoz. V dovozu také dominují převážně potraviny. Nejdůležitějšími obchodními partnery pro vývoz jsou Itálie, Bosna a Hercegovina a Německo. Dovozními partnery pak jsou v největší míře Itálie, Německo, Rusko a Čína. V případě vývozu služeb je naopak Chorvatsko velice úspěšné, a to převážně v oblasti cestovního ruchu. Celkově se vývoz zboží a služeb podílí 40 % na celkovém HDP.

Tato práce si kladla za cíl zhodnotit, jak významný je mezinárodní obchod pro Chorvatsko. Pro splnění tohoto cíle byly stanoveny tři klíčové hypotézy, na kterých celá práce stojí. Těmito hypotézami byly: 1. Chorvatsko vstupem do EU získá větší stabilitu, nové příležitosti a ekonomický rozvoj, 2. Chorvatsko vstupem do EU nabízí nové možnosti i pro Českou republiku a naopak a 3. Pozitivní vliv vstupu Chorvatska do EU bude utlumen působením ruského embarga. Po výzkumu, analýze a studiu všech dostupných zdrojů bylo rozhodnuto, jestli budou tyto hypotézy přijaty nebo zamítnuty.

První hypotéza nemůže být stoprocentně potvrzena, neboť vliv EU na Chorvatsko je sice v první řadě pozitivní, může však přinést i negativní následky. EU pro Chorvatsko znamená volný pohyb turistů ze členských zemí, což by znamenalo možný budoucí nárůst. Ale druhým důsledkem je omezení jedinečnosti a stírání rozdílů mezi zeměmi kvůli působení EU. Chorvatsko tedy musí zareagovat a stále lákat turisty novými možnostmi, i když ztratí oblíbené prodejny s potravinami, které nebudou vyhovovat hygienickým normám. Připojení k EU tedy pro Chorvaty může značit i problémy s podřizováním se nařízením EU. Celkově se situace po vstupu zatím nijak významně nezměnila. Došlo sice ke zvýšení exportu i importu, ale tato skutečnost nemá zatím výrazný vliv na saldo obchodní bilance, které je stále záporné. Pokud ovšem bude stávající trend pokračovat a počty turistů se budou nadále navyšovat, je možné že se saldo začne pomalu dorovnávat.

Druhou hypotézu lze potvrdit, neboť po zanalyzování situace mezi Chorvatskem a Českou republikou a prozkoumání teoretických možností bylo zjištěno, že by se mohl očekávat

přívliv českých investic do tohoto teritoria, což by Chorvatsku pomohlo k jeho rozvoji a následnému zvýšení celkové atraktivity chorvatských obchodních partnerů. V současnosti probíhá vzájemná spolupráce v rámci projektů ochrany životního prostředí a i v budoucnu je pozornost zaměřena na tento resort, společně s budováním dopravní infrastruktury a kooperaci v rámci EU. Pro Čechy je Chorvatsko jedna z nejoblíbenějších destinací, diplomatické vztahy jsou také na velmi dobré úrovni. Češi patří mezi pět nejvýznamnějších turistických skupin pro Chorvaty, proto si jich také náležitě považují.

Poslední hypotéza se týká vlivu ruského embarga. Tato hypotéza bude definitivně prokázána až v průběhu času, situace se po dobu zpracovávání této práce stále mění. Ale již nyní lze tvrdit, že ruské embargo Chorvatsko nijak významně nepostihne. Celkově ekonomicky neutrpí velké ztráty jako některé jiné státy Evropské unie, které na tom jsou podstatně hůř jako Pobaltské státy, Polsko, Španělsko nebo i např. Německo. Ztráty se ale budou týkat malých producentů, kteří tento negativní vliv pocítí a je možné, že u mnohých dojde i k jejich zániku. Právě malí pěstitelé na tento spor doplatí nejvíce. Přebytky ovoce, působí přetlak na trhu EU a např. polská jablka budou prodávána velmi levně, což vytlačí z trhu malé chorvatské producenty, kteří si tak nízké ceny nemohou dovolit. Chorvatsko si s Ruskem snaží nadále vytvářet příznivé vztahy, které byly vždy na přátelské úrovni, a navzdory sankcím probíhá snaha o vzájemnou spolupráci. Pro Chorvatsko tedy sankce nejsou velkou překážkou pro fungování v rámci EU, ale než se situací vyrovná a najde alternativní možnosti exportu, ještě to nějaký čas zabere. Proto se proces aklimatizace v rámci EU a nacházení nových příležitostí pro rozvoj svého hospodářství o nějakou dobu prodlouží.

Chorvatsko se tak v současné době soustředí spíše na zmírňování negativních důsledků, které mu nyní připojení k EU přináší. Chorvatsko samo o sobě má s Ruskem vztahy na velmi dobré úrovni a nebyť členství v EU, nebyl by jeho vývoz do této země nijak poznamenán. Situace ve světě se ale mění každým dnem, a proto takové události nemůže nikdo předvídat. Již zítra situace může být naprosto odlišná od té dnešní. Proto Chorvatsko svého vstupu do EU možná může litovat, ale na druhé straně jsou před nimi nové možnosti a přiblížení západnímu světu, které může Chorvatsko rozvinout. Prioritou je tedy v této době omezení vlivu ruských sankcí a hledání alternativních obchodních partnerů, což může být prospěšné i pro dobu, kdy již bude embargo zase zrušeno a situace se bude pomalu

vracet k normálu. Otázkou je, jestli tato situace opravdu nastane a jak Rusko, Ukrajina a celá EU bude nakonec reagovat a jednat. Po odstranění negativních důsledků může být centrum pozornosti opět zaměřeno na rozvoj země a hledání nových příležitostí, přičemž budou moci využít i nových partnerů, které v nouzi hledali pro svůj vývoz a udělat z nich partnery významné a věrné.

Všechny tyto faktory ovlivňují mezinárodní obchod a zanechávají na něm své následky. Zahraniční obchod je zásadní pro chorvatskou ekonomiku a je tedy třeba pracovat na zlepšování zahraničních vztahů. Významnou položkou zahraničního obchodu je cestovní ruch. Jádrem úspěchu Chorvatska je tedy v této oblasti. Prioritou je omezení sezonnosti díky zvýšení propagace zdravotního (především lázeňského) a venkovského turismu.

Chorvatsko má velkou výhodu v podobě přístupu k vodním zdrojům. S určitou nadsázkou lze říct, že pokud v příštím století budou války o vodu ne o ropu, bude Chorvatsko jedním z nejbohatších a nejvýznamnějších států.

Pokud Chorvatsko dostatečně zmírní své nedostatky a dokáže chytit všechny příležitosti, pak dojde k udržení a rozšíření zájmu turistů, zlepšení důvěryschopnosti a obchodní pověsti a tím také ke snazšímu přístupu k exportu svého zboží a služeb. Zvýšení exportu srovná záporné saldo obchodní bilance a ekonomická situace země se tak výrazně zlepší.

Seznam použitých zdrojů

GULLOVÁ, S.: Mezinárodní obchodní a diplomatický protokol – 3., doplněné a přepracované vydání. Grada Publishing. Praha 2013. ISBN 978-80-247-4418-6

HAMARNEH. I.: Mezinárodní cestovní ruch. Univerzita Jana Amose Komenského Praha. Praha 2014.

HORNER, S., SWARBROOKE J.: Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času. Grada Publishing. Praha 2003. ISBN 80-247-0202-9

IKAR: Chorvatsko – společník cestovatele, 2. rozšířené vydání. Ikar. Praha 2007. ISBN: 978-80-249-0918-9

KALÍNSKÁ, E. a kol.: Mezinárodní obchod v 21. století. Grada Publishing. Praha 2010. ISBN: 978-80-247-3396-8

KALÍNSKÁ, E., ŠTĚRBOVÁ, L.: Mezinárodní obchod (pro 2MO301). Oeconomica. Praha 2007. ISBN 978-80-245-1299-0

KALÍNSKÁ, E., PETŘÍČEK, V.: Mezinárodní obchod I. Oeconomica. Praha 2006. ISBN 80-245-1066-9

KUBIŠTA, V. a kol.: Mezinárodní ekonomické vztahy. Aleš Čeněk. Praha 2009. ISBN 80-245-0608-4

PALATKOVÁ, M.: Mezinárodní turismus. Grada Publishing. Praha 2014. ISBN 978-80-247-4862-7

PLCHOVÁ, B. a kol.: Zahraniční ekonomické vztahy České republiky. Oeconomica. Praha 2003. ISBN 80-245-0608-4

REUVID, J., SHERLOCK, J.: International Trade: An Essential Guide to the Principles and Practice of Export. Kogan Pages Publishers. Londýn 2011. ISBN 978-0-7494-6237-6

SABO, A.: Chorvatsko – pobřeží Jadrana, Dalmácie. Nelles Verlag. Mnichov 2006. ISBN: 30-797-908-4

SAVONA, P., KIRTON, J.J., OLDANI, CH.: Global Financial Crisis: Global Impact and Solutions. Ashgate Publishing Limited. Farnham 2011. ISBN 978-1-4094-0271-8

SVATOŠ, M. a kol. *Zahraniční obchod*. 1. vyd. Grada Publishing. Praha 2009. ISBN 978-80-247-2708-0.

ŠTĚRBOVÁ, L. a kol.: *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*. Grada Publishing. Praha 2013. ISBN: 978-80-247-4694-4

Internetové zdroje:

BUSINESS INFO. Oficiální portál pro podnikání a export. [online]. 2014 [cit. 2014-10-02]. Dostupné z < <http://www.businessinfo.cz> >

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. [online]. 2015 [cit. 2015-02-02]. Dostupné z: < <http://www.czso.cz> >

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. [online]. 2014 [cit. 2014-09-11] Dostupné z: < <http://www.cnb.cz/cs/index.html> >

EVROPSKÁ UNIE. Oficiální internetové stránky Evropské unie. [online]. 2014. [cit. 2014-11-30] Dostupné z < http://europa.eu/index_cs.htm >

DRŽAVNI ZAVOD ZA STATISTIKU. Republika Hrvatska – Državni zavod za statistiku. [online]. 2014. [cit. 2014-11-30] Dostupné z < <http://www.dzs.hr> >

HOSPODÁŘSKÁ KRIZE A ČESKÁ EKONOMIKA - podklady prezentace na VŠE v Praze [online]. Praha, 2010 [cit. 2015-02-01]. Dostupné z < http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/bankovni_rada/clenove_bankovni_rady/singer_projevy.html >

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY. [online]. 2015. [cit. 2015-01-31] Dostupné z < <http://ihned.cz> >

HRVATSKA NARODNA BANKA. [online]. 2014. [cit. 2014-11-28] Dostupné z: < <http://www.hnb.hr> >

HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA. Gospodarska kretanja [online]. 2014. [cit. 2014-10-21] Dostupné z < <https://www.hgk.hr/kretanja> >

HRVATSKE AUTOCESTE. Hrvatske autoceste d.o.o. [online]. 2014. [cit. 2014-10-29] Dostupné z < <http://hac.hr> >

INTERNATIONAL MONETARY FUND. [online]. 2014. [cit. 2014-10-30] Dostupné z < www.imf.org >

JUTARNJI LIST. [online]. 2015. [cit. 2015-02-15] Dostupné z < <http://www.jutarnji.hr> >

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. [online]. 2014. [cit. 2014-11-30] Dostupné z: < <http://www.mzv.cz/jnp/> >

TURIZAM U 2013. [online]. 2014 [cit. 2015-02-01]. ISSN 1331-341X. Dostupné z: http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2014/SI-1515.pdf

UNCTADSTAT. United Nations Conference on Trade and Development, [online]. 2014 [cit. 2014-09-24]. Dostupné z < <http://unctadstat.unctad.org/EN/> >

VEČERNJI LIST. [online]. 2015. [cit. 2015-01-31]. Dostupné z < <http://www.vecernji.hr> >

Seznam tabulek a obrázků

Tabulka č. 1	<i>Vývoj světového obchodu (v mld USD)</i>	19
Tabulka č. 2	<i>Vývoj exportu a importu v letech 2008-2013</i>	20
Tabulka č. 3	<i>Teritoriální struktura exportu a importu Chorvatska v roce 2013</i>	48
Tabulka č. 4	<i>Komoditní struktura exportu a importu v roce 2013</i>	48
Tabulka č. 5	<i>Rozdíly absolutní a relativní mezi jednotlivými roky v počtu příjezdů turistů do Chorvatska</i>	52
Tabulka č. 6	<i>Počet zahraničních turistů za rok 2013 v tisících</i>	53
Tabulka č. 7	<i>Procentuální podíl vzájemného obchodu s ČR na celkovém obchodu Chorvatska se zbožím</i>	56
Tabulka č. 8	<i>Podíl exportu a importu na HDP Chorvatska</i>	73
Viz Přílohy:		
Tabulka č. 9	<i>Teritoriální struktura MO podle makroregionů, v %</i>	
Tabulka č. 10	<i>Podíl center světové ekonomiky na světovém obratu obchodu se zbožím a službami, v %</i>	
Tabulka č. 11	<i>Komoditní struktura mezinárodního obchodu, v %</i>	
Tabulka č. 12	<i>Doložky INCOTERMS 2010</i>	
Tabulka č. 13	<i>Chorvatský zahraniční obchod se zbožím za rok 2013</i>	
Tabulka č. 14	<i>Chorvatský zahraniční obchod se zbožím za rok 2014 (data do listopadu)</i>	
Tabulka č. 15	<i>Obchodní bilance Chorvatska 2009-2013</i>	
Tabulka č. 16	<i>Indexy obratu v zahraničním obchodě se službami (čtvrtletí 2013 a 2014, Ø 2010. = 100)</i>	
Tabulka č. 17	<i>Vysvětlivky zkratk v Tabulce č. 16</i>	
Tabulka č. 18	<i>Indexy obratu v zahraničním obchodě se službami (čtvrtletí 2012 a 2013, Ø 2010. = 100)</i>	
Tabulka č. 19	<i>Vzájemná obchodní výměna Chorvatska a ČR</i>	
Tabulka č. 20	<i>Vývoj chorvatského salda služeb 2009-2013</i>	
Tabulka č. 21	<i>Komoditní struktura chorvatského dovozu</i>	
Tabulka č. 22	<i>Komoditní struktura chorvatského vývozu</i>	
Obrázek č. 1	<i>Průběh světové krize</i>	21
Obrázek č. 2	<i>Zahraněční obchod se zbožím, říjen 2013 – říjen 2014</i>	50
Obrázek č. 3	<i>Nejvýznamnější obchodní partneři Chorvatska</i>	66
Obrázek č. 4	<i>Maximální výše finanční podpory od EU</i>	68
Viz Přílohy:		
Obrázek č. 5	<i>Turistické příjezdy a počet přenocování podle typu turistického resortu v období 2009 - 2013</i>	
Obrázek č. 6	<i>Turistické příjezdy a počet přenocování, podle země původu turistů v letech 2009 - 2013</i>	
Obrázek č. 7	<i>Export a import do jednotlivých zemí Evropy + OPEC</i>	

Přílohy

Tabulka č. 9: Teritoriální struktura MO podle makroregionů, v %

	2000		2005		2010		2012		2013	
	X	M	X	M	X	M	X	M	X	M
Evropa (EUR)	40,70	39,91	41,93	41,00	37,69	37,02	35,45	33,76	34,36	32,09
Asie (ASI)	30,16	27,30	31,99	28,90	36,08	34,08	37,61	36,18	38,49	37,15
Severní Amerika (NAM)	19,97	24,32	15,04	20,52	13,79	17,01	13,84	16,93	11,01	14,7
Střední a Latinská Amerika (CLA)	5,07	5,22	4,85	4,39	5,12	5,20	5,39	5,64	5,75	5,85
Společenství nezávislých států (CIS)	2,08	1,37	2,96	2,13	3,55	2,80	4,11	3,38	4,12	3,01
Blízký Východ (GCC)	2,35	1,51	3,29	1,88	3,65	2,60	4,75	2,84	5,76	2,63
Afrika (AFR)	2,31	2,09	2,95	2,58	3,16	3,23	3,07	3,33	3,2	3,34
Oceánie (Austrálie a Nový Zéland, ANZ)	1,28	1,32	1,30	1,44	1,58	1,54	1,60	1,72	1,6	1,59
Svět	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

(Zdroj: Štěrbová a kol., 2013, aktualizováno dle UNCTADSTAT)

Tabulka č. 10: Podíl center světové ekonomiky na světovém obratu obchodu se zbožím a službami, v %

	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2010	2012
EU (27)	43,95	40,59	45,16	41,5	37,99	39,12	34,86	32,12
USA	11,82	15,11	13,48	13,38	15,91	12,76	11,11	11,10
Japonsko	6,38	7,53	7,27	7,25	6,23	5,00	4,43	4,33
Součet	62,15	63,23	65,91	62,12	60,13	56,88	50,41	47,55
svět	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

(Zdroj: UNCTADSTAT)

Tabulka č. 11: Komoditní struktura mezinárodního obchodu, v %

	2000	2005	2010	2012
CELKEM ZBOŽÍ	100,00	100,00	100,00	100,00
Primární komodity	21,87	25,43	29,00	32,07
• Potraviny	6,69	6,53	7,39	7,76
• Zemědělské suroviny	1,87	1,58	1,54	1,55
• Kovy a rudy	2,86	3,36	4,44	4,17
• Paliva	10,45	13,97	15,63	18,59
Výrobky zpracovatelského průmyslu	73,36	70,48	65,47	63,18
• Chemikálie	9,00	10,60	11,13	10,80
• Textilie	6,25	5,15	4,44	4,55
• Stroje a dopravní prostředky	41,03	37,55	33,74	31,87
➤ Elektronika	5,09	4,73	4,17	3,71
➤ Součástky elektrických a elektronických výrobků	12,42	10,25	9,16	8,17
Ostatní průmyslové zboží	23,33	22,33	20,60	20,51
Železo a ocel	2,23	3,05	2,80	2,70

(Zdroj: UNCTADSTAT, zpracování vlastní)

Tabulka č. 12: Doložky INCOTERMS 2010

Doložky pro všechny druhy přepravy

Doložka	<i>Anglické označení</i>	<i>České označení</i>
EXW	Ex Works (insert named place of delivery)	Ze závodu (uved'te místo dodání)
FCA	Free Carrier (insert named place of delivery)	Vyplaceně dopravci (uved'te místo dodání)
CPT	Carriage Paid to (insert named place of destination)	Přeprava placena do (uved'te místo určení)
CIP	Carriage and Insurance Paid (insert named place of destination)	Přeprava a pojištění placeny do (uved'te místo určení)
DAT	Delivered at Terminal (insert named terminal at port or place of destination)	S dodáním do terminálu (uved'te přístavní terminál nebo místo určení)
DAP	Delivered at Place (insert named place of destination)	S dodáním do určitého místa (uved'te místo určení)
DDP	Delivered Duty Paid (insert named place of destination)	S dodáním clo placeno (uved'te místo určení)

Doložky pro námořní a vnitrozemskou vodní přepravu

Doložka	<i>Anglické označení</i>	<i>České označení</i>
FAS	Free Alongside Ship (insert named port of shipment)	Vyplaceně k boku lodi (uved'te přístav nalodění)
FOB	Free on Board (insert named port of shipment)	Vyplaceně loď (uved'te přístav nalodění)
CFR	Cost and Freight (insert named port of destination)	Náklady a přepravné (uved'te přístav určení)
CIF	Cost Insurance and Freight (insert named port of destination)	Náklady, pojištění a přepravné (uved'te přístav určení)

(Zdroj: Machková, 2010)

Tabulka č. 13: Chorvatský zahraniční obchod se zbožím za rok 2013

Rok	Export			Import			Saldo			E/I v %
	Tis. kun	Tis. EUR	Tis. USD	Tis. kun	Tis. EUR	Tis. USD	Tis. kun	Tis. EUR	Tis. USD	
2013										
I.	4 606 619	608 556	807 945	8 548 134	1 129 266	1 498 369	-3 941 515	-520 710	-690 424	53,9
II.	5 334 228	703 431	941 878	9 185 905	1 211 351	1 622 532	-3 851 677	-507 920	-680 654	58,1
III.	5 793 466	763 733	990 524	10 517 871	1 386 539	1 798 968	-4 724 406	-622 806	-808 444	55,1
IV.	5 445 310	716 245	931 672	10 405 771	1 368 678	1 781 132	-4 960 461	-652 433	-849 459	52,3
V.	6 267 501	828 282	1 074 535	10 819 925	1 429 990	1 854 561	-4 552 424	-601 708	-780 026	57,9
VI.	5 545 897	739 872	975 502	11 898 133	1 587 488	2 093 877	-6 352 236	-847 616	-1 118 375	46,6
VII.	7 075 156	937 944	1 248 574	11 550 450	1 536 349	2 033 286	-4 475 293	-598 405	-784 711	61,3
VII I.	5 780 389	770 823	1 019 799	10 082 632	1 344 562	1 779 792	-4 302 243	-573 739	-759 993	57,3
IX.	6 771 749	897 514	1 192 983	10 926 275	1 447 832	1 922 844	-4 154 526	-550 317	-729 861	62,0
X.	6 920 220	910 794	1 223 964	10 907 062	1 434 669	1 931 199	-3 986 842	-523 874	-707 235	63,4
XI.	6 395 352	839 991	1 150 420	10 427 793	1 369 573	1 874 235	-4 032 441	-529 581	-723 815	61,3
XII.	6 658 754	872 262	1 183 823	9 781 987	1 281 605	1 741 199	-3 123 232	-409 342	-557 377	68,1
I. - XII	72 594 640	9 589 448	12 741 618	125 051 938	16 527 900	21 931 994	-52 457 298	-6 938 451	-9 190 375	58,1

(Zdroj: Državni zavod za statistiku, zpracování vlastní)

Tabulka č. 14: Chorvatský zahraniční obchod se zbožím za rok 2014 (data do listopadu)

Rok	Export			Import			Saldo			E/I v %
	Tis. kun	Tis. EUR	Tis. USD	Tis. kun	Tis. EUR	Tis. USD	Tis. kun	Tis. EUR	Tis. USD	
2014										
I.	5 852 383	767 243	1 055 607	9 726 637	1 275 172	1 754 511	-3 874 254	-507 929	-698 904	60,2
II.	5 796 443	758 123	1 026 178	9 586 051	1 253 415	1 696 372	-3 789 608	-495 292	-670 194	60,5
III.	6 349 280	829 229	1 142 405	11 083 339	1 447 686	1 995 362	-4 734 059	-618 457	-852 957	57,3
IV.	6 318 857	825 642	1 142 396	11 836 342	1 546 648	2 138 424	-5 517 485	-721 006	-996 028	53,4
V.	6 535 858	859 147	1 188 137	11 104 071	1 459 910	2 018 643	-4 568 214	-600 763	-830 507	58,9
VI.	6 512 043	857 174	1 169 654	11 325 545	1 491 166	2 033 836	-4 813 502	-633 992	-864 183	57,5
VII.	7 362 874	972 796	1 324 733	12 203 292	1 612 558	2 197 414	-4 840 418	-639 762	-872 680	60,3
VIII.	5 871 916	770 179	1 033 348	9 878 313	1 295 152	1 736 458	-4 006 396	-524 974	-703 109	59,4
IX.	7 313 753	959 961	1 269 226	12 178 927	1 597 887	2 110 010	-4 865 173	-637 926	-840 784	60,1
X.	7 026 580	921 713	1 172 324	11 350 782	1 488 733	1 886 856	-4 324 202	-567 020	-714 532	61,9
I. - X.	64 939 987	8 521 207	11 524 008	110 273 298	14 468 328	19 567 887	-45 333 311	-5 947 121	-8 043 879	58,9

(Zdroj: Državní zavod za statistiku, zpracování vlastní)

Tabulka č. 15: Obchodní bilance Chorvatska 2009-2013

	2009	2010	2011	2012	2013
Vývoz zboží (mil EUR)	7 516,7	8 905,2	9 589,7	9 609	8 980
Dovoz zboží (mil EUR)	15 218,5	15 137,0	16 275,9	16 163,7	15 802
Obchodní obrat (mil EUR)	22 735,2	24 029,6	25 865,6	25 772	24 782
Saldo (Vývoz - Dovoz) (mil EUR)	-7 701,8	-6 224,8	-6 686,2	-6 554,5	-6 822

(Zdroj: Hrvatska gospodarska komora, zpracování vlastní)

Tabulka č. 16: Indexy obratu v zahraničním obchodě se službami (čtvrtletí 2013 a 2014, Ø 2010. = 100)

	2013			2014		
	IV. – VI.	VII. – IX.	X. – XII.	I. – III.	IV. – VI.	VII. – IX.
Služby celkem	106,2	119,6	96,5	84,1	104,0	118,0
G	107,6	112,7	96,4	87,1	105,3	109,6
G 45	114,1	92,5	91,0	92,4	118,4	95,8
G 46	106,8	108,5	92,8	86,3	102,9	103,6
G 47	108,3	122,4	102,4	88,1	105,1	
H	108,2	121,6	105,3	86,8	104,9	124,8
H 49	114,7	118,5	120,3	98,5	118,5	123,4
H 50	78,2	113,7	57,4	51,9	70,4	117,2
H 51	z	z	z	z	z	z
H 52	102,2	125,6	106,5	78,1	84,0	136,3
H 53	z	z	z	z	z	z
I	131,4	271,7	72,6	53,2	134,4	273,9
J	86,0	97,5	99,6	80,2	83,6	97,1
J 58	71,0	96,1	79,3	60,7	63,3	113,6
J 59	95,9	81,7	103,5	116,1	93,7	80,2
J 60	95,4	92,1	106,7	99,5	97,9	81,7
J 61	85,2	99,9	93,8	76,5	81,4	92,1
J 62	87,0	94,3	123,3	87,4	89,4	106,5
J 63	123,6	125,0	153,0	122,8	136,6	154,3
M¹⁾	94,4	89,6	103,9	83,1	92,2	93,9
M 69 + 702	100,7	104,3	104,6	101,9	104,8	108,2
M 71	94,5	88,6	105,4	79,3	89,6	96,6
M 73	87,0	71,8	104,6	64,5	83,2	73,7
M 74	94,1	110,2	113,7	95,2	90,1	119,0
N¹⁾	126,0	155,9	83,9	75,5	116,3	140,1
N 78	116,0	155,4	123,0	121,1	136,0	162,7
N 79	143,3	197,3	68,9	55,1	118,7	165,6
N 80	99,1	90,1	87,4	96,4	105,7	92,9
N 812	101,6	111,8	95,7	72,2	97,9	114,1
N 82	144,3	131,7	155,7	170,2	174,2	138,2

(Zdroj: Državni zavod za statistiku, zpracování vlastní)

Tabulka č. 17: Vysvětlivky zkratk v Tabulce č. 16

G	Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel a motocyklů
G 45	Velkoobchod, maloobchod a opravy motorových vozidel a motocyklů
G 46	Velkoobchod, kromě motorových vozidel a motocyklů
G 47	Maloobchod, kromě motorových vozidel a motocyklů
H	Přeprava a skladování
H 49	Pozemní a potrubní doprava
H 50	Vodní doprava
H 51	Letecká doprava
H 52	Skladování a vedlejší činnosti v dopravě
H 53	Poštovní a kurýrní činnosti
I	Ubytování, stravování a pohostinství
J	Informační a komunikační služby
J 58	Publikační činnost
J 59	Produkce filmů, videozáznamů a televizních programů, pořizování zvukových nahrávek a hudební vydavatelské činnosti
J 60	Tvorba programů a vysílání
J 61	Telekomunikační služby
J 62	Programování, poradenství a související činnosti
J 63	Informační služby
M¹⁾	Expertní, vědecké a technické činnosti
M 69 + 702	Právní a účetní činnosti a poradenství v oblasti řízení
M 71	Architektonické a inženýrské činnosti; technické zkoušky a analýzy
M 73	Reklama a průzkum trhu
M 74	Ostatní profesní, vědecké a technické činnosti
N¹⁾	Administrativní a pomocné služby
N 78	Zaměstnanecké služby
N 79	Cestovní agentury, rezervační a související činnosti
N 80	Bezpečnostní a pátrací činnosti
N 812	Úklidové činnosti
N82	Administrativní činnosti, kancelářská podpora a jiné podpůrné činnosti pro podnikání

(Zdroj: Državni zavod za statistiku, zpracování vlastní)

Tabulka č. 18: Indexy obratu v zahraničním obchodě se službami (čtvrtletí 2012 a 2013, Ø 2010. = 100)

	2012				2013			
	I. – III.	IV. – VI.	VII. – IX.	X. – XII.	I. – III.	IV. – VI.	VII. – IX.	X. – XII.
Služby celkem	84,6	101,0	115,9	98,1	85,5	106,2	119,6	96,4
G	88,5	102,5	109,1	98,5	88,6	107,6	112,7	96,3
G 45	96,2	96,9	85,7	84,1	83,3	114,1	92,5	91,0
G 46	89,6	103,7	107,6	97,5	89,4	106,8	108,4	92,7
G 47	86,7	102,5	117,9	103,3	88,9	108,3	122,3	102,4
H	86,1	104,5	122,4	105,8	88,6	107,8	119,6	105,3
H 49	91,2	103,8	114,8	119,3	95,5	114,6	117,6	120,3
H 50	73,5	89,3	120,6	59,5	55,6	78,2	114,0	57,3
H 51	z	z	z	z	z	z	z	z
H 52	82,2	102,1	137,2	106,7	79,5	102,2	127,4	106,3
H 53	z	z	z	z	z	z	z	z
I	44,8	110,6	225,0	60,2	52,2	131,4	271,7	72,6
J	84,3	86,8	104,8	104,7	83,0	85,8	97,4	99,4
J 58	70,9	69,0	101,4	88,0	64,3	71,0	96,3	79,1
J 59	105,9	104,3	90,1	106,4	102,5	95,9	81,3	103,7
J 60	96,9	93,1	94,0	110,1	97,1	95,4	91,3	107,2
J 61	85,4	89,1	111,5	100,0	82,5	85,2	98,8	94,1
J 62	82,5	81,8	91,4	127,0	83,6	87,0	95,2	123,1
J 63	94,6	111,2	108,4	133,7	108,9	123,6	125,2	152,8
M¹⁾	81,4	89,5	93,9	109,2	83,2	94,4	90,1	105,2
M 69 + 702	96,0	93,5	101,8	104,6	99,5	100,7	104,9	104,8
M 71	75,7	85,4	94,3	112,6	79,7	94,5	89,4	105,2
M 73	71,5	91,0	72,8	108,2	66,3	87,0	71,8	104,8
M 74	101,5	89,2	116,1	124,3	97,2	94,1	109,3	113,7
N¹⁾	76,1	120,6	153,3	80,7	74,9	126,0	156,7	83,8
N 78	93,7	99,0	137,5	110,7	107,1	114,9	147,7	123,0
N 79	55,5	136,3	191,2	64,1	56,3	143,3	201,0	68,6
N 80	101,2	101,2	94,7	89,4	97,0	99,1	89,8	87,4
N 812	83,3	101,3	117,1	101,9	75,2	101,6	111,4	95,9

(Zdroj: Državni zavod za statistiku, zpracování vlastní)

Tabulka č. 19: Vzájemná obchodní výměna Chorvatska a ČR

	Dovoz Chorvatsko			Vývoz Chorvatsko			Obrat			Saldo
	Tis.EUR	Poř.	index	Tis.EUR	Poř.	index	Tis.EUR	Poř.	index	Tis.EUR
2007	436 168	24.	-	90 552	48.	95,1	526 720	33.	-	-345 616
2008	445 096	24.	102,0	91 126	50.	100,6	536 222	35.	101,8	-353 970
2009	316 844	27.	71,2	76 379	49.	83,8	393 223	38.	73,3	-240 465
2010	337 368	30.	106,5	86 767	50.	113,6	424 135	40.	107,9	-250 601
2011	371 339	32.	110,1	132 447	48.	152,6	503 786	41.	118,8	-238 892
2012	355 058	35.	95,5	127 280	54	96,1	482 388	44.	95,7	-227 778
2013	339 728	38	95,7	117 185	54	91,8	456 913	45	94,7	-222 543

(Zdroj: Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, zpracování vlastní)

Tabulka č. 20: Vývoj chorvatského salda služeb 2009-2013

(mil. EUR)	2009	2010	2011	2012	2013
Vývoz služeb celkem	8 439,1	8 649,4	9 016,5	9 554,9	9 679,4
Doprava	752,0	973,0	962,4	977,3	978,2
Turistický ruch	6 366,8	6 230,0	6 598,6	6 687,9	6 701,3
Ostatní	1 320,4	1 446,4	1 455,5	1 489,8	1 999,9
Dovoz služeb celkem	2 772,4	2 662,7	2 607,8	2 677,9	2 628,9
Doprava	497,1	460,7	481,5	488,5	452,2
Turistický ruch	718,2	629,2	628,4	634,1	599,7
Ostatní	1 557,2	1 572,8	1 498,0	1 488,0	1 577,0
Saldo služeb celkem	5 666,8	5 986,7	6 408,7	6 877	7 050,5

(Zdroj: Hrvatska gospodarska komora, zpracování vlastní)

Tabulka č. 21: Komoditní struktura chorvatského dovozu

Název nomenklatury SITC3	Import do Chorvatska 2013 (v tis. euro)	Podíl v % 2013
Automobily osobní	43 654	12,84
Energie elektrická	33 943	9,99
Mýdla, přípravky čisticí a leštící	16 394	4,82
Zařízení a autom. zpracování dat	16 084	4,73
Zař. telekom. pro záznam zvuku, obrazu	14 229	4,19
Papír, lepenka, výrobky z papíru	10 294	3,03
Voňavky, příp. kosmetické	8 486	2,50
Zvířata živá	8 440	2,48
Mléko, smetana, mléčné výrobky	7 505	2,21
Přístroje elektrické	6 194	1,82

(Zdroj: Český statistický úřad, zpracování vlastní)

Tabulka č. 22: Komoditní struktura chorvatského vývozu

Název dle nomenklatury SITC3	Export z Chorvatska 2013 (v tis. euro)	Podíl v %
Energie elektrická	24 137	20,55
Stroje elektrické a jejich díly	19 787	16,85
Hliník	6 116	5,21
Výrobky z kovů	4 829	4,11
Polyacetáty, polyetery, pryskyřice	4 600	3,92
Léčiva vč. veterinárních	4 040	3,44
Nábytek, matrace, žíněnky	3 164	2,69
Cukr, med, melasa	3 027	2,58
Tabák zpracovaný, náhražky	2 624	2,23
Přístroje měřicí, kontrolní, analyzační	2,503	2,13

(Zdroj: Český statistický úřad, zpracování vlastní)

Obrázek č. 5: Turistické příjezdy a počet přenocování podle typu turistického resortu v období 2009 - 2013

1.4. DOLASCI I NOČENJA TURISTA PREMA VRSTAMA TURISTIČKIH MJESTA OD 2009. DO 2013.
 TOURIST ARRIVALS AND NIGHTS, BY TYPES OF TOURIST RESORTS, 2009 - 2013

	Dolasci Tourist arrivals					Noćenja Tourist nights					tis. 1000
	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	
Ukupno	10 934	10 604	11 455	11 836	12 441	56 301	56 417	60 354	62 742	64 828	Total
Zagreb	578	609	665	700	789	969	1 007	1 092	1 157	1 334	Zagreb
Kupališna mjesta	104	107	110	106	118	384	363	365	356	358	Bathing resorts
Primorska mjesta	9 417	9 041	9 761	10 022	10 398	52 983	52 944	56 510	58 468	60 103	Seaside resorts
Planinska mjesta	273	273	278	299	319	429	430	446	467	509	Mountain resorts
Ostala turistička mjesta	562	574	641	709	817	1 536	1 673	1 941	2 294	2 524	Other tourist resorts

(Zdroj: Državni zavod za statistiku, zpracování vlastní)

Obrázek č.6: Turistické příjezdy a počet přenocování, podle země původu turistů v letech 2009 - 2013

	Dolasci <i>Tourist arrivals</i>					Noćenja <i>Tourist nights</i>					
	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	
Ukupno	10 935	10 604	11 456	11 835	12 441	56 301	56 416	60 354	62 743	64 828	<i>Total</i>
Domaći turisti	1 600	1 493	1 529	1 466	1 486	5 800	5 424	5 603	5 221	5 140	<i>Domestic tourists</i>
Strani turisti	9 335	9 111	9 927	10 369	10 955	50 501	50 992	54 751	57 522	59 688	<i>Foreign tourists</i>
Austrija	882	810	893	946	968	4 515	4 420	4 836	5 104	5 208	<i>Austria</i>
Belgija	100	103	120	137	160	520	545	605	687	763	<i>Belgium</i>
Bjelorusija	4	3	3	5	7	20	18	19	30	42	<i>Belarus</i>
Bosna i Hercegovina	213	217	223	220	212	1 079	1 048	1 062	1 066	1 002	<i>Bosnia and Herzegovina</i>
Bugarska	35	30	37	37	45	72	59	76	68	86	<i>Bulgaria</i>
Cipar	1	1	2	1	2	4	4	4	4	4	<i>Cyprus</i>
Orna Gora	10	10	13	12	13	33	30	31	32	33	<i>Montenegro</i>
Češka	607	606	638	647	652	4 020	4 170	4 389	4 520	4 539	<i>Czech Republic</i>
Danska	78	78	74	86	90	566	567	538	626	688	<i>Denmark</i>
Estonija	8	6	6	9	12	25	20	24	35	49	<i>Estonia</i>
Finska	27	27	35	39	54	98	109	152	172	238	<i>Finland</i>
Francuska	406	388	395	418	449	1 533	1 464	1 484	1 539	1 644	<i>France</i>
Grčka	19	33	33	21	32	43	71	64	43	58	<i>Greece</i>
Irska	31	29	28	28	38	130	124	119	128	165	<i>Ireland</i>
Island	2	2	2	2	3	5	5	8	7	9	<i>Iceland</i>
Italija	1 200	1 018	1 150	1 051	1 017	5 135	4 732	4 995	4 535	4 397	<i>Italy</i>
Letonija	8	7	9	11	15	25	24	31	34	48	<i>Latvia</i>
Litva	24	20	21	24	26	84	71	73	91	99	<i>Lithuania</i>
Luksemburg	4	4	4	5	5	16	17	19	21	25	<i>Luxembourg</i>
Maďarska	323	298	328	308	327	1 644	1 605	1 746	1 630	1 728	<i>Hungary</i>
Makedonija	31	23	25	21	24	140	99	104	83	86	<i>Macedonia, FYR</i>
Malta	2	1	1	1	2	8	6	6	6	7	<i>Malta</i>
Nizozemska	308	285	287	335	336	2 446	2 244	2 224	2 566	2 492	<i>Netherlands</i>
Norveška	72	85	92	102	134	395	490	546	607	805	<i>Norway</i>
Njemačka	1 580	1 525	1 661	1 853	1 933	11 451	11 476	12 487	13 947	14 436	<i>Germany</i>
Poljska	454	454	495	544	636	2 738	2 895	3 134	3 408	4 079	<i>Poland</i>
Portugal	26	28	29	23	26	59	70	62	54	61	<i>Portugal</i>
Rumunjska	66	58	64	61	65	297	254	271	251	255	<i>Romania</i>
Rusija	133	165	182	196	151	1 068	1 376	1 498	1 578	1 222	<i>Russian Federation</i>
Slovačka	307	310	335	337	337	2 000	2 084	2 282	2 294	2 258	<i>Slovakia</i>
Slovenija	1 013	1 017	1 100	1 054	1 067	5 635	5 885	6 389	6 240	6 159	<i>Slovenia</i>
Srbija	89	87	87	86	90	441	420	433	415	426	<i>Serbia</i>
Španjolska	183	211	221	166	158	365	423	437	334	315	<i>Spain</i>
Švedska	124	119	123	135	178	644	637	652	730	972	<i>Sweden</i>
Švicarska	138	149	161	176	191	566	613	660	730	784	<i>Switzerland</i>
Turska	21	38	44	49	32	62	116	128	121	74	<i>Turkey</i>
Ujedinjena Kraljevina	249	241	256	307	389	1 229	1 173	1 237	1 505	1 907	<i>United Kingdom</i>
Ukrajina	37	50	57	71	52	250	346	393	490	369	<i>Ukraine</i>
Ostale europske zemlje	18	24	36	32	40	55	73	109	90	118	<i>Other European countries</i>
Južnoafrička Republika	6	6	7	8	10	15	14	16	20	23	<i>South African Republic</i>
Ostale afričke zemlje	5	6	6	8	10	23	23	26	37	48	<i>Other African countries</i>
Kanada	36	41	49	55	66	102	115	134	150	176	<i>Canada</i>
SAD	124	133	151	173	220	323	341	395	433	549	<i>USA</i>
Ostale zemlje Sjeverne Amerike	1	2	1	1	2	4	8	5	5	5	<i>Other North American countries</i>

tis.
'000

Ostale zemlje Sjeverne Amerike	1	2	1	1	2	4	8	5	5	5	<i>Other North American countries</i>
Brazil	10	14	22	31	57	26	36	54	70	118	<i>Brazil</i>
Ostale zemlje Južne i Srednje Amerike	15	18	27	31	38	39	46	64	77	92	<i>Other South and Central American countries</i>
Izrael	30	33	34	36	37	69	80	86	76	85	<i>Israel</i>
Japan	163	147	132	155	160	222	204	186	221	222	<i>Japan</i>
Kina	8	13	22	43	41	16	23	35	64	62	<i>China</i>
Koreja, Republika	11	18	33	47	74	15	26	43	62	99	<i>Korea, Republic of</i>
Ostale azijske zemlje	25	40	74	117	143	63	100	149	223	245	<i>Other Asian countries</i>
Australija	54	65	83	88	106	133	158	195	218	260	<i>Australia</i>
Novi Zeland	11	12	13	17	19	29	28	30	39	45	<i>New Zealand</i>
Ostale zemlje Oceanije	3	3	3	3	4	6	7	6	6	9	<i>Other countries of Oceania</i>

(Zdroj: Državni zavod za statistiku, zpracování vlastní)

Obrázek č. 7: Export a import do jednotlivých zemí Evropy + OPEC

4. IZVOZ I UVOZ PREMA EKONOMSKIM GRUPACIJAMA ZEMALJA

EXPORT AND IMPORT, ACCORDING TO ECONOMIC CLASSIFICATION OF COUNTRIES

tis. eura
Thousand euros

	Izvoz Export			Uvoz Import			
	I. - X. 2013.	I. - X. 2014.	indeksi Indices I. - X. 2014. I. - X. 2013.	I. - X. 2013.	I. - X. 2014.	indeksi Indices I. - X. 2014. I. - X. 2013.	
Ukupno	7 877 195	8 521 207	108,2	13 876 722	14 468 328	104,3	Total
Zemlje Europske unije	4 889 405	5 433 840	111,1	10 203 583	10 899 754	106,8	EU countries
Austrija	500 733	530 326	105,9	1 279 777	1 216 738	95,1	Austria
Belgija	69 039	110 527	160,1	216 286	246 730	114,1	Belgium
Bugarska	31 957	37 877	118,5	43 622	76 533	175,4	Bulgaria
Cipar	6 097	8 039	131,8	5 147	10 101	196,2	Cyprus
Česka	105 151	133 851	127,3	323 913	333 119	102,8	Czech Republic
Danska	26 768	28 351	105,9	179 637	85 984	47,9	Denmark
Estonija	4 056	4 544	112,0	11 192	3 023	27,0	Estonia
Finska	14 961	14 633	97,8	32 228	24 886	77,2	Finland
Francuska	127 840	189 431	148,2	299 440	336 056	112,2	France
Grčka	82 589	104 890	127,0	57 866	83 293	143,9	Greece
Irska	9 389	12 430	132,4	46 228	33 268	72,0	Ireland
Italija	1 138 764	1 196 359	105,1	1 734 543	2 025 259	116,8	Italy
Letonija	4 211	8 558	203,2	3 154	3 674	116,5	Latvia
Litva	7 889	10 626	134,7	9 199	9 115	99,1	Lithuania
Luksemburg	78 859	10 390	13,2	11 324	11 255	99,4	Luxembourg
Mađarska	187 184	301 057	160,8	866 177	925 997	106,9	Hungary
Malta	95 172	67 677	71,1	14 901	3 436	23,1	Malta
Nizozemska	110 332	99 791	90,4	452 155	485 712	107,4	Netherlands
Njemačka	944 025	957 609	101,4	1 918 290	2 176 909	113,5	Germany
Poljska	92 546	116 952	126,4	308 338	354 604	115,0	Poland
Portugal	8 977	32 742	364,7	10 730	14 130	131,7	Portugal
Rumunjska	69 029	74 397	107,8	98 737	116 610	118,1	Romania
Slovačka	92 786	126 660	136,5	202 437	243 869	120,5	Slovakia
Slovenija	815 451	980 964	120,3	1 632 046	1 552 353	95,1	Slovenia
Španjolska	45 595	103 084	226,1	194 789	236 199	121,3	Spain
Švedska	49 756	45 758	92,0	96 084	97 595	101,6	Sweden
Ujedinjena Kraljevina	169 758	125 476	73,9	130 064	181 070	139,2	United Kingdom
Neraspoređeno	490	841	171,8	25 278	12 237	48,4	Not classified
Zemlje Efte	123 239	153 529	124,6	214 887	172 533	80,3	EFTA countries
Island	951	515	54,1	939	1 366	145,5	Iceland
Lihtenštajn	4 532	2 231	49,2	1 607	187	11,7	Liechtenstein
Norveška	38 345	48 880	127,5	18 721	10 506	56,1	Norway
Švicarska	79 410	101 903	128,3	193 620	160 473	82,9	Switzerland
Zemlje Cefta	1 547 037	1 743 388	112,7	825 885	767 494	92,9	CEFTA countries
Albanija	49 447	50 938	103,0	2 187	2 200	100,6	Albania
Bosna i Hercegovina	971 369	1 029 264	106,0	498 594	392 121	78,6	Bosnia and Herzegovina
Crna Gora	86 670	107 665	124,2	3 106	7 584	244,2	Montenegro
Kosovo	57 489	54 974	95,6	2 366	1 894	80,1	Kosovo
Makedonija	78 471	84 949	108,3	70 541	60 700	86,0	Macedonia, FYR
Moldavija	1 554	2 540	163,4	1 133	1 677	148,0	Moldova
Srbija	302 038	413 058	136,8	247 958	301 319	121,5	Serbia
Zemlje OPEC-a	147 479	178 533	121,1	137 145	243 007	177,2	OPEC countries
Alžir	9 635	43 839	455,0	2 645	2 900	109,6	Algeria
Angola	330	12 245	1)	-	-	-	Angola
Ekvador	64	395	621,6	10 319	12 371	119,9	Ecuador

Irak	13 469	10 812	80,3	546	30 323	1)	<i>Iraq</i>
Iran, Islamska Republika	6 567	7 337	111,7	282	710	251,6	<i>Iran, Islamic Republic of</i>
Katar	18 044	18 722	103,8	3 310	3 325	100,5	<i>Qatar</i>
Kuvajt	1 701	2 537	149,2	18	6	33,0	<i>Kuwait</i>
Libija	21 464	14 512	67,6	54 341	49 736	91,5	<i>Libya</i>
Nigerija	9 861	7 762	78,7	46 725	96 926	207,4	<i>Nigeria</i>
Saudijska Arabija	27 288	42 680	156,4	9 930	39 488	397,6	<i>Saudi Arabia</i>
Ujedinjeni Arapski Emirati	38 961	17 574	45,1	9 013	7 208	80,0	<i>United Arab Emirates</i>
Venezuela	96	118	123,2	17	13	80,3	<i>Venezuela</i>
Ostale europske zemlje	368 526	329 484	89,4	955 535	972 760	101,8	<i>Other countries in Europe</i>
Bjelorusija	9 342	13 177	141,1	18 712	3 798	20,3	<i>Belarus</i>
Rusija	203 617	208 719	102,5	609 535	776 162	127,3	<i>Russian Federation</i>
Turska	110 190	61 876	56,2	200 537	161 427	80,5	<i>Turkey</i>
Ukrajina	17 153	35 014	204,1	126 360	29 298	23,2	<i>Ukraine</i>
Ostale zemlje	28 224	10 698	37,9	391	2 075	531,1	<i>Other countries</i>

(Zdroj: Državni zavod za statistiku, zpracování vlastní)